

Alle Hens

Maandblad van de
Koninklijke Marine
juli/augustus 2006

**Joint Caribbean Lion 2006:
De leeuw is los!**

Koninklijke Marine

Colofon:

Uitgave:

Alle Hens is een uitgave van de Koninklijke Marine. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Hoofredacteur:

LTZSD 2 KV V.J.G. Strijbosch

Eindredacteur:

LTZSD 2 KV W.F. Borgsteede

Stagiair:

B. Wijnants

Vormgeving en lithografie:

Grafisch ontwerp bureau Engelbracht

Druk:

Boom Planeta Graphics

Redactieadres:

(niet voor adreswijzigingen en vragen over verzending)

Alle Hens
Gebouw Aalscholver, kamer 8
MPC 10A
Postbus 10.000,
1780 CA Den Helder
Tel.: 0223-651281 / 651055
Mdn: *06-209-51281 / 51055
E-mail: allehens@mindef.nl

Internet:

www.marine.nl

Kopijdatum:

De deadline voor het volgende nummer van Alle Hens valt op maandag 14 augustus.

Adreswijzigingen KM-personeel:

Doorgeven aan Bureau
Administratie of TABA van het
eigen commandement c.q. de
eigen dienst.

Adreswijzigingen veteranen:

Stichting Veteraneninstituut
Postbus 125
3940 AC Doorn
Tel.: 0343-474150

Adreswijzigingen betalende abonnees:

Abonnementenland
Postbus 20
1910 AA Uitgeest
of via www.aboland.nl
Tel.: 0251-313939
Opzegtermijn zes weken.

Abonnementsprijs:

€ 17,02
(buitenland € 21,55 per jaar)

*Aanhaling uit en overname van artikelen uit dit
blad is toegestaan met bronvermelding.*

ISSN 0024-0389

Cover

*Vanaf de Rotterdam komen de troepen via een amfibische landing op 'Samba' om het eiland van de terroristen te bevrijden.
(Foto: Ruud Mol, AVDD).*

Inhoud

4 Joint Caribbean Lion

Voor het eerst oefenen alle krijgsmachtdelen op grote schaal ver van huis.

10 Special Training en Special Forces

De Special Forces voerden vanuit onderzeeboten, rhib's en vliegtuigen verschillende spectaculaire missies uit in de West.

14 Caraïbische air controllers

Een parateam van het Korps Mariniers dropt een forward air controller achter de vijandelijke linies. Dan stuurt de air controller de F-16's naar het doelwit...

17 Wennen aan de warmte

Voor de 43 mechbrig uit Havelte is niet alleen de Arubaanse zon anders dan ze gewend zijn. De Antillen gaven een uniek oefendecor.

19 Blussen kan beter

De School voor NBCD en Bedrijfsveiligheid wil binnenbranden beter aanvallen. Een houtgestookte moot laat zien dat de Hollandse straalpijp uit de tijd is.

22 Van Galen in de FOST

Met een 'Very Sat' besloot Hr.Ms. Van Galen de opwerkperiode. Tijdens de FOST wordt een schip geheel afgetoetst, zodat ze ingezet kan worden bij ernstmissies.

24 Arbeid en zorg

Een carrière bij de Koninklijke Marine en een gezin? Drie gezinnen vertellen over hun ervaringen.

28 Survival of the fittest

Is het POTOM de zwaarste opleiding binnen de Nederlandse Krijgsmacht? "Het is stevig aanpoten", aldus de mentor van de opleiding.

32 Touren naar Lourdes

Vlootaalmoezenier Jan Wolters ging op de motor naar Lourdes. Zijn verslag.

34 Uit op een kruiser

Erik Smit wil de oude kruiser Hr.Ms. De Ruyter van Peru terugkopen om haar als museumschip te gaan exploiteren.

En verder:

31 De Juiste Koers

36 Logboek

45 Cultuur

46 Mens & Werk

47 Mensen & Mutaties

Column Admiraal

Het was op voorhand duidelijk dat 2006 een moeilijk jaar zou worden. We zijn geconfronteerd met een bijzondere opeenstapeling van verplichtingen: operationele, maar ook externe verplichtingen zoals afstoting van schepen. Tel daarbij op een nieuwe CZSK organisatie met tegelijkertijd een nieuw P&O systeem. Dat alles onder leiding van een nieuwe Haagse Defensieorganisatie die bovendien zeer krap bij kas zit.

Ik verwachtte dat, maar ik zie het en hoor het ook van u. Er wordt van ons allen veel gevraagd. En het is nog niet voorbij. Immers, de volgende uitdaging dient zich aan: de implementatie van de marinestudie, die ook een enorme inspanning van ons allen zal vergen. Ik begrijp dat dit alles voor u op de werkvloer soms als overdonderend wordt ervaren. Ik begrijp ook dat velen van u vragen hebben. Omdat ik de volgende vraag regelmatig hoor, wil ik hier graag nader op in gaan.

Hebben we zaken verkeerd geregeld en moeten we op bepaalde zaken terugkomen?

Als wij tot de conclusie komen dat wij zaken verkeerd geregeld of georganiseerd hebben, moeten we ook het verstand en lef hebben om zaken terug te draaien of te veranderen. Echter, daar zijn een aantal kanttekeningen bij te maken. Als eerste moeten wij ons realiseren dat 'de KM' als zodanig in het nieuwe besturingsmodel nogal wat minder sturingsvermogen heeft dan vóór de reorganisatie. Besturende processen zijn 'verpaarst', waarbij het uit te voeren beleid bij de minister vandaan komt en de OPCO's geacht worden dat te implementeren. De tweede kanttekening is dat de gevolgen van de samenvallende reorganisaties nog extra pijnlijk voelbaar zijn door de enorme hoeveelheid extra verplichtingen, waarmee wij op voorhand geen rekening hebben gehouden bij de inrichting van onze organisatie. Zo zijn honderden van onze collega's zeer hard aan het werk buiten de reguliere CZSK organisatie. Hetzij in de PRTs, hetzij als bemanning van eenheden in het afstotingstraject. Dit personeel wordt getrokken uit de staande CZSK organisatie, die daardoor met vele vacatures kampt. Hierdoor wordt de normale bedrijfsvoering in grote delen van onze organisatie ernstig gehinderd, waardoor een analyse van hoe de organisatie draait zoals deze zou moeten draaien zeer moeilijk, zo niet feitelijk onmogelijk is. Hierdoor is het nu zeer lastig om überhaupt te bepalen of we het verkeerd hebben gedaan. Maar er zijn wel 'gebieden' waar wij de voorzichtige conclusie kunnen trekken dat er verkeerde besluiten genomen zijn of dat we bij de inrichting van onze organisatie een verkeerde keuze hebben gemaakt. Achteraf gezien is het bijvoorbeeld een verkeerd besluit geweest om de eerste PRT's te vullen vanuit de staande CZSK walorganisatie. Het was beter geweest om deze te vullen vanuit de operationele eenheden, waardoor de gevolgen van deze personele inzet direct duidelijk waren geweest in de vorm van minder vaardagen of minder manoeefendagen. Nu hebben we op vele plaatsen vacatures getrokken, waardoor CZSK-breed de bedrijfsvoering ernstig belemmerd werd.

Een ander punt waarop ik mogelijk eerder had moeten ingrijpen, is het operationele ambitieniveau zoals vastgelegd in het operatiejaarplan. Mogelijk ben ik er te lang van uitgegaan dat wij het beschreven operationele tempo konden volhouden ondanks de onrustige omgeving en de vullingproblematiek van de eenheden. Nu blijkt dat niet volledig het geval. Althans, niet zonder dat dit leidt tot het continu 'rondpompen' van personeel, een fenomeen waar wij juist vanaf willen. Inmiddels heb ik opdracht gegeven tot het uitvoeren van een nauwkeurige analyse naar het daadwerkelijke beschikbare personeel. Het doel hiervan is om op zeer korte termijn het jaarplan af te stemmen op het daadwerkelijk beschikbare personeel. Vooruitlopend op deze analyse is recentelijk het

gereedstellingsprogramma van mijnendienstenheden bijgesteld. Een ander aandachtspunt, waarbij ik echter niet op voorhand wil spreken van het woord 'verkeerd', is het nieuwe P&O systeem. Hoewel dit een voorbeeld is van een gebied waar onze handelingsruimte beperkt wordt door het afgesproken beleid, is het duidelijk dat het nieuwe P&O systeem zorgt voor onrust en nog geen breed draagvlak heeft gevonden. Laat één ding duidelijk zijn: zoals het was, kan het niet meer worden. De extern opgelegde randvoorwaarden zijn daarin glashelder. Daarnaast wordt juist op dit gebied een eerlijke analyse bemoeilijkt door de vele vacatures, die zoals gezegd veelal zijn te verklaren door de opgelegde extra personele inspanningen. Desalniettemin zijn er enkele hiaten geïdentificeerd in het huidige systeem. Zo ontbreekt het zowel de organisatie als het individu aan sturingsvermogen. Als organisatie moet ik in tijden van schaarste prioriteiten kunnen stellen, ook op het gebied van de personele vulling van eenheden. Maar de individuele werknemer heeft óók behoefte aan een sturingsmiddel. De loopbaanbegeleiding die in het oude systeem wel belegd was, wordt nu door velen gemist. Deze twee aandachtsgebieden maken nadrukkelijk onderdeel uit van de evaluatie van de P&O organisatie, die aan het einde van dit jaar gereed moet zijn. Ik verwacht dat uit deze evaluatie aanpassingen van de P&O systematiek zullen volgen. Uiteraard zullen wij u hiervan op de hoogte houden.

Wij gebruiken dit jaar om in overleg met het BGMC de nieuwe CZSK organisatie te evalueren; de Defensiestaf doet overigens hetzelfde met haar organisatie. Het doel van deze evaluatie is om – met de eerste ervaringen van de sterke en zwakke punten van onze nieuwe organisatie – eventuele weeffouten te herstellen. Ik verwacht dat op basis van de uitkomsten ook nog aanpassingen op onze organisatie zullen volgen.

Dit alles overziend, kan ik alleen maar constateren dat wij in turbulente tijden leven en dat de onrust nog even voort zal duren. Ik kan het helaas niet mooier maken. Wel moeten wij oog houden voor de vele goede zaken die ook nog gebeuren. Het door ons geleverde product staat als een huis en wordt breed gewaardeerd. Ik realiseer me dat wij veel van u vragen en dat wij een zwaar beroep doen op uw loyaliteit. Daarnaast realiseer ik mij dat er nog boeiende tijden aankomen. Wij zullen in zeer korte tijd de marine, zoals die nu staat, moeten transformeren naar de marine zoals die beschreven is in de Marinestudie. Ook dit zal een inspanning vergen. Ondertussen gaan de operaties door. Het is aan mij om dit proces in goede banen te leiden, maar het is aan ons allen om dit mooie bedrijf door deze woelige zee te loodsen.

Vice-admiraal Jan Willem Kelder,

Commandant Zeestrijdkrachten

'May the NLMARFORCE be with you'

Joint Caribbean Lion bevrijdt

Een toerist op Curaçao die het nieuws niet gevolgd had, zou zich van 23 mei tot 14 juni driemaal achter de oren krabben en zich afvragen wat er aan de hand is. Ligt hij nietsvermoedend op het strand, komt er ineens een landingsvaartuig richting het strand, waar een compleet peloton gewapende militairen uit rent. Als hij dan ook nog eens F-16's ziet en een complete, internationale vloot marineschepen voor de kust ziet, besluit hij toch maar een ander plekje te zoeken. Oorlog op Curaçao? Gelukkig niet! Maar wel op het eiland Samba, dat binnen het scenario van de grote internationale oefening Joint Caribbean Lion geterroriseerd wordt en bevrijd moet worden onder aanvoering van de Nederlandse Krijgsmacht.

Tekst: Wiedeke Borgsteede/Foto's: Ruud Mol, Liepke Plancke, Peter Bijpost en Sjoerd Hilckmann (AVDD)

Samba Antillen

Het scenario is niet zomaar uit de lucht komen vallen: het is gebaseerd op VN hoofdstuk 7, crisisbestrijding. Het eiland Samba is het grootste eiland van de Samba Antillen en wordt al een tijd geterroriseerd door de zogeheten 'Gil-militie' onder leiding van de beruchte Ramon Gil en zijn rechterhand Hugo Degrance. President Leo Draaibaar (bekend als 'Flexible Leo') is gevlucht naar het nabij gelegen Puerto Major, voorheen wel bekend als St. Maarten. Omdat de situatie dreigt te escaleren, is de Verenigde Naties om hulp gevraagd. Zij hebben vervolgens de 'Multinationale Taakgroep' ingezet. Hierbij heeft de 'Netherlands Maritime Force' (NLMARFOR) de opdracht gekregen om een aantal gebieden op 'Samba' veilig te stellen om zo de komst van de landcomponent voor te bereiden. Niet alleen de veiligheid op het eiland, maar ook het opsporen van de militie, bevrijden van de president en verlenen van militaire hulp staan centraal. De oefening Joint Caribbean Lion was een door Nederland geleide grootschalige, internationale oefening met meer dan 4700 deelnemers, ver van huis en expeditionair. Uniek was bovendien dat alle vier de Nederlandse krijgsmachtdelen deelnamen aan deze expeditionaire oefening.

Fases

Omdat het zo'n grote oefening is waar veel bij komt kijken, was Joint Caribbean Lion (JCL) opgebouwd in fases. In de eerste fase kregen de verschillende eenheden de kans om aan elkaar en aan het tropische klimaat te wennen. Ze hielden diverse trainingen en leerden, indien van toepassing, om met elkaars materiaal te werken en om procedures af te stemmen. Dit allemaal om in de volgende fase met de 'multinationale taakgroep' één geheel te vormen. Na deze gewenningsperiode, beoefenden zij een amfibische landingsoperatie op 'Samba' (Curaçao). Het was de bedoeling dat de multinationale taakgroep de controle over het zeegebied rond de eilanden kreeg. Eenheden van NLMARFOR bereidden daarbij de komst van de landeenheden voor en moesten onder andere de haven en het vliegveld Hato op Curaçao veiligstellen. Vervolgens konden de troepen van de 43e gemechaniseerde brigade (43 mechbrig) op het eiland komen. Inmiddels was de inzet van NLMARFOR op 'Puerto Major' (Sint Maarten) dringend nodig, dus werd het bevel op Samba overgegeven aan de KL eenheden, zodat de maritieme taakgroep zich met spoed naar de Bovenwindse Eilanden kon begeven. De hulp bleek zeker niet overbodig op 'Puerto Major', waar zij verschillende taken uitvoerde, zoals een 'non combattant evacuation operation' (NEO). Ondertussen pakte de 43 mechbrig de militie op Samba aan en zij wisten de terroristen zelfs te overmeesteren.

Mooi machtsvertoon

Nog voor de oefening begon, berichtte zowel de binnenlandse als de buitenlandse media volop dat deze grootschalige oefening een stukje machtsvertoon richting Venezuela zou zijn. Commandeur Ort kan zich hier niet druk over maken. "Ik heb van het begin af aan steeds benadrukt dat we hier geoefend hebben, omdat het een ideaal oefengebied is voor ons. Volgens mij is in de loop van de oefening de ophef ook enigszins verstomd. We hebben de gehele periode ook twee Venezolaanse waarnemers aan boord gehad. Zij konden het verloop van de oefening precies volgen. Ik denk dat dit absoluut vertrouwen heeft gewekt", meent Ort. "Echter, het ging ons meer om onze verbondenheid met de Nederlandse Antillen en Aruba. De Koninklijke Marine zit daar al jarenlang, maar niet eerder hebben we

als krijgsmacht ons vermogen op deze schaal gedemonstreerd. En de reactie van de Antilliaanse bevolking is erg positief. Op de open dag was veel belangstelling en als je kijkt naar de vele berichten in de kranten van Curaçao, dan kunnen we erg tevreden zijn!" vindt de commandeur.

Grootscheepse operatie

Op zondagochtend voor aanvang van de oefenfase, komt in alle vroegte het grote materiaal van de diverse krijgsmachtdelen binnen via twee enorme containerschepen, de Vegaland en de Hoburger, die hiervoor speciaal zijn ingehuurd. Het zijn 'roll on, roll off' (roro)-schepen met een lengte van 120 meter en ze zijn zo'n 21 meter breed. Op de schepen staat ongeveer 3600 ton aan materieel; van gepantserde Fenneks (verkenningsschepen) tot YPR's, bussen, jeeps en containers met los materiaal voor de luchtmacht, zoals trappen en grondapparatuur voor de F-16's. Als het materieel van het schip 'off gerold' is, wordt het gecheckt door de eenheden die het materieel gaan gebruiken en gaat het naar de diverse oefenlocaties. Als je al het materiaal achter elkaar opstelt, haal je met gemak een lengte van 3,2 kilometer. Sergeant-majoor Jacques Hamoen (KLU) houdt de 'roll off' van het materieel nauwlettend in de gaten. "Normaal ben ik verantwoordelijk voor het transport op Vliegbasis Volkel in Noord-Brabant", vertelt hij, "Maar voor de oefening ben ik hier ingezet. Mooi hoor, om zo met zijn allen aan één oefening mee te werken. Je merkt ook echt dat je hier met hetzelfde doel bent en dat werkt prettig samen." Toch merkt de sergeant-majoor ook wel enkele verschillen tussen 'zijn' luchtmacht en de andere krijgsmachtdelen. "Naar mijn idee zijn wij in de manier van omgaan met elkaar wat minder ranggebonden dan bijvoorbeeld de marine. Wij gaan wat amicaler met elkaar om", vindt hij. "Niet dat het enorm opvalt, maar ik merk het wel."

Veelzijdig vervoerswerk

Luitenant-ter-zee 1 Bop Velberg is projectofficier Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO) bij het Bureau Verplaatsings Coördinatie in Soesterberg. Tijdens de oefening regelt hij met een joint team alle zaken met betrekking tot vervoer en logistiek. "Normaalgesproken wordt DVVO vooral voor strategische verplaatsingen ingezet. Bijvoorbeeld van homebase naar zee of van de kazerne naar luchthaven. Voor deze oefening gelden bijzondere omstandigheden en daarom doen we nu ook de rechtstreekse verplaatsing", vertelt Velberg. "Bij zo'n grote oefening komt op het gebied van transport heel wat kijken. Ruim van tevoren moeten we veel regelen en een idee hebben van wat er vervoerd moet worden. Vervolgens hebben we 'roro's' ingehuurd en burgervliegtuigen ►

om alle deelnemende Nederlandse militairen naar Curaçao te krijgen. Ook tijdens de oefening moest er natuurlijk van Samba Antillen alles op het gebied van vervoer geregeld worden, zowel per weg als per lucht. Zo waren we verantwoordelijk voor de inzet van de Fokker bij het coördineren van de administratieve verplaatsing. Eigenlijk kun je wel zeggen dat we gewoon een klein DVVO-kantoor waren”, legt de projectofficier uit. “Een ander onderdeel van ons ‘kantoor’ was het coördineren van de post en het regelen van ‘compassionate leave’. Dat laatste is iets wat wij erg belangrijk vinden. Dat de militair in geval van ziekte of overlijden goed en zo snel mogelijk naar huis kan. Daaraan besteedden we ook extra aandacht. We hadden hier speciale regelingen met de luchthaven en de douane.” Als het gros van de Nederlandse krijgsmacht van het eiland is vertrokken, blijft het DVVO-team nog achter om het laatste transport te regelen. “Voor ons ligt er nog wel wat werk. De marine mag dan van huis uit wel behoorlijk selfsupporting zijn, maar nu met het joint, combined en expeditie karakter van deze oefening, komt er met betrekking tot het transport en vervoer een stuk meer kijken. Begin juli gaan wij weer richting Nederland. First in, last out!” aldus de projectofficier.

Hoofdkwartier

Voor de sportliefhebbers van marinebasis Parera was het tijdelijk afzien. Zij moesten hun heil tijdens de oefening elders zoeken, want de sporthal op Parera was tot 14 juni namelijk het ‘Command & Control’ centrum van de oefening. De grote ruimte was opgedeeld in zogeheten cellen, waarin honderdvijftig mannen en vrouwen onderverdeeld

waren. Ze waren verantwoordelijk voor het scenario, de planning van de oefening, het aansturen van de eenheden, het vervoer en transport enzovoort. Kolonel der mariniers Rolf Springer bivakkeerde nog nooit zoveel uur achter elkaar in een sporthal. Als plaatsvervanger van de ‘exercise director’ commandeur Frans van den Berg, was hij het grootste deel in de ‘exercise control-cel’ aanwezig. “Omdat de commandeur vanwege zijn drukke werkzaamheden in Nederland slechts bij delen van de oefening aanwezig kon zijn, nam ik zijn taken waar. Onze hoofdtaak was om ervoor te zorgen dat de oefendoelstellingen van JCL en van alle afzonderlijke spelers zo veel mogelijk werden gerealiseerd” licht hij toe. “Daarnaast zorgden we voor vergunningen en toestemming om op bepaalde terreinen te kunnen oefenen. Of wat dacht je van het inlichten van de lokale bevolking via de formele kanalen en via de pers? Dat was ook een onderdeel van het takenpakket.” Ook in het hoofdkwartier stond het thema ‘joint’ voorop. “De samenwerking tussen de KL en de KM verliep naar mijn idee erg prettig. Neem bijvoorbeeld de cellen ‘exercise control’ en de ‘directing staff’. We zaten hier echt met een joint en combined team, dat ging prima. Iedereen zette zich voor hetzelfde doel in: een goede oefening voor de deelnemende eenheden. Naast de Nederlandse marine, landmacht en de marechaussee, zaten er ook een Canadees, een Amerikaan, een Belg en een Fransman in het team. “Samen streef je een doel na, dus alle neuzen wijzen in dezelfde richting. Als zich een probleem voordeed, losten we dat direct met elkaar op. De mentaliteit bleek hetzelfde. Welk uniform je draagt, maakt niet uit. Natuurlijk waren er ook verschillen in werkwijze en vooral in de cultuur”, vervolgt Springer. “Maar het mooie van zo’n oefening is, dat je door langere tijd intensief samen te werken, steeds meer begrip voor elkaar krijgt. Iedereen beseft dat we in deze sporthal zitten opgesloten en dat we het samen moeten doen.”

Spelbepalers

Dat de oefening nauwlettend gestuurd werd, dat mag duidelijk zijn. Immers, de eenheden moesten wel getraind en ‘getriggerd’ worden. In de cel achter kolonel Springer, zit de ‘higher control-cel’. “Wij bepaalden letterlijk het hogere niveau voor de spelers”, vertelt luitenant-kolonel Henk van Rijssen (KL). “We deden de commandovoering naar de spelers

toe en we ontvingen de rapportages van de spelers over de stand van zaken. Het scenario moet je zien als het oefenverloop in gedachten, maar daar stuur je de eenheden niet mee aan. Wij vertaalden het scenario als het ware in opdrachten naar de eenheden. Wij gaven de landcomponent onder aanvoering van generaal Van Loon (KL) rechtstreekse opdrachten en NLMARFOR kreeg van ons een richtlijn, die ze zelf nog konden invullen”, legt van Rijssen uit. “Ik moet zeggen dat deze joint setting me uitstekend bevallen is. Zowel de marine als de landmacht zijn in staat adequaat te reageren in situaties.” Wel moest de landmacht luitenant-kolonel weer heel wat nieuwe afkortingen leren. “Hier zijn alle krijgsmachtdelen geloof ik dol op”, lacht hij. “We verzinnen allemaal andere afkortingen! Deze moesten we dan ook regelmatig even bij elkaar checken.”

De mentaliteit is hetzelfde. Welk uniform je draagt, maakt niet uit

Informatie

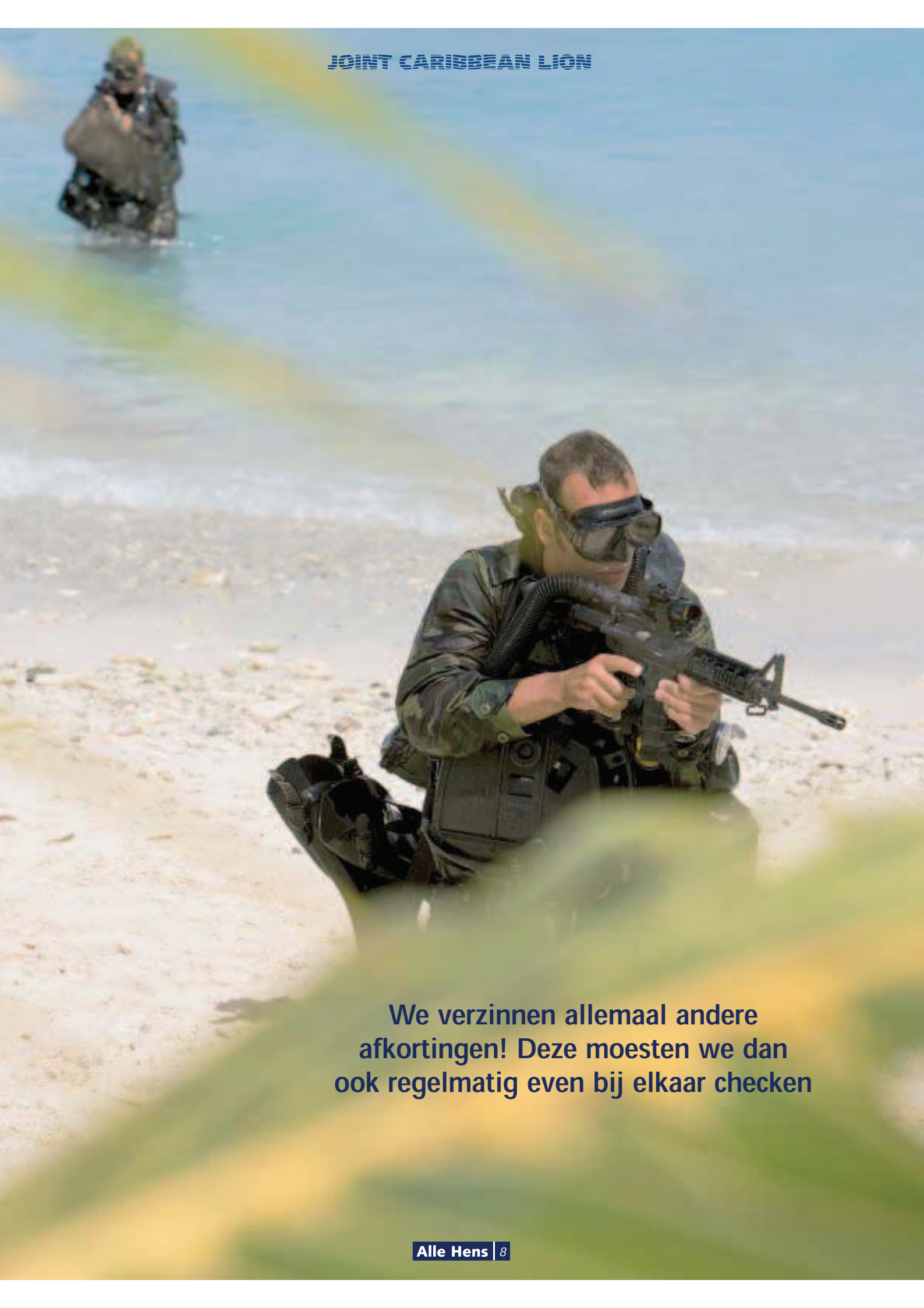
Waar het team van de ‘higher control-cell’ tegenaan liep, was het verschil in informatiesystemen. “Er waren maar liefst vier informatiesystemen waarop we informatie en berichten ontvingen”, licht de luitenant-kolonel toe. “Deze sloten niet goed op elkaar aan en dat is zeker iets waar we wat aan moeten doen.” Een ander onderdeel waarin de marine, wat Van Rijssen betreft, nog een inhaalslag kan maken, is bijvoorbeeld de invloed op de lokale bevolking. “Volgens het scenario stonden crisisbestrijding en humanitaire hulp centraal. Dan zou je ook veel meer aandacht moeten besteden aan zaken als het informeren van de bevolking en de invloed die de aanwezigheid van de militairen op het eiland heeft. Ook meer civiel militaire samenwerking, dat was erg beperkt. Die aspecten waren naar mijn mening absoluut onderbelicht tijdens de oefening. Daar zou je je bij

ernstmissies ook meer op horen te focussen. Wij zijn daar bij de landmacht een stuk verder in.” Ook wat kolonel Springer betreft zijn er absoluut punten die als ware ‘lessons learned’ gelden. “Zoals luitenant-kolonel Van Rijssen (KL) al noemde, de communicatiesystemen. Binnen een krijgsmachtdedeel functioneren ze goed, maar niet met elkaar. Neem als voorbeeld een landmachtenheid die van een schip ondersteuning krijgt, bijvoorbeeld voor ‘naval gunfire support’. Zij kunnen dan niet of nauwelijks met elkaar communiceren, omdat de verbindingssystemen niet aansluiten. Een ander essentieel punt is dat in de toekomst een krijgsmachtbrede oefening een dek hoger moeten liggen. Het initiatief komt dan bij de Commandant der Strijdkrachten (CDS) te liggen. Dan kunnen er op het gebied van de joint samenwerking ook betere afspraken gemaakt worden.”

Paars aanlopen

Wat Van Rijssen erg opviel, was dat in zijn ogen de vloot en mariniers een stuk hiërarchischer werken dan de land- en de luchtmacht. Ook vond hij dat de marine geneigd is meer zelfstandig beslissingen te nemen. “Wij overleggen echt meer met elkaar, dat viel me zeker op. Niet dat het een beter is dan het ander. Ik denk dat in beide werkwijzen wel een waarheid zit. Sommige dingen zijn een stukje cultuurverschil, dat moet je ook niet willen proberen te integreren. En wat ik ook merkte, is dat we met zijn allen een hekel hebben aan de in de politiek populaire kreet ‘paars’. Gebruik dat alsjeblieft niet! Daar denken alle krijgsmachtdelen hetzelfde over en die uitdrukking doet iedere militair letterlijk paars aanlopen! Joint, daar geven we de voorkeur aan! Zo zie je maar over sommige zaken zijn we heel eensgezind!” ▶

We verzinnen allemaal andere afkortingen! Deze moesten we dan ook regelmatig even bij elkaar checken

Tevreden Den Haag

Ook voor het Ministerie van Defensie was JCL een belangrijke en baanbrekende oefening. Het is immers voor het eerst dat er zo'n grootschalige oefening plaatsvindt, waarbij alle krijgsmachtdelen ver van huis nauw samenwerken. "De opzet is dat we in de toekomst nog meer joint gaan opereren. Het is ook niet voor niets dat er op de 'Distinguished Visitor's (DV) Day' veel belangstelling was en dat de Plaatsvervangend Commandant der Strijdkrachten, generaal-majoor Rob Zuiderwijk en Staatssecretaris Cees van der Knaap ons hebben bezocht", denkt de kolonel hardop. Ook voor commandeur Hank Ort was de DV-dag een hoogtepunt. "Tijdens de indrukwekkende demonstratie kwamen alle elementen terug. Het liep zo gesmeerd, dat ik er zelf door werd gegrepen. Als gastheer zag ik ook de positieve impact terug op de gasten. Op papier werkte joint al, maar dat we in praktijk ook wat aan elkaar hadden, dat bleek!"

Trainen van NLMARFOR

Naast de trainingsdoelinden van de eenheden, was het trainen van de staf van NLMARFOR ook een belangrijk aspect van Joint Caribbean Lion. Om erop toe te zien dat NLMARFOR de juiste orders en procedures volgt en toepast, was er een team van Engelse waarnemers aan boord van de Rotterdam. Na afloop van de oefening stellen zij aan de hand van hun bevindingen een aanbevelingsrapport op met daarin 'strength and weaknesses'. Met als doel om het product NLMARFOR te verbeteren en zo een nog capabelere staf te krijgen. Waar kan wat verbeteren? Waar ligt de expertise? Uiteindelijk moet NLMARFOR zelf bekijken wat ze met de aanbevelingen doen en wat ze kunnen en willen oppakken. En dat gaan ze zeker doen, als het aan commandeur Hank Ort ligt. "Een oefening houdt je natuurlijk omdat je ervan wil leren. Daarom is Joint Caribbean Lion zo uitdagend opgezet en hebben we ook veel lessen geïdentificeerd. De komende periode staat voor ons in het teken van reflectie en evaluatie. Dat heeft tijd nodig, maar we zullen de resultaten zeker terugzien in de opzet en de werkwijzen van onze organisatie. We hebben het initiële vermogen van NLMARFOR gedemonstreerd, maar waar we vooral goed naar moeten kijken, is naar hoe we door kunnen groeien. We weten nu wat zo'n operatie vergt en hoeveel het kost. Nu moeten we kritisch kijken wat we langdurig aankunnen. Eén van de uitdagingen ligt absoluut op het gebied van teamwork. Het in praktijk werken met een staf van honderdvijftig mensen was voor de meesten nieuw. Velen werkten voor het eerst met elkaar en dat was wennen. Ook op het gebied van expertise ligt een groot aandachtspunt. We moeten heel wat mensen extra scholing geven. Daarnaast zijn we nog aan het zoeken naar de juiste balans in de staf, tussen mariniers en vloot. Voor een evenwichtige taakverdeling hebben we meer expertise vanuit het korps nodig", blikt de commandeur terug. "Wat me nog goed bijstaat, is een bezoek aan de USS Bataan. Ik zag daar hoe goed 'joint en combined' in praktijk tot uiting kwam. Aan boord van de Bataan zat namelijk een Frans bataljon, met daarin een compagnie van Nederlandse mariniers en een compagnie van de landmacht. Ik was er getuige van hoe zij in goede harmonie een planning aan het uitvoeren waren. En als je dan de soldaten en mariniers spreekt die oprecht enthousiast zijn, dan zie je dat het werkt. We hebben nu voor het eerst op zo'n grote schaal joint geopereerd. Door het daadwerkelijk samen te doen, leer je elkaar kennen. Pas dan kan het vertrouwen groeien. Iedereen heeft nu zelf gezien dat het werkt. Dat maakt dit proces voor mij onomkeerbaar."

Inmiddels is de rust op de Samba Antillen weer terug gekeerd. Of er een vervolg op Joint Caribbean Lion komt? Als het aan kolonel der mariniers Rolf Springer ligt, zijn er nog genoeg zaken die tijdens een 'Joint African Lion' of een 'Joint Tasmanian Lion' opgepikt kunnen

worden. "Het is gezien de huidige missies en de samenstelling van de Nederlandse eenheden niet alleen nuttig, maar zelfs noodzakelijk om met alle krijgsmachtdelen te trainen. Echter, je moet wel goed blijven kijken naar de doelstellingen. Wat willen we bereiken? Bij een volgende oefening zouden we vanaf de marinezijde 'seabasing' meer naar voren kunnen laten komen. Zit je bijvoorbeeld in Afrika - voor een oefening of voor een daadwerkelijke ernstoperatie - dan heb je de voorzieningen van onze kazernes op Curaçao en Aruba niet. Wat mij betreft valt er genoeg te leren, genoeg op te pakken en genoeg te verbeteren. Aan de andere kant, laten we ook niet vergeten dat dit voor het eerst was dat we als Nederlandse defensie de leiding hadden over zo'n grote oefening. In dat opzicht was Joint Caribbean Lion absoluut uniek! Maar of er een vervolg komt? Dat is aan de CDS om te bepalen."

Samen naar school

Omdat het belang van Civiel Militaire Samenwerking, 'Civil Military Co-operation, kortweg CIMIC, de laatste jaren sterk toe neemt, is ook dit onderdeel in Joint Caribbean Lion opgenomen. Zo was een team van vijftien mannen en vrouwen van Hr.Ms. De Ruyter ruim een week actief om samen met ouders en leerkrachten het Colegio Chaya Willems in Willemstad een flinke opknappbeurt te geven. Terwijl matroos 1 Linda Leopold haar kwast in de grasgroene verf doopt, vertelt ze enthousiast over de werkzaamheden. "We hebben diverse muren geschilderd, de riolering aangelegd, herstelden plafonds en deden enkele kleine algemene herstelwerkzaamheden. Bijzonder is dat het een onderdeel is van de oefening, waar de bewoners dus ook echt wat aan hebben! Het gaat om het winnen van 'hearts and minds', net als tijdens een echte missie. We vinden het super om te doen. Er heerst een goede sfeer en je ziet de school opknappen, dat werkt heel motiverend. In je achterhoofd bedenk je dat je bezig bent om de kinderen een mooie school te geven. Normaal slapen we aan boord, maar tijdens dit CIMIC-project, sliepen we ook op deze school. Op stretchers tussen de schoolbanken. Was wel even wennen hoor, in het begin!" Het afronden van de werkzaamheden was voor de school ook een bijzonder moment. Commandant van Hr.Ms. De Ruyter, kapitein-luitenant-ter-zee Rob Bauer hees samen met eerste officier luitenant-ter-zee 1 Richard Platel de vlag, in aanwezigheid van alle 630 schoolkinderen. Daarna was het tijd voor vrolijkheid: de kinderen zongen speciaal ingestudeerde liedjes en er werd een gedicht voorgedragen.

Unieke samenwerking Special Forces en Hr.Ms. Zeeleeuw

Ontsnapping onder water

Twee weken voor de officiële start van de oefening Joint Caribbean Lion 2006 op Curaçao, zaten de Special Forces van het Korps Mariniers al op het eiland voor hun gewenningsfase. In deze fase vormde het trainen met Hr.Ms Zeeleeuw een belangrijk onderdeel. Op het moment dat voor de rest de gewenningsfase van de oefening begon, voerden de Special Forces al hun eerste opdrachten uit in het kader van de grote internationale oefening.

Tekst: Wiedeke Borgsteede/Foto's: John van Lent (AVDD)

“Wij zijn al eerder aangekomen, omdat de ‘Combat Enhancement Training Force Integration Training’(CET FIT, de gewenningsfase, red.), voor ons eerder ligt dan voor de rest”, vertelt de stafofficier Special Forces (SF)*. “Wij worden tijdens de oefening namelijk al operationeel ingezet als de rest nog middenin hun gewenningsfase zit. Wat dat betreft is het net als in de praktijk, dan worden wij vaak ook vooraf al ingezet.” De SF maken binnen de oefening Joint Caribbean Lion (JCL) deel uit van de ‘Special Operations Task Group’ (SOTG). Deze bestaat uit een stafelement, een mountain leader’(ML)-team, twee amfibische verkenningssteams en het ‘Rigid Hull Inflatable Boat’ (RHIB)-detachement van het Korps Commando Troepen (KCT) van de Koninklijke Landmacht, met daarin vier man. Aan boord van de Rotterdam zitten tenslotte nog twee SF-stafleden bij de ‘Netherlands Maritime Force’ (NLMARFOR). Zij maken deel uit van het ‘Special Operations Command and Control Element’. “Via hen kregen wij tijdens de oefening - direct dus van NLMARFOR - de opdrachten”, legt de stafofficier uit.

Van onder naar boven

“Tijdens de twee weken durende CET FIT hebben wij diverse onderdelen getraind, waarbij de nadruk lag op de samenwerking met de onderzeeër. Daarnaast stonden schieten met scherp op de range in Wacao te Curaçao op het programma, een crosstraining om samen te werken met de RHIB’s van de KCT en we hebben diverse schepen die in de haven lagen geboard, om zo het ‘maritime counter terrorism’ te trainen”, aldus de trainingsofficier SF. De samenwerking met Hr.Ms. Zeeleeuw vormde toch wel een hoogtepunt in de gewenningsfase van de Special Forces. Twee amfibische verkenningssteams en één mountain leader team oefenden uitgebreid diverse ontsnappingsprocedures uit de onderzeeër. Voor de amfibische sectie van de SF ging het voornamelijk om het verlaten van de onderzeeboot om aan land een opdracht uit te voeren, zoals een verkenning. Omdat het belangrijk is dat dit ongezien gebeurt, is de onderzeeër een ideaal inzetmiddel.

Ontsnappen

Bij zo’n ontsnappingsprocedure komen heel wat (veiligheids)procedures kijken. Zo kan een ‘single tower escape’ makkelijk een uur in beslag nemen. Hierbij verlaat een team van zes man één voor één de onderzeeboot. Als iedereen veilig in het water is, gaan ze in buddyteams van twee man te werk. Aangelijnd laten ze een nog opgevouwen ‘Medium Inflatable Boat’ (MIB) naar de oppervlakte stijgen, alwaar het pakketje onherkenbaar rond dobert. Terwijl het eerste duo de boot gereed maakt, zorgt het volgende tweetal ervoor dat de benodigde apparatuur ook aan de oppervlakte komt. Denk hierbij aan materiaal als de buitenboordmotor, een waterdichte zak waarin de radio opgeborgen is, extra wapens etcetera. Ondertussen is het derde paar ook uit de onderzeeboot en neemt eventuele laatste benodigdheden mee. Als het team van zes boven water compleet in de MIB zit, varen ze in het holst van de nacht naar het land om daar hun opdracht uit te voeren.

Veiligheidsvoordelen

“Als we vanuit een sub aan land gaan, onderhoudt de staf de contacten met de onderzeeboot. Er gaan ook altijd twee á drie stafmensen mee aan boord om de boel te coördineren”, legt de stafofficier SF uit. “Voor ons is het trainen met de sub onder deze Caraïbische omstandigheden uniek, omdat we door de gunstige omstandigheden langer effectiever en efficiënter kunnen trainen. We hebben ook altijd een veiligheidsteam boven water bij ons. Voor hen is het hier ook een stuk beter uit te houden, zeker als ze langere tijd moeten wachten tot de teams boven komen. Normaal trainen we veel in koude omstandigheden, zoals in Noorwegen, en dat is wel een heel verschil met deze warme ►

Het duikpak dat het SF-team normaalgesproken gebruikt, blijkt erg warm onder deze tropische omstandigheden. Echter, het camo-groen blijkt het onder water ook prima te doen.

condities.” De SF-trainingsofficier is het hier volkomen mee eens, maar merkt op dat trainen onder tropische omstandigheden weer andere aspecten met zich mee brengt. “We lopen nu dan ook tegen hele andere dingen aan. Praktische zaken, zoals ons duikpak. Dat is hier eigenlijk veel te warm. Maar ook het goede zicht onder water zorgt voor afleiding tijdens de navigatie. Daar hebben we in de donkere wateren in Nederland en Noorwegen geen last van.”

'Mountain frogs'

“De nadruk van onze gewenningsfase lag op het trainen van heel de SF met een onderzeeboot”, benadrukt de stafofficier SF. “Normaal werken alleen de kikkers, van het Amfibisch Verkenningpeloton, binnen de SF met de sub. Met deze training willen we het breder maken, dus ook de 'mountainleaders' trainen, zodat ook zij op deze wijze ingezet kunnen worden. Omdat ontsnappen vanuit een sub specifieke trainingsskills vereist, hoefden ze dat niet te doen. Wel

“We hebben nu SF-breed met de onderzeeboot getraind. Die is nu eindelijk uit de 'kikker-only' sfeer”

Heimelijk de haven in

Niet alleen het ontsnappen uit de Zeeleeuw, maar ook het heimelijk uitvoeren van een havenverkenning is een belangrijk trainingsonderdeel. Hierbij zwemt een team van zes via een geleide lijn uit de onderzeeër naar een boei aan de oppervlakte. Eenmaal compleet, duiken ze met hun zuurstofcilinders weer de diepte in en zetten ze koers naar de haven om daar een verkenning uit te voeren. Na de verkenning gaan ze naar het rendez-vouspunt aan de oppervlakte, alwaar de onderzeeër ze weer oppikt. Uiteraard ligt dit punt ver genoeg uit de kust in verband met mogelijke radardetectie. Als het niet mogelijk is om boven opgepikt te worden, dan duiken ze de diepte weer in om onder water weer terug aan boord te gaan. Dat kost dan zeker weer een uur, gezien de procedure. “Wellicht dat dit in de toekomst verandert en sneller kan gaan. Als de torpedobuizen worden aangepast, dan scheelt dat een boel”, verwacht de trainingsofficier.

hebben ze inzet vanuit de onderzeeboot aan de oppervlakte getraind. De sub komt hierbij net boven en laat de MIB eruit. Vervolgens glijden de ML'ers van de sub af en varen ze richting land. Voor deze procedure hoef je geen kikker te zijn.” De onderzeeboot is voor de Special Forces een ideaal transportmiddel. “Het kan je heimelijk naar een gebied brengen”, vervolgt de stafofficier. “Of dat nu onder of boven water is, waarna het team met de MIB verder gaat. Bij lanceren van een MIB boven water, is vooral de 'sea state' een bepalende factor, omdat de commandant van de onderzeeër bij een te woeste zee de MIB niet goed kan lanceren. In zo'n geval worden de kikkers onder water gelanceerd.”

Uit zee, te land

Aan land kan een opdracht zijn dat het ML-team vijandelijke posities in kaart moet brengen, door speciale verkenningen - ook wel 'Special

Reconnaissances' (SR) genoemd – uit te voeren. “Als ze hun opdracht voltooid hebben, kijken we hoe we ze weer terug brengen”, legt de stafofficier SF verder uit. “Dit kan via een rendez-vous met de onderzeeër, waarbij het team met de MIB naar een afgesproken punt vaart. Of ze worden opgepikt door de RHIB van het Korps Commando Troepen (KCT), of door een heli. Dat is altijd afhankelijk van de omstandigheden. Echter, in deze CET FIT hebben we, behalve met de sub's, ook specifiek met de RHIB's van het KCT getraind.” Voor de adjudant van het Korps Commando Troepen van de landmacht, is de samenwerking nuttig en aangenaam verlopen. “Jammer dat we alleen tijdens de gewenningsfase en de eerste tactische fase op Curaçao waren”, betreurt hij. “Als het aan ons gelegen had, waren we ook ingezet tijdens de tactische fase op de Bovenwinden. Wij zitten met een vrij kleine groep in deze oefening, slechts vier man. Als team maken wij deel uit van de ‘Special Operations Task Group’ (SOTG). We hebben hier veel elementen samen getraind die we normaal ook doen. Denk aan het vervoeren en oppikken van de SF, ‘resupplies’ en ‘maritime counter terrorism’, het boarden van een schip.” De samenwerking tussen de commando's en mariniers is zeker niet nieuw voor beide partijen. “Wij hebben al veel vaker samengewerkt met de SF-jongens”, vertelt de KCT-adjudant. “Zoals in Irak en Afghanistan. Wij werken al zo'n dertig jaar samen, maar de laatste jaren is het veel intensiever. Voor ons is het erg leuk om tijdens JCL maritiem bezig te zijn. Normaal treden we binnen de geografische grenzen van het land op. We gebruiken de kust wel, maar de zee in principe niet. Nu wel, zoals tijdens de uitvoering van boardings. Zo worden onze mannen en boten optimaal getest. We leren er veel van. Houdt het materiaal zich goed? En hoe is onze vaardigheid op ruwe zee? Wat dat betreft zijn wij ook goed getest! Ik hoop dan ook dat zo'n uitwisseling in de toekomst vaker gaat plaatsvinden”, aldus de KCT-adjudant.

Terwijl de rest van de eenheden net de gewenningsfase ingingen, kregen de Special Forces al een 'Warning Order' om de tactische fase in te gaan. “We voerden tactische strandverkenningen uit en zetten een team al duikend vanaf de Zeeleeuw in om een verkenningsmissie uit te voeren. Ook zetten we een parateam in om vanuit de Fokker 60 een 'Forward Air Controller' van de landmacht te begeleiden. Met behulp van de FAC-er, die de F-16 aanstuurde, werd een vijandelijke commandopost uitgeschakeld. Vervolgens gingen we naar St. Maarten met de Franse 'Landing Ship Tank' Francis Garnier om daar in de volgende tactische fase meer speciale operaties uit te voeren, zoals het observeren van vijandelijke locaties. Als 'finale' van de oefening waren we op Marie Galante, een eiland ten zuiden van Guadeloupe, ingezet om de gevangen genomen president te bevrijden. Wat ons betreft was JCL een oefening met veel nuttige trainingsonderdelen”, besluit de stafofficier. ■

* In verband met veiligheidsvoorschriften worden de mannen van de Special Forces niet bij naam genoemd.

*Voor de commando's is boarden een nuttige oefening
"Op ruwe zee oefenen is ideaal voor onze vaarcapaciteiten!"*

'Fac-kundige' operatie...

Waar land, lucht en zee elkaar

Nog voor de zon ondergaat op het eiland 'Samba', krijgen de Special Forces van de Koninklijke Marine op hun geheime locatie een 'on call' binnen: er moet een 'Time Sensitive Target' uitgevoerd worden op een vijandelijk object te Wacao. Hoe dit gaat gebeuren is al bekend: op aansturing van een militair op de grond komt er een luchtaanval van twee F-16's. Om deze missie in goede banen te leiden, moet er een 'forward air controller'(FAC) van de Koninklijke Landmacht achter vijandelijke linies worden gedropt.

Tekst: Wiedeke Borgsteede/Foto's: AVDD

ontmoeten

Er is maar één manier om in het gebied te komen van waar hij de F-16's naar de exacte locatie kan dirigeren: dat is vanuit de lucht. Om hem op de juiste tijd op de juiste plek te krijgen, wordt een Special Forces-team ingezet dat de air controller middels een tandem-sprong precies op tijd op locatie zal brengen. Luttele momenten voor de schemering invalt, wordt de sprong ingezet, zodat de paraspringers zo onopgemerkt mogelijk blijven. Immers, vanuit elke hoek loert mogelijke dreiging. Zodra de FAC-er gedropt is en veilig in in het gebied is geland, gaat de paragroep zijn eigen weg en verdwijnt in het holst van de nacht. De luchtgevechtsleider kan exact op tijd de F-16's aansturen en na enkele luchtaanvallen wordt het vijandige doel vak-kundig door de F-16's vernietigd.

Kapitein Nico 'Gopher' Vink (l.) en majoor Oscar 'Gump' Zoetewij

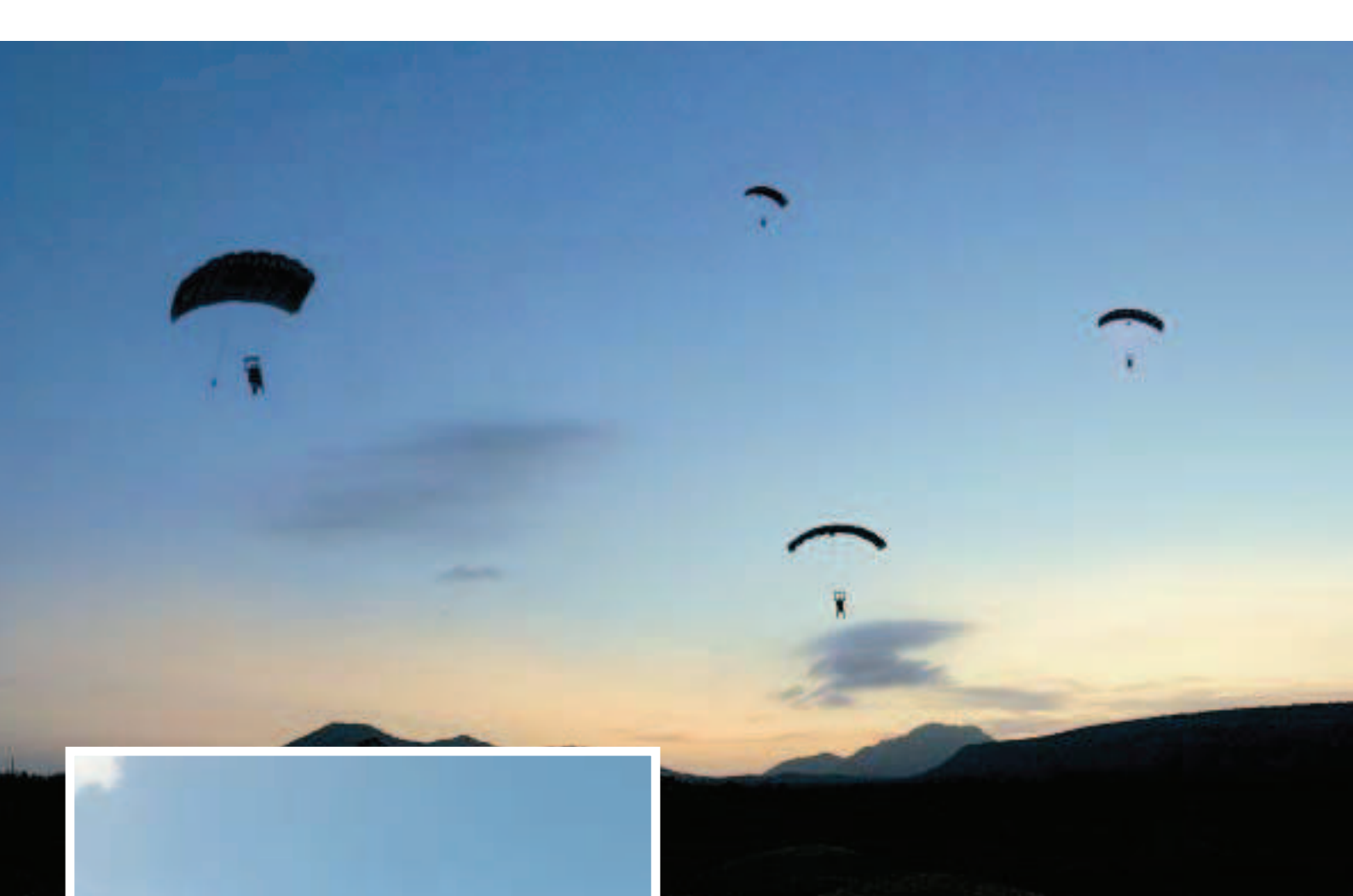
Klein maar fijn

De luchtdeelname aan Joint Caribbean Lion vormde een relatief klein, doch belangrijk en onmisbaar onderdeel in de oefening. Met name de zes deelnemende F-16's van de Koninklijke Luchtmacht speelden een grote rol. Commandant van het F-16 detachement is majoor Oscar 'Gump' Zoetewij. "Normaal zit ik op Vliegbasis Volkel in het 313 Squadron, als operatieofficier. We deden met zo'n honderdvijftig luchtmachtcollega's mee aan deze oefening.", vertelt Zoetewij. "Hiervan zaten zes man in het 'Tactical Operation Centre', het aansturingcentrum van JCL, in de sporthal op marinekazerne Parera. Daar kwamen de verzoeken tot luchtsteun binnen van de verschillende krijgsmachtsdelen. Zij filterden de opdrachten en keken waar en wanneer wij ingezet werden", licht de operatieofficier toe. "Waren ze niet haalbaar, dan gingen ze samen met de staf van Netherlands Maritime Force (NLMARFOR) uitzoeken wat de alternatieven waren. Tegelijkertijd moesten ze ook het overzicht over alle luchtseenheden houden, om op die manier goed te kunnen regelen."

Les F-16

Dat er onderling veel over elkaars werkwijze en materieel te leren viel, vond collega F-16-vlieger kapitein Nico 'Gopher' Vink erg interessant. "Voor sommige landmacht-, marechaussee- en marinecollega's was het niet geheel duidelijk waarom we hier met honderdvijftig man en vrouw aanwezig zijn met 'slechts' zes F-16's en een F-60. We hebben gelukkig kunnen uitleggen waarom dat noodzakelijk is: voordat een F-16 de lucht in gaat, is er een briefing en worden de spullen naar ►

en de beslissingen van NLMARFOR. “Voor ons was het nieuw dat we werden aangestuurd door een maritiem commando tijdens zo’n grootschalige oefening”, vervolgt de KLU-operatieofficier. “Ter voorbereiding op de samenwerking zijn we naar Den Helder geweest. Erg leuk om een kijkje te nemen in de keuken van een ander. Om te zien met welke systemen de Koninklijke Marine werkt en vooral om elkaars mogelijkheden te leren kennen en natuurlijk de niet-mogelijkheden. Zo dachten zij in eerste instantie bij het maken van het scenario, dat je een F-16 tijdens zo’n oefening voor bijna iedere luchtinzet wel kan gebruiken. Dat we onder

Het gerucht dat wij tijdens een lange vlucht ‘pampers’ zouden dragen, is absoluut niet waar

de vliegtuigen gebracht. Vervolgens is een up-date van de laatste gegevens. Dan wordt het vliegtuig gecontroleerd en gecheckt, de helm, kleding en harnas van de vlieger worden in orde gemaakt, de laatste inspecties vinden plaats, de brandstof wordt aangestoken en de baan moet worden vrijgemaakt voor het signaal ‘airborn’ kan worden afgegeven”, vertelt Vink. “Dat hier een heel team specialisten bij betrokken is, is dus niet vreemd. Ook na het vliegen staat het gehele team paraat om het vliegtuig grondig te checken: van motoren tot brandstofverbruik, van de elektrische systemen tot het aantal gevlogen kilometers. Om de duurzaamheid vol te houden, zijn er zoveel mensen nodig. Immers, je moet een selfsupporting unit zijn.”

Ondersteuning

De hoofdtak voor de luchtmachteenheid was om tijdens de oefening de grondeenheden te ondersteunen. Dit al naar gelang het scenario

alle omstandigheden wel kunnen vuren. Maar dat is natuurlijk niet zo. Kijk, als we het doel niet zien door iets simpels als bewolking, of zware mist, wordt het voor ons knap lastig om een doel te raken. Maar ook andersom. Wij hadden eerlijk gezegd ook geen weet van de vele mogelijkheden en capaciteiten van hun schepen. Door op deze manier samen te opereren, krijg je wel meer begrip voor elkaar. De vanzelfsprekendheden van het ene krijgsmachtonderdeel, zijn dan ineens ‘eye-openers’ voor het andere!”

Vooraf het werken met schepen was voor de vliegers reuze interessant. “Tactisch gezien wisten we eigenlijk maar weinig van schepen”, bekent kapitein Vink. “De rondleiding op het luchtverdedigings- en commandofregat Hr.Ms. De Ruyter was dan ook erg leerzaam. Waar moeten we zo’n schip eigenlijk aanvallen? Wat zijn de zwakke punten? In principe zal een luchtaanval op een schip niet snel plaatsvinden, maar stel dat...” ■

Van Europa naar het Caraïbische Gebied

Wennen aan de warmte

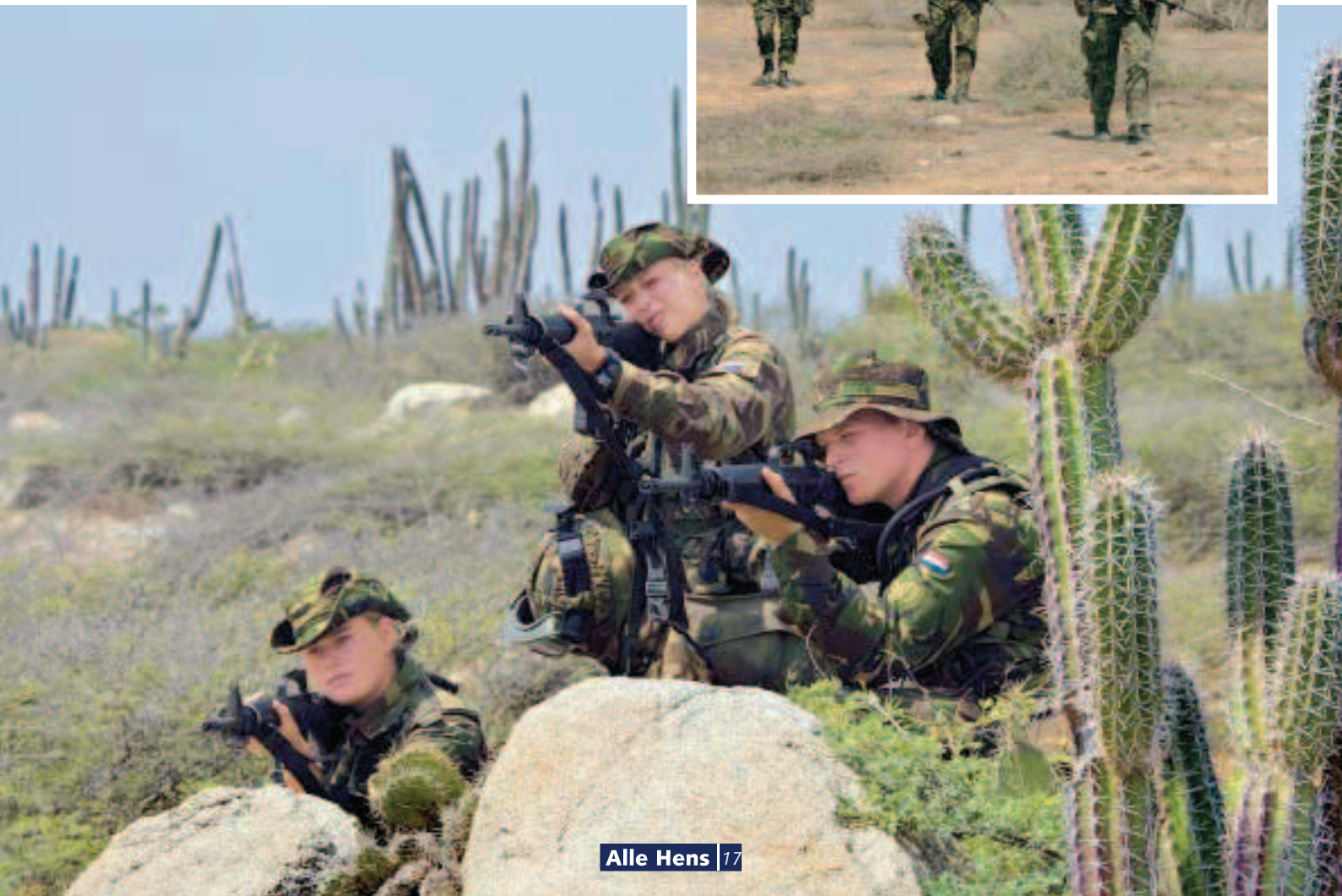
Dat 'wahiba' geen spannende kreet of uitdrukking is, maar de mariniersafkorting voor waterhindernisbaan, daar kwamen onze landmachtcollega's pas achter tijdens hun gewenningsperiode op Aruba. Voordat zij aan hun tactische inzet in Joint Caribbean Lion begonnen, kregen ze vier dagen de tijd om te wennen aan het opereren onder de tropische omstandigheden van de Antillen. Tekst: Wiedeke Borgsteede/Foto's: Peter Bijpost (AVDD)

Voor de meeste collega's van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Marechaussee is een oefening in het Caraïbisch Gebied een uitzondering. Sergeant Allert Sikkema is ploegcommandant van het Herstelpeloton van het Pantsergenie van de 43e gemechaniseerde brigade (43 mechbrig), onderdeel van het National Support Element. "Voor ons is het fantastisch om hier te zijn. Normaal komen we Europa niet uit en hebben we oefeningen in Noorwegen of Duitsland. Dat we nu hier kunnen trainen is een unieke ervaring voor ons. Maar wel wennen hoor, een heel ander landschap en die warmte...", vertelt hij tussen de slokken water door.

Wahiba!

Tijdens de vierdaagse gewenningsfase van de landmacht, begeleiden de sportinstructeurs van de KL samen met de sportinstructeurs van de mariniers de diverse onderdelen. Sportinstructeur sergeante der mariniers Norbert van de Zwaag heeft binnen het korps al veel ervaring met de waterhindernisbaan en vindt het erg leuk om de landmachtcollega's hun 'wahiba'-doop te geven. "In principe kun je

overal een hindernisbaan van maken en zo'n waterhindernisbaan is echt onwijs gaaf om te doen", vindt hij. "Bij deze baan komen alle onderdelen terug: een cat cowl, klimmen, van grote hoogte springen. Ze moeten alles gekleed met kisten aan afleggen, door het water heen. Da's best pittig, kan ik je zeggen. Je ziet dat het voor de meeste groene baretten nieuw is. De hindernisbaan zijn ze gewend, maar niet door het water..." Soldaat 2 Coen Olde-Bijvank is infanterist mini-me en het is zijn eerste keer op Aruba. "Een heel verschil met Twente", lacht de jonge soldaat, terwijl hij opdroogt van de ►

totaal deden er 82 marechaussees mee, waarvan er 56 mannen en vrouwen onder het bevel van de infanterie. Normaalgesproken treden we eerder op met de politie en zeker niet zo grootschalig. Wat wij goed merken, is dat de andere militaire takken vaker op oefening zijn. Wij gaan in principe maar weinig, niet in het buitenland, laat staan op de Antillen!”

Grenzen verleggen

Sergeant Bart Mason is één van de sportinstructeurs van de KL. “Zo’n trainingsperiode op Aruba was voornamelijk wennen aan de warmte. Daarom waren er op diverse terreinen verschillende trainingsonderdelen. Van grote hoogte tokkelen, langs puntige rotsen, en afdalen door dorre struiken en gemene cactussen, deed menig soldaat even slikken. Afdalen en leren rotsklimmen waren geen doelen op zich. Het ging vooral om een stukje grenzen verleggen. Confronteren met angst, houden aan procedures en omgaan met materiaal. Kijk, wij zijn een gemechaniseerde brigade en normaal hoeven wij een terrein niet handmatig te trotseren. Dat ligt bij het Korps Mariniers natuurlijk weer anders.”

Stekeligheden

Voor de sportinstructeurs onderling blijkt het ook even wennen. Op bepaalde zaken blijken zij een andere visie te hebben. “Wij gebruiken ander materiaal dan de KL en zij zijn niet altijd bekend met ons materiaal”, vertelt de sportinstructeur, sergeant der mariniers Van de Zwaag. “Ook hebben we al pittige discussies gehad over de bevoegdheden van de sportinstructeurs. Daarin verschillen wij duidelijk van opvatting. Neem de klimbaan ‘Grapefruit’, daar hebben we een tokkelbaan. Wij vinden dat een marinier 1 ook ver-

Het tokkelen van puntige rotsen om af te dalen richting venijnige cactussen, deed menig soldaat even slikken

waterhindernisbaan en een tweede bekertje drinken naar binnen slurpt. “Het is wel wennen aan de warmte, maar het is super dat we hier zijn. Zo’n wahiba is best zwaar, maar enorm kicken! Straks gaan we nog schieten en patrouilleren. Op zich standaardtrainingen, alleen door de hitte en de omgeving een stukje zwaarder”, vindt hij.

Mengelmoes

De deelname van de Koninklijke Landmacht is aanzienlijk en zeer divers. “Hier hebben we bewust voor gekozen”, vertelt kapitein Janneke Beenen, persofficier van de 43 mechbrig. “Omdat wij inderdaad niet vaak in tropische omstandigheden trainen, willen we dat zoveel mogelijk verschillende eenheden hier wat van meekrijgen. Het is een heel gemêleerd gezelschap. Voor ons is deze oefening duidelijk een stukje wervingsaspect ‘wij zijn naar Aruba geweest’. Zo’n enthousiast verhaal van de militair doet het goed.

Daarnaast is het ook goed voor de verschillende onderdelen om eens intensief samen te werken en naar elkaars werkwijze te kijken.” Naast een gemechaniseerde infanteriecompagnie zijn er een geniecompagnie, drie gevechtscompagnieën, een artilleriecompagnie en een logistiek bataljon plus een staf van ongeveer zestig man en vrouw. “Tijdens de tactische fase waren er twee mariniersbataljons bij ons geplaatst”, vervolgt Beenen. “En twee van onze compagnieën elders, één bij de Fransen en één bij het 21e mariniersbataljon.” Daarnaast was tijdens de oefening het 56 koppen tellende peloton van de Mobiele Eenheid van de Koninklijke Marechaussee ondergebracht bij de landmacht en ingezet als anti-rel eenheid, de ‘Crowd and Riot Control’ (CRC) genoemd. Kapitein Roger Costongs (KMAR): “In

antwoordelijk kan zijn voor de remprocedure. Zij vinden van niet. Dat moet door een sportinstructeur gebeuren.” Adjudant sportinstructeur Klaas de Jong (KL) van de Johannes Postkazerne te Havelte, beaamt dit. “Ik zie een wezenlijk verschil in procedures over de veiligheid. Dingen die voor mariniers normaal zijn, zijn dat zeker niet voor ons. Dit is onze trainingsfase, dus wij willen graag dat het gaat, zoals wij dat gewend zijn. Het gaat om onze veiligheid. De hulp en steun van de mariniers kunnen we goed gebruiken. Zij kennen het gebied en hun basis is goed. Je bent hier bezig in het veld, niet in een sportzaal. Hier zijn scherpe rotsen, venijnige cactussen en je traint op afgelegen terrein.”

Ondanks het feit dat de landmacht voor een groot deel ‘selfsupporting’ was, zorgde het tentenkamp van de landmacht en marechaussee voor drukte op de anders zo rustige mariniersbasis Savaneta op Aruba. Voor majoor der mariniers Kees Schellens, eerste officier van de mariniersbasis, kwam er heel wat bij kijken. “Het is voor het eerst sinds tijden dat er weer zoveel mannen en vrouwen op de basis waren”, vertelt de eerste officier. “Er liggen natuurlijk altijd plannen klaar om de eilanden in de west te bemannen in geval van nood, zoals bij orkanen en dergelijke. Gelukkig was het een oefening en niet een noodgeval”, lacht hij. “Normaalgesproken zitten we hier met tweehonderdvijftig man. Nu hadden we 868 gasten in verband met de oefening! Naast onze luchtmachtcollega’s waren er ook zo’n honderdvijftig Amerikanen. Nu maar hopen dat de rust op de ‘Samba Antillen’ is teruggekeerd en het orkaanseizoen niet voor nieuwe onrust zorgt!” merkt hij op. ■

NBCD-School gaat voor nieuwe blustechniek

Einde van 'waaier, nevel en massief'?

Twaalf mannen in hittewerende kleding zitten op de grond, opgesloten in een kleine ruimte. Het vertrek naast hen staat in brand. Zwarte rook trekt langs het plafond, en blijft groeien tot een dikke hete en explosieve wolk. De warmtestraling van het plafond dwingt de mannen tegen de vloer. Plots slaat een deur open. De rook vat meteen vlam en de hitte wordt ondragelijk. Handen en voeten zijn gedompeld in kokend zweet. Hittewerende pakken beginnen uit te gassen. Rond de brandweermannen springen vrolijk plagend kleine vlammetjes op... de 'dansende oeltjes'.

Tekst: Barry Wijnandts/Foto's: Peter Bijpost (AVDD)

Een 'backdraft' is een zeer gevaarlijke situatie die zelfs de geofende brandweerman een nare verrassing kan bezorgen. Speciaal voor dit verraderlijke aspect bij een binnenbrand heeft het Twentse bedrijf FireFlash een houtgestookte mobiele trainingsunit gebouwd, waarin een dergelijk scenario wordt nagebootst. Voor de tweede keer staat deze unit op het terrein van de School voor NBCD en Bedrijfsveiligheid te Den Helder, om af te rekenen met de oude blusmethodes aan boord van Harer Majesteits schepen.

Gedateerde methodes

Vorig jaar heeft deze training uitgewezen dat de standaard straalpijp, die op de brandslangen van de Nederlandse marineschepen zit, niet in staat is een 'backdraft' of een 'flashover' effectief te bestrijden. Dat was geen verrassing. Al lange tijd leefde er op de school een gevoel dat de huidige blustechniek sterk achterhaald is. Luitenant-ter-zee 2OC Juriaan de Weerd deed onderzoek naar het probleem, waarbij hij te rade ging bij andere marines, burgerbrandweer en opleidingen. Het

resulteerde in een voorstel aan de marinestaf om de huidige Hollandse straalpijp te vervangen door een ander type. "De huidige methode dateert uit 1958 en waarschijnlijk van nog veel verder terug. Daarmee lopen we erg achter op zowel burgerbedrijven als buitenlandse marines. Zelfs onze eigen Marinebrandweer staat versted van onze gedateerde methodes", vertelt hij.

Hollandse straalpijp

De Hollandse straalpijp, deur- en luikprocedures en de twee slangentechniek zijn voor elke opvarende bekende termen. Het principe wil dat één man een schild vormt, terwijl een tweede persoon de brand aanvalt. Een derde stuurt de twee slangvoerders aan. Bij het commando 'waaier!' plaatst één man een hittewerend scherm van water over de deurposten. De tweede man opent langzaam de deur. Als het waterscherm de uitlaande vlammen goed afweert, valt de tweede man volgens de opdracht 'nevel' of 'massief' de brand aan. De mannen zijn beschermd tegen het vuur en kunnen onbeperkt water blijven pompen in het vertrek. ►

Met dit type straalpijp is een 'flashover' of 'backdraft' goed te voorkomen en is het watergebruik beperkt. Bijkomend voordeel is dat deze straalpijp gecombineerd kan worden met AFFF-schuim. Tot op heden moeten hier aparte voorzieningen voor worden klaargelegd.

Ingewikkelder

Maar helaas, een brand is vaak veel complexer. Op een bewegend schip geeft de klotsende massa bluswater een opeenstapeling van extra gevaren. Denk aan de stabiliteit van het schip en de elektronica aan boord. Voor de brandaanvallers is met name de stoomvorming een beperkende factor. Om dat te demonstreren, heeft De Weerd contact gezocht met FireFlash, om in hun container een brand aan te vallen volgens de huidige methode. “Vorig jaar stonden zij hier ook. Toen hebben we hen laten zien hoe wij een brandende ruimte binnengaan. Het water stroomde uit de container, maar de aanvallers moesten zich terugtrekken. Het was te heet en de stoom ontnam ieder zicht op de brand. De brand werd niet geblust”, herinnert De Weerd zich.

'Backdraft' beleven

Achter op 'de plaat' (de praktijklocatie) van de NBCD-School staat een klas nieuwe matrozen zich in een moot uit te leven met meerdere slangen met de oude straalpijp. Stoomwolken persen zich naar buiten en een eindeloze stroom water gutst uit het roestige bouwwerk. De mensen die deze matrozen onderwijzen in calamiteitenbestrijding, krijgen nu zelf een lesje. In het verlengde van een 40-voets zeecontainer is een kleinere tweede gelast op een iets hoger plan. In de kleine staat een stapel pallets flink te branden. Langzaam komt het vuur hoger, terwijl er zich dikke zware rook onder het plafond opbouwt. De rook walmt nog rustig naar buiten. De mannen controleren elkaars brandweerpakken uitvoerig en stappen de container in. Ze gaan aan weerszijden op de grond zitten. Carlo Thüring, één van de instructeurs van FireFlash, sluit de deur van de brandende moot. Hij wijst op de grijze rook die zich door de kieren perst, eerst nog rustig langs de bovenpost van de deur, maar daar-

na steeds lager en winnend aan kracht. Dan gaan ook de buitendeuren van de container dicht en zitten de brandweermannen opgesloten in de brandende container. Ook hier bouwt de rook op. De hitte doet de lucht 'uitzetten', terwijl het vuur naar zuurstof snakt. Alles begint te trillen en de rook perst zich door de kromgetrokken deuren. Tot ze met geweld openklappen. Dikke pluimen kolken de container uit. Dan vat de rook vlam en de instructeurs zitten middenin het inferno. Wat er ook gebeurt, ze mogen absoluut niet gaan staan! Dicht bij de grond wordt het zo'n 150°C, bovenin de container makkelijk 800°C.

Koelen van de rook

De instructeurs van FireFlash leggen uit hoe je een 'backdraft' of 'flashover' kunt voorspellen. Bij een 'backdraft' explodeert hete rook doordat bij een plotselinge toevoer van frisse lucht ineens de ideale mengverhouding van brandstof en zuurstof wordt bereikt bij de hoge temperatuur. Als inboedel in een ruimte spontaan ontbrandt of de gassen die er van vrijkomen, ontsteken door de hittestraling van de bovenhangende rook, is er sprake van een 'flashover'. Tijdens een korte les vertelt Pieter van Dulken van FireFlash hoe een 'backdraft' zich ontwikkelt: “Je ziet grijze rook opbouwen, die steeds dikker en zwarter wordt. Dat betekent dat de rook ook warmer wordt. Op een gegeven moment zal het een ontbrandingstemperatuur bereiken, maar door tekort aan zuurstof gebeurt er nog niets. Wel kun je het zien aankomen, doordat ramen gaan trillen, de ramen zwartgeblakerd zijn en er een sterke luchtstroom is bij gaten en kieren. Op het moment dat de brand genoeg lucht krijgt, ontsteekt de boel direct. Je kunt dit voorkomen door de rook te koelen. Dit kan door de deur naar de brandende ruimte even op een kier te zetten om een paar korte

stoten water in de richting van het plafond naar binnen te spuiten.” Ook Van Dulken ziet het tekort van onze straalpijp, die je niet even kort en krachtig open zet. “Maar aan jullie blustechnieken wordt gewerkt, gelukkig”, verwijst hij naar het initiatief van De Weerd.

De vervanger van de Hollandse straalpijp houd je vast als een pistool. De kop kan versteld worden (er zit zelfs een snel te vinden flashover-stand op) en bovenop zit een groot handvat waarmee de kop in één beweging open en dicht kan worden gezet. Twee brandweermannen staan klaar om met deze straalpijp een deurprocedure uit te voeren. Ze gaan voor de deur van het brandende compartiment liggen. Als de één de deur opent, kijkt de slangvoerder in een groot zwart gat. Geen brand te zien. Smeulend hout op de vloer verstoopt zich in dikke rook. Hij spuit een stoot water naar binnen, te laag richtend op de vage gloed. De zwarte rook vat ineens vlam, ziet kans de waterstraal te passeren en werpt zich over de liggende mannen. De slangvoerder roept uit: “No play! No play!”, het afgesproken signaal dat er iets mis is. Hij kruipt uit de container en even later staat hij zwaar bezweet en met verbeterd gezicht met zijn handen te wapperen.

Brandwonden en hittestuwing

“Het grote nadeel van gebruik van veel water, zoals we dat nu doen, is dat je stoomvorming krijgt. De volumeomzetting van water naar stoom gebeurt met een factor vijftienhonderd. Dat maal die driehonderd liter water die je nu per minuut met twee slangen in een compartiment pompt; reken maar uit. Het onttrekt je alle zicht. Maar, gevaarlijker, water geleidt warmte veel beter dan lucht. Je loopt dus groot risico op hittestuwing en brandwonden, zeker als je pak ook nat wordt”, vertelt De Weerd. De slangvoerder tijdens de oefening voelde de kracht van een klein beetje water uit de nieuwe straalpijp. Doordat hij de straal te laag richtte, zag de hete nevel kans om in zijn richting terug te slaan. De schade bleek mee te vallen en de man stapte er op tijd uit. Maar bij de huidige luikprocedure, waarbij de brand een verdieping lager

De 'flashover'

“Zelfs de Marinebrandweer staat versteld van onze gedateerde methodes”

heerst, moet een slangvoerder afdalen door de waaier van de eerste spuitgast. Hij zal dan volledig doorweekt de brand moeten benaderen.

Uitgeblust

“Tijdens brandoefeningen aan boord zijn we geneigd om mensen die afgelost zijn, nog een keer in te zetten. Deze oefening laat zien, dat dat niet reëel is. Je bent letterlijk uitgeblust als je uit een brand komt”, licht de NBCD-officier toe. “Met de nieuwe techniek zou je één man hittewerend minder nodig hebben. Dat is natuurlijk aantrekkelijk vanwege de mogelijkheid op je varend personeel te besparen, of je hebt meer mensen achter de hand, die nog kunnen aflossen.”

De latere oefenparen slagen erin om met de juiste methode de brand snel onder controle te krijgen. Maar de brandweelieden blijven op de grens van hun kunnen werken. Bij een goed uitgevoerde procedure krijgt vooral de tweede man de snel uitdijende stoomwolk te verwerken, als deze over de slangvoerder heen slaat. Een enkele keer klinkt weer: “No Play!” over de plaat. In de container staan hier en daar kleine plasjes water te verdampen. Een klein stroompje sijpelt de afvoergoot in. De directeur van Fireflash, Rene Hagen, zit bij de container om de koppels te instrueren: “Ik denk dat ze met deze drie stoten zo’n vier tot zes liter water naar binnen spuiten.”

Enorme omslag

Het invoeren van een nieuwe straalpijp brengt een enorme omslag met zich mee. Op alle schepen zullen de straalpijpen en hun ophangpunten moeten worden vervangen en, naargelang op welk type en merk de keus zal vallen, zullen er mogelijk zelfs aanpassingen in de schepen moeten worden gemaakt. De grootste operatie zal echter bestaan uit het opnieuw aanleren van brandbestrijding bij al het varende personeel, synchroon aan de invoering van de nieuwe middelen op hun platform. De oude straalpijp is, door zijn beperktheid, makkelijker in gebruik. En de instructeurs zullen zich goed moeten beraden op het niveau van de lesstof. “We leiden hier geen professionele brandweeluid op, dus we zullen goed moeten kijken hoe we de stof begrijpelijk en de praktijkoefening veilig houden”, zegt De Weerd.

De Weerd hoopt dat zijn voorstel zal leiden tot een modernisatie van brandbestrijding vanaf 2007. Hij ziet dan tegelijk mogelijkheden om ook de praktijklocatie van de School voor NBCD en Bedrijfsveiligheid aan te passen, zodat ook hier geoefend kan worden met 'backdrafts' en 'flashovers'. Voor de instructeurs zal lesgeven in een 'flashovercontainer' een flinke opgave worden. De nieuwe lichten marinepersoneel zullen letterlijk een vuurdoop tegemoet zien. ■

Dikke voldoende voor Hr.Ms. Van Galen

Afscheid van FOST-oude-stijl

Een gewonde oudere dame schuifelt voetje voor voetje, daarbij geassisteerd door twee matrozen van Hr.Ms. Van Galen, door de straten van een gefingeerd Engels dorpje op weg naar de gewondenverzamelplaats. Even verderop zorgt een gesprongen waterleiding voor een waaier van water. Niemand kan er langs zonder kletsnat te worden, totdat een gealarmeerde ploeg van de Van Galen de overlast weet te beperken door een zware plaat hout op de ijzeren pijp te leggen. En dan, tussen alle ellende door die de orkaan heeft veroorzaakt, komen de ordonnansen korporaals Ramon Toral en Trui Visser aangefietst, op zoek naar een vermiste tas met allerhande medische uitrusting.

Tekst: Bert van Elk/Foto's: Richard Frigge (AVDD)

De bemanning van Hr.Ms. Van Galen kreeg het eind mei flink voor de kiezen tijdens de 'disaster exercise' (DISTEX) op de nagevoeg afgeronde 'Flag Officers Sea Training' (FOST). Dat is een vijf weken durende training met examen waarin wordt bepaald of een schip gereed is voor inzet en elke missie aankant. Maar, zoals de Nederlandse liaison officier bij de opleiding, kapitein-luitenant-ter-zee Rob Kramer, het na afloop stelde: ze wisten elke noodsituatie het hoofd te bieden. Met nog slechts twee dagen te gaan, tekent zich volgens hem al een trend af. De bemanning van de Van Galen moet het wel heel bont maken tijdens die laatste dagen van de 'weekly war', wil het schip niet met een ruime voldoende slagen. De oppervlakteschepen van de Koninklijke Marine doen al jaren mee aan de FOST, die zijn oorsprong nog in de Tweede Wereldoorlog vindt. Sinds begin jaren zestig vormt de zogenoemde DISTEX een vast onderdeel van de oefening, weet Kramer. "Maar tussen 1980 en 1998 om de een of andere reden niet. In

“Oefenen, oefenen en nog eens oefenen, net zolang tot ze het vak wel tot in de finesses beheersen”

1998 werd de oefening weer in de FOST opgenomen, omdat de Royal Navy in de Caraïben te maken kreeg met orkanen en vulkaanuitbarstingen op eilanden en aan hulpverlening moest gaan doen. Een leuke bijkomstigheid was dat acht jaar geleden de Van Galen het eerste Nederlandse schip was dat weer een DISTEX deed.” Sinds die tijd wordt in Plymouth in een verlaten munitiecomplex op het marineterrein een realistische rampoefening gehouden, waaraan naast dertig lotusslachtoffers ook nog eens een aantal matrozen van de Royal Navy meedoen. Dat een dergelijke oefening absoluut niet overbodig is, bleek vorig jaar nog na de orkaan Katrina die New Orleans teisterde. Hr.Ms. Van Amstel, op weg naar Nederland, boog van haar koers af om hulp te bieden.

Slachtoffer

Korporaal Arnold van Veenen houdt op het rampterrein als beveiligder een oogje in het zeil. In het geval van een ramp gaat hij als een van de eersten aan land. “Je moet in zo'n situatie flexibel zijn”, stelt hij. “Het lijkt misschien wel chaotisch en dat iedereen maar wat doet, maar we hebben allemaal onze taak en weten wat we moeten doen.” Helemaal blanco staat hij niet tegenover de oefening, want een paar maanden geleden maakte hij de DISTEX ook al een keer mee, maar toen als opvarende van de Hr.Ms. Van Speijk. Dat geldt eveneens voor matroos 1 Marlou Mensen, die vier maanden geleden als bemanningslid van Hr.Ms. Van Nes ook al meedeed. Deze hospik zit met een witte helm met rood kruis erop naast een pop onder een

deken van aluminiumfolie te wachten totdat het slachtoffer naar de gewondenverzamelplaats kan worden gebracht. Geen lotusslachtoffer maar een pop, omdat alle 'gewonden' al zijn ingezet. Een simpel briefje op de borst geeft aan hoe erg de pop eraan toe is. “Niet nieuw, maar het blijft leuk om te doen”, zegt ze glimlachend. In een bouwval schuin daartegenover – volgens het bordje op de gevel werd er ooit elektriciteit opgewekt – zit het enige echte slachtoffer van de ramp: matroos 2 Danny Weijn. Toen hij samen met zijn uitrukploeg een generator probeerde te starten, vloog de slinger los en kwam met een flinke vaart tegen zijn knie aan. Al hinkend zoekt hij de verbandplaats op.

Vuurhaard

Het 'Shore HQ' vormt het hart van de operatie aan wal. Vandaaruit leidt de eerste officier van de Van Galen, luitenant-ter-zee 1 Eric van Lawick van Pabst alle hulpoperaties. De ene actie is nog niet afgerond of de volgende dient zich al aan. Via portofoons komt binnen dat er een grote brand is uitgebroken en aan hem de taak om de brandbestrijders naar de vuurhaard te dirigeren en een gewonde te evacueren. Volgens het Hoofd Technische Dienst, luitenant-ter-zee 2OC Pieter van Poll, is op de Van Galen zelf slechts een minimale bezetting achtergebleven. “Alleen de uitgebreide brand- en reewacht. De rest doet mee aan de hulpverlening. We hebben twee brandploegen aan land, drie zogenoemde multi taakgroepen - dat zijn deskundige technici die allerhande reparaties kunnen uitvoeren - en uiteraard

medisch personeel.” Een bijzondere en heel belangrijke taak tijdens de oefening is weggelegd voor de kombuis aan boord: aan hen de taak om de ‘plaatselijke bevolking’ tijdens de oefening te voorzien van een warme maaltijd. In grote, geïsoleerde gamellen wordt in grote hoeveelheden boerenkool met worst aangevoerd en die gaat er - geserveerd in iso-verpakking - bij de, hongerige en door de regen kletsnatte ‘bevolking’, goed in. Missie geslaagd!

Kwaliteit

“De Nederlandse eenheden doen het tijdens de FOST goed, weet luitenant-ter-zee 1 René Kemmeren. Hij is een van de vier Nederlandse marinemannen die als examinator deel uitmaakt van de FOST-organisatie. “Vrijwel alle NAVO-landen sturen schepen naar de FOST en wij vallen in positief opzicht uit de toon. De medewerkers van de KM zijn multi-inzetbaar. Ze hebben vaak meer dan een specialisme en zijn op verschillende terreinen inzetbaar. Dat is niet in elke marine zo. Daardoor scoren we hoog. Onder mijn collega's zijn Nederlandse schepen populair, met name op woensdag. Waarom? Wat denk je: om de rijsttafel”, lacht hij. Liaison officier Kramer is het met hem eens: “Daar komt nog eens bij dat onze marine over goed modern materieel beschikt. Dat telt ook mee. We hebben een goede naam.” Volgens de ‘Commander Sea Training’, verantwoordelijk voor de training van de Nederlandse oppervlakteschepen, kapitein-ter-zee Peter Lenselink komt het nauwelijks voor dat Nederlandse schepen onvoldoende scoren tijdens de FOST. “Althans, ik heb het zolang als ik deze functie heb nog niet meegemaakt.” Als een schip een onvoldoende haalt, betekent dat volgens hem dat een eenheid niet kan worden uitgezonden en als het ware terug moet naar de schoolbanken. “Oefenen, oefenen en nog eens oefenen, tot ze het vak wel tot in de finesses beheersen. En dan mogen ze tijdens een nieuwe FOST bewijzen dat ze het wel kunnen.”

Als gevolg van de bezuinigingen op de Britse vloot, wordt het mes gezet in de FOST-organisatie en de Van Galen is het laatste Nederlandse marineschip dat de FOST-oude-stijl afrondt. De nieuwe FOST is korter en kent in de laatste week een ‘free play’-oefening, waarbij het schip de zee wordt opgestuurd zonder een vastgelegd scenario. In de vernieuwde FOST wordt ook meer dan voorheen getraind op zaken als maritieme veiligheidsoperaties en het bestrijden van piraterij. Daarnaast wordt er een speciale amfibische training ontwikkeld voor schepen zoals Hr.Ms. Rotterdam. Dat schip doorloopt volgend jaar deze training. “Met deze herstructurering, die in 2008 moet zijn afgerond, wordt mijn organisatie kleiner”, bekent schout-bij-nacht Ainsley. “Dat betekent dat de capaciteit ook afneemt.”

Kapitein-luitenant-ter-zee Kramer voorspelde het goed. De bemanning van Hr.Ms. Van Galen haalde het examen zonder al te veel problemen en kreeg zelfs een ‘very satisfactory’, een uitzonderlijke hoge waardering! Sinds 25 mei is het M-fregat van de Koninklijke Marine gereed voor inzet. ■

Kiezen of delen

Hoe is het voor een gezin om arbeid en zorg te combineren bij de marine? Drie gezinnen, waarvan een ouder of beide ouders bij de marine werken, vertellen over hun ervaringen. De een kan zich geen betere baas bedenken, de ander heeft het over onbegrip en tegenwerking. Drie persoonlijke gesprekken over de marine en het gezinsleven...

Tekst en foto's: Vanessa Strijbosch

Kapitein-ter-zee Ben Bekkering (46) met zijn partner Jolande Scheer (43) en hun twee kinderen Berber (6) en Hidde (4)

"Soms zou ik willen dat de marine meer doet"

Kapitein-ter-zee Ben Bekkering kwam in 1979 in dienst bij de marine. Na zijn cco-opleiding met NAVO-specialiteit voer hij op verschillende fregatten waaronder twee jaar als commandant op Hr.Ms. Jacob van Heemskerck. Sinds juni 2005 werkt hij bij de Defensiestaf. Jolande Scheer begon haar carrière als verpleegkundige en bekleedde na haar management opleiding verschillende posities binnen de gezondheidszorg. Sinds januari 1995 werkt ze bij Artsen Zonder Grenzen. Toen Berber geboren werd, is zij minder gaan werken. Na de geboorte van Hidde werkt ze zestig procent.

"We hebben nooit concessies naar elkaar hoeven doen", vertelt Jolande. "Ik accepteerde zijn reizen en hij had weinig te zeggen over mijn missies." Jolande en Ben waren voor de geboorte van hun kinderen voor hun werk veel op reis. Ben: "Het is wel voorgekomen dat we elkaar in één jaar minder dan een maand hebben gezien, maar het was heel mooi om toen mee te maken hoe onze verschillende levens zich toch verenigden." "Ik accepteerde de situatie", vult Jolande aan. "Bij mij ging de knop om. Ik wist dat Ben aan het varen was, dat was een voldongen feit. Maar des te leuker was het toen we elkaar weer zagen."

Open deuren

Na deze avontuurlijke periode, besluiten Ben en Jolande wat langer

in Nederland te blijven. Dat betekende voor beiden een kantoorbaan. Jolande kon op het hoofdkantoor van Artsen Zonder Grenzen terecht. Alleen voor Ben pakte het even anders uit. Jolande: "Ik had niet koud de baan of Ben kreeg te horen dat hij toch nog een jaar moest varen. Dat was zuur." Ben was destijds eskader stafofficier. Er zou een nieuwe eskader commandant komen en voor de continuïteit moest hij toch een jaar blijven. "Het was een mooi aanbod, maar ik heb toen gezegd dat het vooral aan Jolande verkocht moest worden, niet zozeer aan mij." Er werd een compromis gesloten en na het varen kon Ben drie maanden met verlof. "Ik had wel het gevoel dat de marine open stond en ruimte bood", zegt Ben hierover. "De open deur was er."

Onschatbare waarde

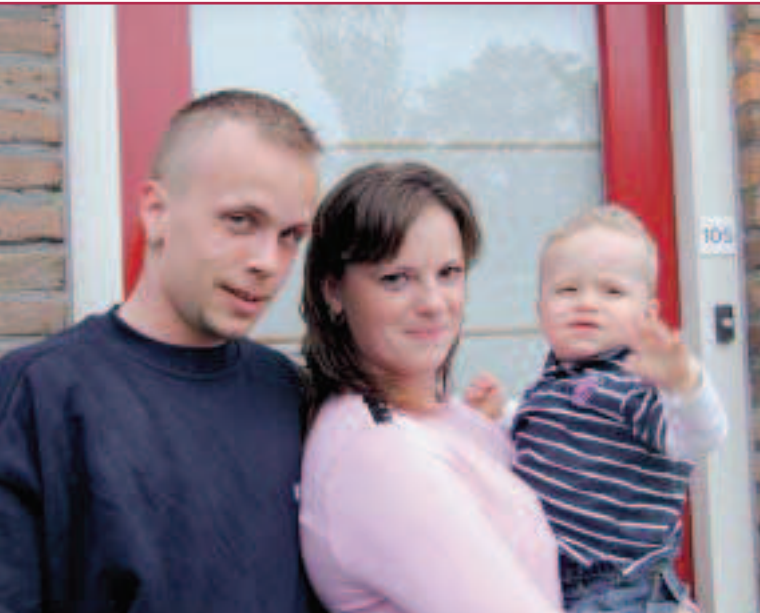
Toen er kinderen kwamen, stapte Jolande over van fulltime werken en veel reizen naar een leven waarin werken gecombineerd moest worden met de zorg voor een gezin. "We hebben een bewuste keuze gemaakt. Het enige negatieve in deze periode was toen Ben ging varen en het thuis niet helemaal lekker ging: twee kinderen en een nieuw huis dat verbouwd moest worden. Ik zag het eerst als een grote uitdaging, maar toen onze oppas ermee ophield en er geen plek was in een crèche, zat ik wel met de handen in het haar." Ben voelde de bui hangen en nam maatregelen. "Ik vreesde op een gegeven moment dat het uit de hand zou lopen als er niets iets veranderde. Ik heb toen de maatschappelijke dienst defensie benadert. Die mensen zijn van onschatbare waarde. Uiteindelijk heb ik ze niet hoeven inzetten. Maar ze waren beschikbaar en we hadden een in ieder geval een luisterend oor om op terug te vallen."

Verlof

"Er zijn momenten dat ik zou willen dat de marine meer doet", stelt Jolande. "Maar dan realiseer ik meteen dat ze weinig kunnen doen. Kinderopvang is een breed probleem in Nederland. Bovendien ben ik niet iemand die snel om hulp vraagt. We hebben hier zelf voor gekozen, dus moeten we er zelf mee dealen." Toch pleit ze ervoor dat de marine anders moet omgaan met het opnemen van ouderschapsverlof. "Het is te conservatief. Ik heb het gevoel dat het niet echt gestimuleerd wordt." Ben heeft recht op het opnemen van verlof voor zijn beide kinderen. Tot nu toe heeft hij daar nog geen gebruik van gemaakt. "Ik heb het wel overwogen. Voor mezelf vul ik al snel in dat ik onmisbaar ben. Dat is natuurlijk niet zo. Niemand stopt met ademen als ik een dag weg ben." Ook kreeg hij wel eens een negatieve opmerking hierover, vertelt hij. "Toen de eerste net geboren was, werd de felicitatie vergezeld met 'toch geen ouderschapsverlof hé'. Maar dat is niet iets wat ik de marine als organisatie verwijt. Het is een beetje het sfeertje dat er heerst. Deels veroorzaakt door leidinggevenden, maar deels ook door medewerkers zelf. In een varend bedrijf is het nu eenmaal lastiger en dat slaat door, ook als er sprake is van walfuncties."

Matroos 1 LDA Natasja Kolle (27) met partner Richard Saunier (22) en hun zoon Calvin (14 maanden).

Richard Saunier heeft vier jaar bij de marine gediend. Toen bleek dat Natasja zwanger was, nam hij ontslag. Hij werkt nu full time als elektro- en servicemonteur bij IMTECH in Beverwijk.

“Ik ben uit dienst gegaan voor Calvin”, begint Richard. “In mijn dienstvak moet je als matroos 1 blijven varen en zijn er bijna geen walplaatsingen. Ik vind dat je je als vader niet kunt veroorloven zes maanden per jaar weg te zijn. Tegen de tijd dat ik weer terug zou zijn, zou Calvin al kunnen lopen en praten. Ik wil zijn opvoeding helemaal meemaken.” Toch doet het hem nog wel zeer, bekent hij. “Ik mis de sfeer aan boord best wel. Maar er was geen alternatief. De marine is wat dat betreft heel duidelijk: je moet zelf je eigen problemen oplossen.” Natasja zegt het wel ‘prettig te vinden’ dat haar partner niet meer hoeft te varen. “Het is niet niets om een kleintje alleen op te voeden. Het is vooral in de eerste maanden van zijn leven belangrijk dat beide ouders zoveel mogelijk bij hem zijn.”

Geen kinderopvang

Natasja werkt nu drie hele dagen en wil dat blijven doen totdat Calvin naar school gaat. Over de combinatie tussen de zorg voor haar kind en haar werk bij de marine is ze zeer te spreken. “Het gaat vanzelf. Er is heel veel begrip en medewerking. Een werkende moeder heeft bij de marine veel vrijheid. Ik kan deeltijd werken en als de kleine ziek is, kan ik kortdurend zorgverlof opnemen. Ik heb zelfs de mogelijkheid om later te beginnen zolang ik maar het aantal uren in mijn contract werk. Ik kan me geen betere baas bedenken.” Het enige nadeel vindt Natasja dat de marine geen kinderopvang op de kazerne heeft. “Dat zou een stuk makkelijker zijn. In ieder geval plaats zat op de kazerne.” Ook vindt ze dat er meer gekeken moet worden naar de positie van de vader. “Binnen de marine wordt de jonge vader nog wel eens vergeten”, stelt ze. ▶

“Ik kan geen betere baas bedenken”

Matroos 1 Natasja Kolle begon haar loopbaan bij de marine in 2000. Ze voer een periode aan boord van Hr.Ms. Witte de With. In oktober 2004 raakte ze zwanger. Na haar zwangerschaps- en ouderschapsverlof werkt ze parttime op de backoffice van de mijnendienst.

Signaleren en zoeken naar oplossingen

Bij de stafafdeling geneeskundige en personele zorg is onder andere het bureau bijzondere personeelszorg (BPZ) ondergebracht. De hoofdtaak van dit bureau is het signaleren van en zoeken naar maatwerkoplossingen voor zaken die het welzijn van personeel van CZSK kunnen aantasten en de personeelszorgtaak van de lijnmanagers te boven gaan. Naast deze hoofdtaak houden twee BPZ medewerkers, LTZ 2OC C. Bakker-Van Rooijen en LTZ 2OC L.A. Esten zich tevens bezig met het Genderactieplan, dat in 2004 door het Ministerie van Defensie werd geïntroduceerd. Het doel van dit plan is te komen tot een evenwichtige man/vrouw balans in de personeelssamenstelling van de CZSK organisatie. Hetgeen een belangrijk onderdeel is van het defensiebrede project Genderforce. In dit artikel is ingezoomd op mannen en vrouwen, die arbeid en zorg combineren. Het deelplan ‘combineren van arbeid en zorg’ bestaat op dit moment uit ‘deeltijdproblematiek’ en het opzetten van de kinderopvangmogelijkheden binnen de organisatie. Uit de praktijk blijkt dat, met de komst van het huidige personeelsstelsel, de doorstromingmogelijkheden voor deeltijders ernstig beperkt zijn, en het voor deze personeelsgroep bijzonder moeilijk is voor een functie in aanmerking te komen. In het oude systeem kreeg men veelal een functie toegewezen (beheer), in het nieuwe

stelsel ligt de nadruk op het actief solliciteren. De problematiek wordt grotendeels veroorzaakt door het feit dat veel lijnmanagers de voorkeur geven aan een fulltimer.

Om het aannemen van een deeltijder voor de lijnmanager aantrekkelijker te maken, is het tegenwoordig mogelijk om twee deeltijders op één functie te plaatsen en deze functie voor honderd procent te vullen. Deze functie kan voor een totaal van 48 arbeidsuren worden ingevuld. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld om twee deeltijders samen drie volle werkdagen te laten werken. Om deeltijders, lijnmanagers en P&O adviseurs inzicht te geven welke functies wel of niet geschikt zijn voor deeltijd, wordt er op dit moment een grootschalig onderzoek gehouden.

Er is een Coördinator Kinderopvang aangesteld, die de mogelijkheid onderzoekt om een kinderdagverblijf te starten op of nabij het haven terrein. Zij is te bereiken op het nummer (*06 209) 57970/57581. Als u nog vragen, suggesties of opmerkingen heeft voor het Genderactieplan, schroom niet te bellen naar een van de Gendermedewerkers, LTZ 2OC C. Bakker en LTZ 2OC L.A. Esten tst (*06 209) 57970/57581 ■

Sergeant-majoor Marian Schaapkens-Kruize (49) met echtgenoot adjudant-onderofficier b.d. Willem Schaapkens (50) en hun zoon Xander (13)

"Geen begrip voor situatie"

Sergeant-majoor Marian Schaapkens-Kruize kwam in 1974 als MARVA weerkundige in dienst. Ze werkte op verschillende vliegvelden en kwam in 1999 op het KIM terecht. Per 1 juli is ze met FLO. Sinds 2002 werkt ze op het bureau bijzondere personeelszorg. Willem Schaapkens trad ook in 1974 in dienst bij de marine en werkte net als zijn vrouw bij de weerkundige dienst. Vanaf 1990 heeft hij wisselend gevaren en op vliegvelden gewerkt. In 2003 ging hij uit dienst als adjudant-onderofficier.

Na de geboorte van hun zoon Xander wisten Marian en Willem al zeker dat ze allebei zouden blijven werken bij de marine. Dat dit niet altijd meeviel, is volgens het koppel een 'understatement'. "Tijdens de eerste drie jaar van Xander werkte ik in deeltijd, daarna ben ik weer full time gaan werken, omdat mijn salaris anders teveel gereduceerd zou worden en om in aanmerking te komen voor een volledig pensioen", begint Marian. "Het was altijd schipperen en afstemmen en we waren afhankelijk van de opvang en goede wil van 'de baas'. Ik heb leidinggevend gehad die deeltijd werken accepteerden, maar ook die er absoluut niets van wilden weten. Dan had ik de keuze: of aanvechten of een andere functie zoeken." Willem noemt een voorbeeld van een van de situaties waar het stel destijds

mee te maken kreeg. "Als Marian de wacht had in Den Helder of naar een cursus moest, moest ik Xander opvangen. Ik had toen een veertigjarige werkweek en was boordplaatser op Marine Vliegkamp Valkenburg. Het was een mooie oplossing geweest als ik die in vier dagen kon stoppen en een dag vrij was om Xander op te vangen. Daarvoor kreeg ik geen medewerking van mijn baas in Den Haag. Mij werd verplicht vijf dagen te werken." Marian kan zich er nog steeds druk om maken: "Het is toch te zot voor woorden dat een van ons vrij moest nemen als de ander wacht moest lopen!", roept ze verontwaardigd uit.

Zelf opknappen

Willem en Marian maakten tot het zevende jaar van Xander gebruik van een gastouder, die hem van school haalde en voor het eten zorgde. Daarna is hij naar de naschoolse opvang gegaan. "Je moet niet willen dat de marine bepaalt waar je kind naartoe gaat. Ik vind dat ouders zelf voor opvang moeten zorgen." Toch pleit Willem voor een eenduidig beleid. "De marine heeft nu geen standpunt. Als elke baas weet waar hij aan toe is, zeker over het onderwerp deeltijd werken, zou dat voor medewerkers een hoop onrust schelen." Marian: "Het is nu zo afhankelijk van je baas en collega's. Je moet het maar net treffen. Ik heb collega's gehad die er geen begrip voor hadden en er zelfs bezwaar tegen maakten. Ze dachten dat ze mijn werk moesten opknappen omdat ik deeltijd werkte. Er was toen geen begrip voor mijn situatie. Ik heb heel vaak te horen gekregen dat ik er zelf voor heb gekozen en dat het dus mijn probleem was." Toch willen Marian en Willem benadrukken dat ze ook bazen hebben gehad die wel heel goed meewerkten.

Voldoende opvangplekken

Marian en Willem hebben geen gebruik gemaakt van het opnemen van ouderschapsverlof. "De regeling is een beetje achter ons aan gehobbeld", vertelt Marian hierover. "In het begin was het zo dat slechts vijftig procent van je salaris uitbetaald werd als je verlof opnam. Ons salaris zou dan teveel gereduceerd worden. Toen het verhoogd werd naar 75 procent, was Xander al te oud (na het achtste jaar van het kind vervalt het recht om ouderschapsverlof op te nemen, red.) Tegenwoordig bestaat er ook zorgverlof, destijds hadden we dat niet. Als Xander ziek was, moest ik mijn werk afbellen." Volgens Marian is de combinatie arbeid en zorg een van de redenen voor het vertrek van vrouwen bij de KM. "De marine moet zorgen dat er voldoende opvangplekken op de werkplekken zijn", stelt ze. Het loont wel om te blijven werken, kijkt Willem en Marian terug. Ze plukken nu de vruchten van een volledige uitkering. "Maar het kost wel een hoop georganiseer. Nu pas hebben we tijd voor onszelf." ■

'Arbeid & zorg is wel te combineren'

Luitenant-ter-zee 3 Ellen Weistra schreef vorig jaar een scriptie ter afronding van haar opleiding aan het KIM. Daarin deed zij onderzoek naar de combinatie van arbeid en zorg binnen de KM, waarbij zij specifiek onderzocht of er een relatie bestaat tussen het aanbieden van kinderopvang en het behoud van vrouwelijke militairen. Het aanbieden van kinderopvang zou de combinatie van arbeid en zorg kunnen vergemakkelijken. Aan de respondenten die in de toekomst behoefte hebben aan kinderopvang of dit nog niet weten, is gevraagd wat hun mening is over de combinatie van arbeid en zorg binnen de KM.

De meerderheid (73%) vindt het te combineren. Opvallend hierbij is dat meer vrouwen (75%) dan mannen (66%) dit vinden. Ze zijn echter wel van mening dat het kunnen combineren afhankelijk is van de plaatsing en mogelijkheden tot deeltijd en/of flexibel werken en ouderschapsverlof. Een groot deel van de respondenten (in totaal 556), zal langer bij de organisatie blijven indien er betere mogelijkheden voor kinderopvang worden geboden. Ook de helft van de respondenten die arbeid en zorg nu niet te combineren vinden, zal in dat geval langer blijven. ■

Doorgelicht

Ze is een bekend gezicht voor velen. De wat 'oudere' werknemer zal haar in zijn loopbaan ongetwijfeld een keer tegenkomen. Margreet Boonstra-Huiskamp werkt als röntgenlaborante in de Centrale Ziekenboeg in Den Helder. Maar zij is ook verantwoordelijk voor het Periodiek Geneeskundig Onderzoek. “Ik controleer militairen elke vijf jaar vanaf hun dertigste”, vat ze haar werk samen. “Ik controleer ook mensen die op uitzending gaan of ervan terugkomen, en ook de vliegers en duikers komen hier regelmatig.” Een keuring bestaat onder andere uit gehoortesten, een hartfilmpje, een gehoor-, zicht- en urinetest.

Tekst: Barry Wijnandts/Foto's: Herman Engbers

“Zeven jaar geleden kwam ik bij de Koninklijke Marine. Daarvoor werkte ik bij het Gemini Ziekenhuis. Toen ik kinderen kreeg, bleek het daar niet mogelijk te zijn om parttime te gaan werken, dus ik ben er een tijdje uit geweest. Daarna kon ik hier aan de slag.” Hoewel het werk hetzelfde is, merkt Margreet wel verschil met de burgermaatschappij. “In de burgermaatschappij zijn mensen soms ongeduldig. Dan zijn ze vaak zenuwachtig of verwachten iets. Hier proberen mensen nog wel eens om oneigenlijke redenen voorrang te krijgen. Maar het zijn allemaal mensen en voor mij is de één niet meer waard dan de ander.” Over haar patiënten zegt ze: “Ik zit hier uitstekend op mijn plek, maar ik mis soms de omgang met kinderen, minder validen en ouderen. Dit is natuurlijk een redelijk gezonde populatie, waarvan het overgrote deel mannen. Ik ben blij als er eens een vrouw komt. Soms bellen mensen af omdat ze geen oppas kunnen regelen. Ik zou zeggen: neem die kinderen maar meel!”

Belangstelling

De rol van de röntgenlaborante omvat meer dan alleen het maken van foto's en periodieke keuringen. Margreet is een belangrijk sociale factor in de Ziekenboeg. “Het militaire personeel op de ziekenboeg verschuift hier veel, elke drie maanden zijn er weer nieuwe gezichten. De burgers blijven echter op hun post en vormen zo bekende aanspreekpunten. Ik merk dat ze vaak specifiek naar mij vragen. Ik toon veel belangstelling voor de mensen. Veel patiënten nemen mij in vertrouwen en vertellen wat hun dwars zit. Het helpt om een relatie te leggen tussen geconstateerde afwijkingen, maar voor die mensen is het vooral belangrijk dat ze hun hart kunnen luchten. Dergelijke verhalen van uitgezonden militairen kunnen best heftig zijn.” Maar het zijn niet alleen patiënten die ze op die manier kan helpen. Ook het medische personeel van de marine zoekt haar altijd weer op. “Stagiaires die zijn gaan varen komen na zo'n periode vaak

even terug om bij te kletsen. Zij moeten hun ervaringen kunnen delen, want er zit hen ook van alles dwars.” Margreet is in de eerste plaats verantwoordelijk voor de röntgenfoto's. “Ik heb overdag gewoon mijn afspraken staan, maar daar tussenin sturen de verbandkamer, de artsen en de tandartsen ook patiënten door. Dan moet ik kiezen wie ik het eerst behandel. Dat is best lastig. De foto's stuur ik door naar het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht, waar ze worden beoordeeld door een arts. In sommige gevallen bekijk ik de foto's samen met de behandelend arts hier. Door mijn ervaring kan ik de arts vaak goed adviseren. Dat wordt hier zeer gewaardeerd.”

Gehoor

Tijdens de geneeskundige onderzoeken constateert ze dat jongeren steeds slechter kunnen horen. “De niveau's van geluid op de schepen, maar vooral ook in hun privéleven liggen vaak te hoog. Ik zie een toenemend aantal jongeren met slecht gehoor. Er kwam hier ooit een jongen die de avond ervoor naar een houseparty was geweest. Hij had nog steeds een piep in zijn oor. Die liet ik een week later terugkomen. Dat scheelt twintig decibel in wat hij kan horen. Er wordt vaak licht over gedacht, zo van: morgen is dat wel weer over. De piep in je oor is misschien weg, maar de beschadiging blijft.” Mensen kunnen ook naar Margreet toe voor een medische verklaring die een bepaalde functie vereist. “Zo'n verklaring kost in de burgermaatschappij ongeveer zeventig euro. Hier is die gratis, maar wij vragen een tientje voor de stichting 'Doe een Wens'.” Zo spaart de afdeling elke keer flinke bedragen voor het goede doel.

“Ik krijg wel eens mensen op herhaling met wie ik destijds een bijzonder gesprek heb gehad. Maar ik kan natuurlijk niet van iedereen alles onthouden. Als ik de foto's erbij pak dan weet ik het vaak wel weer.” Margreet kent de mensen vaak beter van binnen dan van buiten. ■

Oren, ogen en geweren op scherp

De sterksten blijven over

Officier worden bij het Korps Mariniers? Wie dit ambieert, kan zijn borst natmaken voor de zwaarste initiële opleiding van de krijgsmacht. Is de Praktische Opleiding tot Officier der Mariniers die je daarvoor moet volgen echt zo zwaar, of wordt er slechts een mythe in stand gehouden?

Tekst en foto's: Desirée van Put

“Het korps verwacht dat je ervoor gaat.
Al ben je vies, moe en heb je blessures.
Je gaat door, altijd”

De kogels suizen over je hoofd in het Engelse Sennybridge en aarde valt op je helm na de zoveelste explosie. De ogen, oren en geweren van de mannen staan op scherp en dat geldt ook voor de munitie. Maar niet alleen wordt het deze week knallen; de hele opleiding vergt veel van de toekomstige pelotonscommandanten van het Korps Mariniers. De Praktische Opleiding tot Officier der Mariniers (POTOM) is een ruim negen maanden durende lange en zware initiële opleiding. De aspirant-officieren, waaronder een club adelborsten van het Koninklijk Instituut voor de Marine, krijgen commandovoeringlessen, trainen zich fysiek helemaal suf en dromen zelfs over de 'skills and drills'. Bovenal moeten ze snel een goede beslissing kunnen nemen en het peloton daadkrachtig leiden, hoezeer het vuur hen zelf ook aan de schenen ligt.

Niemand ontsnapt

Wie tekent voor een beroep als officier bij het Korps Mariniers, kan twee trajecten volgen. Afhankelijk van de vooropleiding volgt de cursist een kort of een lang traject. De vorig jaar in augustus gestarte lichte lichte telt zeven adelborsten van het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM). Zij gaan na de initiële opleiding terug naar het KIM om te studeren. Het andere deel gaat na de POTOM voor een paar weken naar het KIM en daarna direct aan de bak als pelotonscommandant. Deze club wordt onder meer gevormd door zeven 'spijkerbroeken', direct afkomstig van de middelbare school, met een HAVO- of VWO-diploma op zak. Toch herbergt dit peloton van officieren in spé ook defensie ervaring. Zo dienen drie deelnemers al langere tijd bij het korps als onderofficier en maakte één officier de overstap van officier jurist bij de Koninklijke Marine naar deze initiële opleiding. Welke achtergrond de aspirant-officier ook heeft, niemand ontsnapt aan de fysieke en mentale uitputtingslag die POTOM heet, de zwaarste initiële opleiding van de hele krijgsmacht, volgens sommigen. Majoor der mariniers Edwin Hofma is mentor van de POTOM en heeft na twintig dienstjaren een bonk ervaring binnen het Korps Mariniers. Hij licht toe: "Het is best aanpoten. De opleiding tot marinier neemt de eerste twee maanden in beslag. Voordat ze straks leiding mogen geven, moeten ze eerst zelf ondervinden hoe het is om de nodige bevelen, 'suggesties' en kritiek te krijgen." Alle deelnemers aan de POTOM vertrekken begin mei voor een schietweek naar Sennybridge (Wales). De schietweek vormt de laatste oefening voor de eindoefening (tevens afronding van de gehele opleiding). Oefenen en perfectioneren zijn de sleutelwoorden deze week.

Duizend bommen en granaten

Het zweet staat op de voorhoofden van de toekomstige officieren en de regen sijpelt langs de randen van de helm naar beneden, als met een eerste actie de schietweek begint. De militairen liggen verborgen in de groene woeste heuvels van Sennybridge. De vaste bewoners, de talrijke schapen en lammeren, grazen rustig verder. De mariniers turen tussen de wollige grazers door op zoek naar het doelwit, vermeende terroristen. 'Onderzoek waar de vijand zich schuil houdt en schakel hem uit,' zo luidt de opdracht. Tijdens deze zoektocht moeten de mannen zich tactisch door het veld verplaatsen en vuren zodra er contact is met de tegenstander, in dit geval de metalen schietdoelen. De hele schietweek bestaat uit verschillende 'battleruns', aanvallen zoals deze. Daarbij werken meerdere gewoegroepen samen. Bij het Korps Mariniers staat dat bekend als 'contact maken met de vijand op pelotonsniveau'. Elke keer dat de deelnemers een volgende 'run' maken, legt het opleidingskader de lat een stukje hoger; het moet steeds sneller en beter. Niet alleen schieten ze zelf met scherp, het opleidingskader vuurt ook regelmatig met een machinegeweer over hun hoofd heen om het gevoel van beschoten worden na te bootsen. Waarom geen losse flodders of oefenmunitie? "Geen denken aan", reageert Hofma verontwaardigd. "We leiden ze op om in

het hoogste geweldspectrum te kunnen opereren. Trainen doen we het liefst zo realistisch mogelijk: train as you fight. In mogelijk gevaarlijke uitzendgebieden zoals Irak of Afghanistan, gebruiken tegenstanders tenslotte ook geen losse flodders!"

Tukjes

Tot nu toe hebben de deelnemers wel meer te verduren gehad dan wat modder en regen. Ze moesten al veel ontberingen doorstaan om de eindfase van de opleiding überhaupt te bereiken. Zo bivakkeren de cursisten in totaal ruim zes en een halve maand in het veld, met bijbehorend weinig slaap en meestal blikvoer. In de spaarzame vrije momenten even op de kazerne in Rotterdam op adem komen? Vergeet het maar, de mannen krijgen 's avonds ook een goed gevuld programma voorgeschoteld. In het weekend boven het bord eten in slaap vallen, een rijverbod gedurende de opleiding hebben, op instructie van het opleidingskader uit vrees voor 'tukjes' achter het stuur en het hele privéleven in de wacht zetten, totdat de initiële opleiding afgelopen is... Het hoort er allemaal bij. Menig marinier kan hierover meepraten, want vroeg of laat eist bij iedereen de POTOM zijn tol. "Toch is dit de enige goede voorbereiding op hetgeen ze na hun opleiding te wachten staat", meent Hofma.

Uitmarcheren

De POTOM begon vorig jaar augustus met vijfenveertig cursisten, maar daarvan zijn er inmiddels nog maar achttien over. Het uitvalpercentage van zestig procent bewijst maar dat deze initiële opleiding een ware afvalrace is. "Opvallend is dat vooral de HAVO- en VWO-ers vaak afhaken", observeert Hofma. Adelborsten of reeds bij defensie werkend personeel blijken beter in staat om de opleiding tot officier bij het Korps Mariniers af te ronden. "Voorheen stroomden HAVO- en VWO'ers in op het moment dat de initiële opleiding werkelijk begon, net zoals een deel van de mannen hier. Hierdoor liepen ze de kennismaking met de marine en het militaire vak mis. Dat gaat vanaf augustus, met de opkomst van de nieuwe lichte, veranderen. Alle cursisten van het Korps Mariniers beginnen tegelijk in Den Helder, op het KIM. Iedereen brengt eerst een periode van eenendertig weken samen door op ►

De mariniers stuiten op een ongeluk, waarbij een 'burger' wat verwarring probeert te veroorzaken.

het KIM. Deze maatregel moet voorkomen dat de overgang van middelbare school naar de POTOM te groot is en ze vroegtijdig de poort uitmarcheren.”

Streven naar perfectie

Iemand die voorlopig nog niet van plan is om de mariniers te verlaten, is aspirant-officier Rigo Hoencamp, een voormalig internationaal rugbyspeler, eigenaar van een duikschool én tevens arts. In deze ‘POTOM-proof’ staat hij voorlopig nog niet buitenspel en dat is hij ook niet van plan. “Ik ben altijd op zoek naar extreme uitdagingen en deze ligt daarvan in het verlengde. Daarnaast ben ik trots op het land waarin ik leef en wil ik, hoe afgezaagd het wellicht ook klinkt, mijn land dienen. De POTOM niet halen, is daarom geen optie. Ondanks dat we lang van huis zijn, continu trainen, veel lesstof in het Engels krijgen en met alles streven naar perfectie. Het korps verwacht van je dat je ervoor gaat. In de topsport werd ook veel van me verwacht, maar dat is niet te vergelijken met wat ik nu meemaak. Je bent vies, moe en je krijgt blessures. Je gaat door, altijd. Dat maakt de POTOM best pittig, zeg maar gerust heel zwaar.”

Cursist als schietschijf

De militairen in de POTOM worden door instructeurs gestimuleerd om altijd het beste uit zichzelf én elkaar te halen. De druk wordt opgevoerd naarmate de opleiding vordert. Eén van de geheime wapens daarbij is de ‘colour sergeant’, in Engeland de rang tussen sergeant en sergeant-majoor, James Miles, die de rol van een soort

‘drill sergeant’ vertolkt. Miles maakt deel uit van het opleidingskader en zit de cursisten regelmatig op de hielen. Hoe? Hij schiet tijdens de schietweek met scherp voor de deelnemers het voorterrein in. Dat doet Miles als hij het gevoel heeft dat ze gezien kunnen worden door een tegenstander. “Zo hoop ik ze wakker te schudden en te sommeren tot actie. Wat ik doe, lijkt wellicht wat omstreden, maar ik heb in mijn loopbaan als marinier gezien wat de risico’s zijn van treuzelen bij het nemen van een belangrijke beslissing... Als ik ze dus als schietschijf in het vizier krijg, doe ik wat een potentiële vijand ook zou doen, namelijk schieten.”

Intensief samenwerken

De ‘drill sergeant’ zorgt er tijdens de schietweek niet alleen voor dat iedereen alert blijft. Ook geeft hij lessen in Engels, de voertaal tijdens de opleiding en vele internationale missies. Samen met de Britse mariniers vormen de Nederlandse mariniers de United Kingdom/ Netherlands Amphibious Force, waardoor ze zowel tijdens missies als oefeningen intensief met elkaar samenwerken. Daarom is kennis van de Engelse doctrine en de vaardigheid om het bevel te kunnen voeren in het Engels onmisbaar. De ‘colour’ neemt daarnaast ook een groot deel van de evaluaties tijdens de schietweken voor zijn rekening. Dat die evaluaties hun doel niet missen, weet korporaal adelborst Mark Roorda maar al te goed. “Miles liet laatst na een ‘battlerun’ twee man opstaan. Tegen de één zei hij ‘Jij leeft nog’, tegen de ander ‘Jij bent dood. Hoe zou dat komen denk je?’ Deze harde methode komt goed aan, zet je aan het denken en maakt je bewust van de gevaren die ons werk met zich mee kunnen brengen.”

Aansluitend aan de schietweek, konden de mannen gelijk door naar de eindoefening. De laatste keer afzien, afgemat worden, weinig slapen en veel fysieke inspanningen, voor wat betreft de opleiding dan. Afvallen deed niemand meer met de finishlijn in zicht. De adelborsten maken zich op voor het vervolg van de studie en de aspirant-officieren van het korte traject zullen na een paar weken KIM beginnen als officier bij het Korps Mariniers. ■

Interactie op Hr.Ms. Van Amstel

Op donderdag 20 april sprak C-ZSK vice-admiraal Jan Willem Kelder de marinemedewerkers toe naar aanleiding van de berichtgeving in de media over misstanden en ongewenst gedrag binnen de marine. De projectgroep 'De Juiste Koers' werd in het leven geroepen. In deze rubriek wordt elke maand ingegaan op nieuwe ontwikkelingen en activiteiten van 'De Juiste Koers'. Deze keer: een verslag van een van de eerste werkbezoeken, gehouden aan boord van Hr.Ms. Van Amstel op donderdag 1 juni.

Tekst: Vanessa Strijbosch/Foto: Albert Vermeulen

"We zijn hier niet om belerend tot u te spreken", opent voorzitter, kapitein-ter-zee Peter Lenselink, een van de eerste werkbezoeken van de projectgroep. Eerder die week was 'De Juiste Koers' op bezoek op de Van Ghentkazerne die de primeur had. Voordat de bijeenkomst op de Van Amstel van start gaat, bekijken ruim veertig matrozen, onderofficieren en officieren de opname van de Alle Hens van de admiraal en generaal-majoor Rob Zuiderwijk. Daarna legt Lenselink aan de hand van een powerpoint-presentatie uit wat de doelstellingen van de projectgroep zijn: wat gaan we doen?; waar gaan we naartoe?; hoe gaan we dat doen?; hoe lang? Lenselink: "Dit is een interactieve sessie. Het gaat dus om uw mening. Die moet uiteindelijk gaan leiden tot een nieuwe gedragscode."

vaak genoemd: een professionele uitstraling/houding; elkaar met respect behandelen; positieve instelling; pro-actief; eerlijk zijn en complimenteren mag. In de categorie misdragingen komen vooral stelen, (seksuele) intimidatie, pesten en drankmisbruik aan bod. De meningen van de bemanningsleden lopen meer uiteen voor wat betreft de kwaliteit van hun leefomgeving. De ene groep vindt de sportfaciliteiten aan boord onder de maat, de andere groep prijst die juist. Over voeding, collega's, sfeer aan boord en de communicatie met het thuisfront, zijn ze wel unaniem positief. "Gelukkig niet al teveel verrassingen", reageert de commandant van Hr.Ms. Van Amstel, kapitein-luitenant-ter-zee Pim Croiset van Uchelen. "We

"Een gedragscode maak je met elkaar"

Felle discussie

Dan maken acteurs Marc de Boer en Mark Eikelenboom hun entree. De bemanning lijkt enigszins verrast door het duo dat fris van start gaat met het spelen van enkele sketches. Zo spelen ze een situatie na waarin een officier het verblijf van de onderofficieren binnen stapt, nadat hij heeft geklopt, maar geen gehoor kreeg. Hij krijgt een veeg uit de pan van een sergeant-majoor, omdat de officier niet zomaar op eigen initiatief het verblijf binnen mag komen. "Kloppen is genoeg", roept een matroos 1 als reactie op deze sketch. "Daar ben ik wel mee eens", reageert een ander, "maar als er niet open gedaan wordt of er komt geen reactie, is er ook niemand en had hij diegene die hij zocht beter kunnen bellen." Meteen wordt duidelijk wat Lenselink met 'interactief' bedoelde: verschillende meningen worden geroepen. Er volgen nog vier andere sketches waarbij de derde zelfs tot een felle discussie leidt. De acteurs spelen een situatie na waarin een instructeur korporaal speciaal voor een tv-ploeg een buikspieroefening laat zien waarbij mariniers over elkaars buik heen lopen. Een eerste luitenant roept de korporaal ter verantwoording bij zich. Hij vindt het een schending van de privacy en vindt dit niet het juiste beeld dat naar buiten wordt gebracht. De korporaal is zich van geen kwaad bewust en prijst de oefening juist. Een van de bemanningsleden, die zelf instructeur is geweest, vindt de oefening niet kies. "Maar", voegt hij toe, "de eerste luitenant vroeg de korporaal alleen bij zich, omdat een tv-ploeg bij de oefening was. Omdat hij wist dat er tv bij was, had hij de korporaal van te voren duidelijke instructie moeten geven."

Plus en min

In het tweede gedeelte van deze bijeenkomst gaat de bemanning in groepen aan het werk. Opdracht is om vijftig manieren op te schrijven om je te gedragen en te misdragen en aan te geven wat je vindt van de leefomgeving. "Vijftig is wel veel hoor", zucht een matroos 1. Voor de hand liggende zaken als stelen en op tijd komen, worden opgeschreven. Tijdens de nabespreking worden de volgende dingen

gaan kijken waar we op korte termijn wat aan kunnen doen. We kunnen bijvoorbeeld knokken voor de laptops, die volgens jullie meer en beter moeten."

De voorzitter benadrukt dat er contact wordt gehouden met de commandant over de te nemen maatregelen. "Een gedragscode maak je met elkaar. Na vandaag moet blijven hangen dat we elkaar blijven aanspreken op gedrag." ■

Bereikbaarheid

De projectgroep 'De Juiste Koers' kunt op onderstaande manieren bereiken.

- Telefoonnummer: 06 307 221 15
- Bezoekadres: gebouw Zilvermeeuw, kamer 1.17, Nieuwe Haven - Den Helder
- Email: dejuistekoers@mindef.nl
- Website: te benaderen via KM intranet portaal

Acteurs Marc de Boer en Mark Eikelenboom spelen situaties na die af en toe tot felle reacties van de bemanning leiden.

Militaire motor bedevaart

Een paar maanden geleden verleende het stichtingsbestuur van de Militaire Bedevaart naar Lourdes mij toestemming om nog dit jaar op de motor naar Lourdes te gaan. Ze wisten van mijn plannen in die richting. Maar voor de eerste keer een militaire motor bedevaart naar Lourdes organiseren, gaf wel de nodige vragen. Hoeveel motorrijders gaan er mee? Waar overnachten we en hoe? Wat te doen bij pech onderweg? In hoeveel dagen reizen we? Hoeveel gaat het allemaal kosten? Is het allemaal wel haalbaar? Maar ik kreeg onverwachts steun van 'boven': een kleine subsidie van het Nationaal Katholiek Thuisfront gaf de doorslag, een steunorganisatie die veel doet voor militairen, veteranen en hun familieleden.

Nou ja, redeneerde ik, eens moet toch de eerste keer zijn. Laten we het met een klein groepje proberen, want dan zijn de communicatielijnen kort. Aanvankelijk zou het groepje acht motorrijders sterk worden. Maar door allerlei oorzaken, in vooral de operationele sfeer, vielen er op het laatste moment helaas vijf af. Maar ik hield gelukkig twee zeer ervaren motorrijders over: Gerhard Nijhuis en Cor Dijkman. Zelf rijd ik weliswaar met de motor dagelijks naar m'n werk, ook 's winters, maar met lange afstanden had ik niet zoveel ervaring. Laat staan een meerdaagse tocht naar de grens met Spanje... zeker geen alledaagse kost!

Pech

Omdat ik van te voren aanvoelde dat er van mens en machine een buitengewone prestatie werd verlangd, was ik erg blij dat mijn landmachtcollega Ron van de Vring aanbod in zijn camper mee te rijden. Dat scheelde niet alleen een hoop bagage, maar vooral bij pech hadden we vervoer achter de hand. We besloten de afstand naar Lourdes in drie stukken te delen in dagritten van rond de zeshonderd kilometer. Op de eerste dag ontmoetten we Ron achter Breda en gezamenlijk reden we die dag door tot iets voor Parijs. Op het laatste stuk 'Route National' (geen tolwegen!) scheurde de uitlaat van de Honda van Cor er volledig af. Geen nood hoor, dankzij de ANWB en GPS van Ron stonden we al snel bij de garage.

Weergoden

Vorige week nog een saai kantoorbaantje en dan ineens zoef ik door het mooie Franse land. Wat een contrast! Om dat gevoel vast te leggen, besloten we een groepsfoto te maken voor het enorme westfront van de 12e eeuwse kathedraal van Bourges. In een oase van rust in deze grote en drukke stad: klik, dat neemt niemand ons meer af! De laatste dag naar Lourdes moest de mooiste worden: door de Lot en de Dordogne op weg naar de Pyreneeën. Maar het weer liet ons in de steek. De dag ervoor was het nog dertig graden, maar op deze dag amper tien graden met zo nu en dan fikse regenbuien. Deze gewijzigde weersomstandigheden noopten ons voorzichtig te rijden. Over nauwelijks vierhonderd kilometer deden we daardoor de hele dag. Het is niet die glorieuze binnenkomst in Lourdes geworden waarop ik gerekend had. Door en door koud namen we intrek in ons hotel.

Religieuze kitsch

Lourdes zelf kent een eigen dynamiek en neemt je helemaal in beslag. Of je nou wil of niet. Duizenden en duizenden pelgrims schuifelen door de straten. Overal hotels met terrasjes en winkels vol met 'religieuze kitsch'. En duizenden militairen uit tientallen landen. Meter na meter: een grote kermis. In al die bizarre drukte word je automatisch teruggeworpen op jezelf. Verschillen tussen jong en oud, vitaal of ziek vallen weg. Dat merk je aan de gesprekken: die gaan meteen over iets. Juist door die kermis om je heen lijkt het alsof je sneller bij je diepste zelf komt.

Hoe dan ook: Lourdes doet iets met je. Beter gezegd: Maria doet iets met je. Als je de tijd neemt om dit gevoel tot je door te laten dringen is het niet zo vreemd meer dat er miljoenen mensen zijn die ieder jaar naar Lourdes trekken. Dat is niet alleen exclusief aan christenen voorbehouden: in de Koran wordt Maria nog respectvoller beschreven dan in de Bijbel. En ik heb wel eens gehoord dat in het Hindoeïsme Maria als een godin wordt gezien, wat nog veel meer devotie oproept dan bij ons in Europa. Ik ben tot de overtuiging gekomen dat we met Maria voor ogen heel veel culturele verschillen, waar we in Nederland dagelijks mee van doen hebben, te boven kunnen komen. Ik verwacht dat we dan als samenleving op een humaner niveau gaan functioneren, omdat we meer met onze kwetsbaarheid voor de dag durven te komen. Want daar heeft Maria mee te maken: met acceptatie van de kwetsbaarheid van de mens in de meest brede zin.

Nooit gedacht dat ik dit in het echt zou meemaken. Maar wel vaak over gedroomd. Als ik in voorgaande jaren tijdens onze jaarlijkse bedevaart naar Lourdes even uitrustte op een terrasje, keek ik vaak met een schuin oog naar die machtige Pyreneeën. Dan dacht ik: om daar met je motor te rijden... dat zou wat zijn, hè? En dan ineens is het zover... Vlootadmoezenier LTZ 1 Jan Wolters beschrijft zijn ervaringen van de reis per motor naar Lourdes die hij van 16 tot 24 mei maakte samen met LTZ 2OC b.d. Gerhard Nijhuis en LTZ 2OC b.d. Cor Dijkman.

In Lourdes zijn we op twee middagen de bergen ingetrokken. Korte ritten, maar wel tochten waarvan iedere motorrijder droomt: steil, hoog, het betere bochtenwerk, enorme vergezichten, loslopende koeienkuddes, afgronden, haarspeldbochten met veel los grit... mmm, heerlijk!

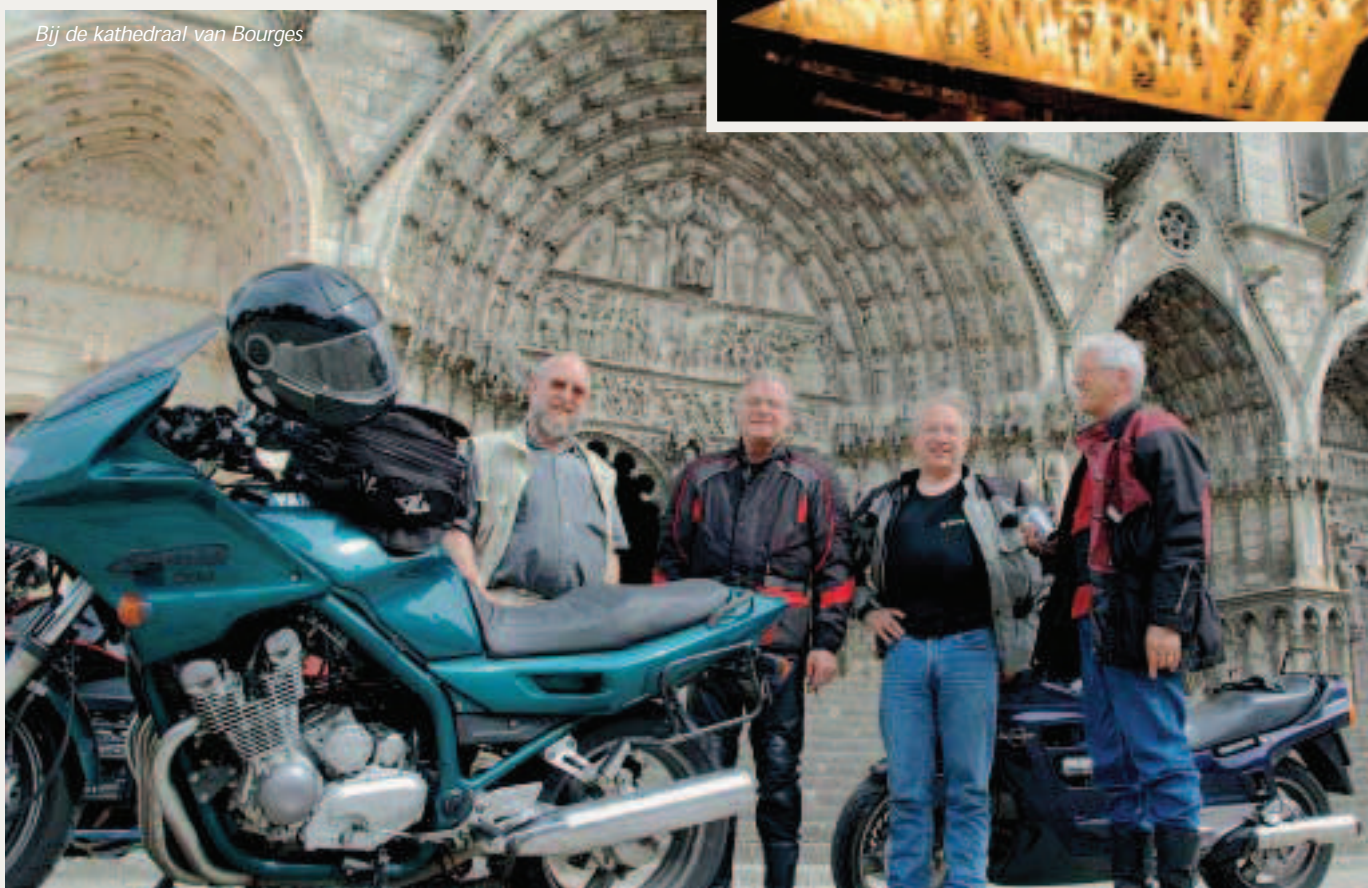
Maar na al die mooie en intensieve dagen kwam er onherroepelijk die maandagochtend dat we weer op weg naar huis gingen. Gelukkig hadden wij nog wel drie reisdagen waarin we het bedevaartsgevoel konden vasthouden. De eerste stop was afgesproken bij oud luchtmachtcollega René Heinrichs, die een gite heeft opengesteld voor bedevaartgangers naar Santiago de Compostela. En zo zaten we die avond zomaar in gesprek met zes fietsers en wandelaars. Wie ben je? Waar kom je vandaan? Waarom doe je dit? Ongepland en ongedwongen praat je met elkaar over zaken waar je thuis en op je werk nooit aan toekomt. Dat is nou op bedevaart gaan: geweldig toch!

Tot slot herinner ik me nog de machtige tocht door Bourgondië en de Ardennen. Lange en overzichtelijke bochten, langzaam klimmende of dalende en goed geasfalteerde wegen. Je kreeg vaak het gevoel te zweven. Maar ook herinner ik me de laatste uren door Nederland: files, files en nog eens files. Jammer hoor, het was afgelopen, maar het heeft me wel goed gedaan. Ik kan er de komende maanden weer helemaal tegenaan.

Wie belangstelling heeft om volgend jaar ook mee te gaan of daarover informatie wilt, neemt contact op, ook buiten kantooruren, met het bureau Geestelijke Verzorging 'De Duif' in Den Helder (0223 620 402). Wie weet wordt dat het begin van een heerlijk avontuur! ■

Bij de kathedraal van Bourges

Erik Smit wil oude kruiser als museumschip

Gezocht: tentoonstellingsruimte

Een cruiseschip vaart richting Amsterdam. Op de open dekken bewonderen mensen de 'skyline' van de hoofdstad. Nog even en ze zetten weer voet aan wal. Als ze de kranen en torens van het havengebied zijn gepasseerd, ligt daar een enorme kruiser afgemeerd bij een nieuw stukje Amsterdam. Aan dek staan geen Jantjes, maar gezinnen, toeristen, mensen met plastic tassen en camera's. Boulevards, winkels, restaurants en tal van schepen open voor het publiek, met als topattractie het ontzagwekkend Nederlandse oorlogsschip. Dit is het toekomstvisioen van Erik Smit, voorzitter van de Stichting Promotie Maritieme Tradities. De oude Hr.Ms. De Ruyter terug in Nederland.

Tekst: Barry Wijnandts

Het huis van Erik Smit puilt uit van historisch oorlogsmateriaal. De muren hangen vol met schilderijen. Op één schilderij staat het zicht vanaf een brugvleugel op het eskader van Karel Doorman in een woeste zee. De oud-militair heeft lange tijd gediend bij de Koninklijke Landmacht, maar zijn hart lag altijd bij de zeevaart. Hoewel hij links en rechts rondkeek naar een grotere tentoonstellingsruimte, moest hij thuis uit ruimtegebrek zijn collectie inperken. Hij spitste zich toe op de ABDA Fleet van Karel Doorman, die ten onder is gegaan bij de slag in de Javazee. Toen diende zich een nieuwe mogelijkheid aan. "Ik kwam in contact met Hans Jonkman en hij vroeg me waarom ik geen museum begon op een oud oorlogsschip", begint hij zijn verhaal. Jonkman zit als zakenman regelmatig in Peru. Van zijn contacten binnen de marinestaf hoorde hij dat de admiraliteit waarschijnlijk afstand wil gaan doen van de kruiser Almirante Grau, de oude Hr.Ms. De Ruyter.

Kruiser

De Almirante Grau vaart al ruim twintig jaar voor de Peruaanse Marine. Maar in 1939 werd haar kiel in Schiedam gelegd op de werf van Wilton-Fijenoord. De bouw zou ongebruikelijk lang duren. Na het uitbreken van de oorlog werd de assemblage al snel gestaakt, maar de Duitsers wilden het project toch weer oppakken. Ze gaven de kruiser een andere boeg, waardoor het schip twee meter langer werd dan haar zusterschip Hr.Ms. De Zeven Provinciën. Deze werd gelijktijdig in Rotterdam gebouwd. Het werfpersoneel werkte de bezetter flink tegen, waardoor het schip nooit voor de Kriegsmarine heeft kunnen varen. De enige bijdrage aan de oorlog die het kale casco nog kon leveren, was te worden afgezonken om de Nieuwe Waterweg te blokkeren. Dit lot bleef haar bespaard.

In dienst gesteld

Direct na de oorlog deed de Koninklijke Marine onderzoek naar wat er van de casco's en bouwtekeningen van de twee kruisers over was. Kennis moest uit het buitenland worden gehaald, aangezien er in Nederland weinig meer restte. In nauwe samenwerking met de Engelsen is het ontwerp opnieuw op de tekentafel terecht gekomen, waarbij het aantal benodigde koppen werd verduubeld van 475 naar 973 man. De eisen werden aangepast aan de laatste technologie van oorlogvoering. Nog steeds nam de afbouw een enorm lange tijd in beslag, maar kosten noch moeite werden gespaard om de kruisers aan de sterkte toegevoegd te krijgen. Op 18 november 1953 werd Hr.Ms. De Ruyter dan eindelijk in dienst gesteld.

Nadat de kruiser twintig jaar lang voer bij de Nederlandse vloot, hoofdzakelijk als vlaggenschip voor Smaldeel 1 en 5, werd het schip afgevoerd van de sterkte. Voor 22,5 miljoen gulden werd ze verkocht aan Peru, waar ze nu nog vaart onder de naam Almirante Grau. In 1982 is het schip terug geweest in Nederland, waar ze bij de Amsterdamse Droogdok Maatschappij ingrijpend is gemoderniseerd. Het lijkt erop dat de Almirante Grau nu haar laatste levensjaren als schip van oorlog in gaat. Maar is ze van de slopershamer te redden?

Erfgoed redden

Het idee om de De Ruyter te gaan gebruiken als toeristische attractie, sprak bij Smit tot de verbeelding. "Kijk naar het museumschip HMS Belfast in Londen. Waarom kan dat hier niet? In Nederland hoor je niet snel de roep om dit soort erfgoed te redden. Pas achteraf realiseert men wat men kwijt is: Waarom hebben we de Doorman niet gered, waarom hebben we de Gelderland niet gered? Hr.Ms. De Ruyter is het laatste grote oorlogsschip dat in Nederland is gebouwd. Het is de laatste kruiser met als hoofdbewapening kanons. Ze heeft er zestig actieve dienstjaren op zitten. Dat geeft ook aan hoe de kwaliteit van de Nederlandse schepen is", pleit de oud-militair voor zijn droom. Aangestoken door het idee ging Smit zoeken. Hij kwam in Amsterdam

terecht: “Ik weet dat ze daar een soort museumhaven willen gaan creëren. Daar kwam ik bij de oude Hr.Ms. Mahu, een ondiepwater mijnenveger. Die jongens hadden de stichting Promotie Maritieme Tradities opgezet. Ze zochten nog een voorzitter en ik zocht een stichting. Nu ben ik bezig met sponsors te zoeken voor de Mahu en voor de Ruyter.”

Een dergelijke onderneming vraagt meer voorbereiding dan het zoeken van een eventuele locatie. De Peruanen vragen naar verwachting een bedrag van twee miljoen euro, het bedrag dat het schip oplevert aan staal als het gesloopt wordt. “Ik heb het niet, maar er zijn binnen de scheepvaartkringen mensen die toch substantieel willen bijdragen. Ook zijn er contacten binnen het Ministerie van Defensie. Tweede Kamerlid Roland Kortenhorst was heel enthousiast. Hij kent enkele mensen die iets dergelijks doen, maar dan met oude panden en monumentale gebouwen. Die zien mogelijkheden in een schip waar je ruim negenhonderd mensen kwijt kunt. Er is ruimte voor conferentiezalen, eetzaal, grote keukens, mess, officiersbar. Daar hoeft je niet al teveel aanpassingen aan te doen. Voor wat betreft het onderhoud: er zijn ook contacten met een droogdok, waar het schip eens in de zoveel tijd droog kan, in een rustige periode.”

Drie soorten bouw

Het idee bestaat om de ruimten in het schip te gaan gebruiken als conferentiezalen. Ook komen er barretjes en wellicht een restaurant in het schip. De machinekamer is geschikt als studieobject voor technische opleidingen. Misschien wel een herberg in de slaapverblijven van de manschappen. En natuurlijk is een ruimte bestemd voor de collectie van Erik Smit zelf. Het liefst ziet hij de kruiser in het voormalige ADM dok liggen met de Mahu en een landingsvaartuig langszij afgemeerd. “Drie verschillende soorten bouw naast elkaar. De kruiser is volledig van staal. De mijnenveger is van hout en het landings-

vaartuig is van polyester. En allemaal Nederlandse productie!”

Het lijkt een onbegonnen project, maar Smit vergelijkt de situatie met andere: “In Den Helder kan ze niet liggen. Daar is het schip te groot voor, maar het trekt daar ook te weinig bezoekers. In ons huidige plan biedt de hoofdstad tegenwicht met Rotterdam, waar een vergelijkbaar project wordt ondernomen met het passagiersschip de Rotterdam. Als je ziet hoeveel asbest daar in zat, hoeveel daar nog aan gewerkt moest worden... De Ruyter kan op eigen krachten naar Nederland varen. En ze vraagt veel minder verbouwing om haar toegankelijk te krijgen voor publiek.”

Smit weert alle cynisme die er nog heerst van de hand en is serieus bezig met het project. “De gemeente Amsterdam staat er welwillend tegenover, maar houdt een afwachtende houding aan. Er zijn meer mensen met dergelijke plannen geweest waar uiteindelijk niets van kwam. Ik weet dat het heel veel gaat kosten. Maar als je van tevoren zegt dat het niet gaat lukken, dan weet je zeker dat het niet zal lukken. Ik heb contact met de man die de Mercurius in Scheveningen heeft liggen. Hij kan me de voordelen en de nadelen vertellen. Alleen bij mij moeten we dat keer tien doen.”

Op dit moment worden in Amsterdam plannen gemaakt om het NDSM-terrein, waar ook het voormalige ADM dok ligt, opnieuw in te richten. Er wordt gedacht aan een museumhaven met verschillende schepen die open zijn voor het publiek. Ook een boulevard met winkels en appartementen staan op voorlopige schetsen gepland. “In één studie is daadwerkelijk rekening gehouden met een ligplaats voor Hr.Ms. De Ruyter”, meent Smit. Ondertussen hangen de kansen om de kruiser te kopen grotendeels af van de verkiezingen in Peru. “Het lijkt tegen het onmogelijke aan voor een gewone oud-militair, maar ik heb het hart op de goede plaats en er zijn gekkere dingen gebeurd.” ■

Is Hr.Ms. De Ruyter van de slopershamer te redden?

foto: NIMH

MINISTERS PEIJS EN KAMP VERNIEUWEN KUSTWACHT

Minister van Verkeer en Waterstaat Karla Peijs en minister van Defensie Henk Kamp hebben op woensdag 14 juni 2006 in Den Helder het startsein gegeven voor de Kustwacht Nederland Nieuwe Stijl. Dit startsein vormt het punt waarop de verschillende vormen van handhaving en dienstverlening beter moeten gaan integreren in één bedrijf. Tot nu toe waren zes ministeries verantwoordelijk voor de inzet van de Kustwacht, zonder dat er een duidelijke leiding was. De Kustwacht is bijvoorbeeld betrokken bij visserij-inspecties, douanecontroles, verkeershandhaving, reddingsacties en calamiteitenbestrijding. "De scheiding van die machten ging vaak ten koste van gelden en slagkracht", aldus minister Peijs. Er wordt gestreefd naar de bundeling van alle expertise in één Kustwachtambtenaar. Voorlopig zullen de verschillende handhavers taken moeten kunnen gaan koppelen. "Een douaneambtenaar zou dan ook direct kunnen ingrijpen als hij een illegale lozing ontdekt", illustreert de minister van Verkeer en Waterstaat. Er is een grote rol weggelegd voor het Kustwachtcentrum in Den Helder. Door het investeren in nieuwe informatiesystemen en het plaatsen van liaisons van de verschillende departementen, zullen operaties vanuit dit

centrum beter kunnen worden aangestuurd. De Kustwacht maakt gebruik van schepen en vliegtuigen van Defensie, Rijkswaterstaat, politie en Marechaussee.

Voor reddingsoperaties wordt de KNRM ingeschakeld. Op korte termijn zal de Kustwacht permanente beschikking krijgen over twee vliegtuigen van het type Dornier 228 en er wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om een civiele rijksbrede rederij op te zetten. (foto's: Albert Vermeulen)

DUIKERS INTEGREREN IN AMFIBISCH OPEREREN

Gedurende de operatie Joint Caribbean Lion (JCL) is er voor het eerst gebruik gemaakt van de capaciteiten van het 'Very Shallow Water diving'-team (VSW) en het 'Autonomous Underwater Vehicle'-team (AUV) ter ondersteuning van het amfibisch opereren. Ondanks het jonge bestaan van beide teams hebben ze binnen de Duik- en Demonteergroep (DDG) al meerdere malen hun bestaansrecht bewezen.

Het AUV-team maakt gebruik van de zogenaamde REMUS (Remote Environmental Measuring Units). Deze REMUS wordt voor een missie geprogrammeerd om zelfstandig een opdracht te vervullen. Na een intensieve voorbereidingsperiode begon 22 mei het opwerkprogramma voor het VSW/AUV-team. Deze fase bestond voornamelijk uit het werken met de verschillende apparatuur onder de tropische omstandigheden en is het VSW-team tevens voor een echte melding in actie gekomen. Via de kustwacht kwam er een melding binnen van sportduikers die een granaat waren tegen gekomen. Het explosief dat 24 mei is gevonden, betrof een vijftien centimeter pantser doorborende brisant granaat, vermoedelijk uit de Tweede Wereldoorlog, afkomstig uit scheepsgeschut. Het duikteam heeft het explosief een dag later op een veilige locatie, ongeveer zeven mijl ten zuiden van Klein Curaçao, laten afzinken tot een diepte van duizend meter. Na een week opereren vanaf land zou het daadwerkelijke scenario vanaf Hr.Ms. Rotterdam plaatsvinden. In deze operationele fase bleek er meerdere malen sprake te zijn van mijnendreiging. Door deze mijnendreiging werd er met regelmaat een beroep gedaan op het VSW-team of het AUV-team.

(Met dank aan LTZ zOC Jochen Hekker)

SPORT

Sonja Tol in vorm

Dezenschermster Sonja Tol heeft de zesde plaats behaald tijdens het Grand Prix toernooi (18 juni) in Havana, Cuba. De marine-officier houdt hiermee haar huidige goede vorm vast die ze eerder al met een bronzen plak in Vancouver demonstreerde. In de kwartfinale verloor ze van de sterke Canadese Sherraine Schalm-Mackay met 15-13. Tol begon het toernooi, waaraan 86 schermsters deelnamen, met een overwinning op de Zwitserse Diana Romagnoli (15-10). Vervolgens was ze bij de beste 32 met 15-9 te sterk voor de eveneens uit Zwitserland afkomstige Gianna Hablutzel-Bürki. Bij de laatste zestien versloeg ze de Duitse Claudia Bokel met 11-8. De Haagse was na afloop tevreden: "Ik sta momenteel goed te schermen en ben klaar voor het EK."

Marinekampioenschap Tennis

Op 7 en 8 juni vond het Marinekampioenschap Tennis 2006 plaats op het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM). De voorrondes werden op diverse marinelocaties gehouden. De finale partijen werden gespeeld bij tennisvereniging 'Animo' op het KIM. Deelname stond open voor militair- en burgerpersoneel werkzaam bij Defensie. Bij de dames enkel greep LTZ 2OC Marieke Post (zie foto) naar het goud. Bij de heren enkel was dat Van der Mee, die samen met Spaans ook de dubbel finale won. (foto: Buddy Freeth)

Marine Kampioenschap Darts

Ruim 140 deelnemers meldden zich al vroeg in de ochtend op vrijdag 16 juni bij PMT De Duif te Den Helder om te strijden voor de titel beste darter van de KM. 's Morgens startte het koppeltoernooi met aansluitend het singletoernooi. De finale werd gespeeld tussen Ron van Biezen samen met John Hoogervorst tegen Jeroen Samuels met Eric Hermans. De winnaars van afgelopen jaar wisten op een knappe wijze hun titel te prolongeren. Derde werden Dennis Lem en Bas Stegers, zij versloegen Edwin Wasch en Jan Jelierse.

Na een korte onderbreking, waarbij een leukere nasi maaltijd werd voorgeschoteld, was het tijd voor het single toernooi, waarin verrassende uitslagen vielen. Zo werd kanshebber Bas Steegers sneller dan verwacht uitgeschakeld. Ditzelfde lot overkwam ook voormalige winnaars Dennis Lem en Frans Olijmulder. Maar de uiteindelijke finale was geen verrassing: die ging tussen de beide finalisten van 2005, Jeroen Samuels tegen Eric Hermans. Een prestatie op zich om tussen het hoge niveau van de deelnemers, deze positie opnieuw waar te maken. Was het in 2005 nog Eric Hermans die met de eer wist te strijken, dit jaar waren de rollen precies omgedraaid. De op revanche beluste Jeroen Samuels was dit keer duidelijk te sterk voor Eric Hermans. Goede derde werd Rob Gijswijt, hij was de betere speler in een bijzonder spannende strijd tegen Ruud Kamminga. (foto: Buddy Freeth)

GEZELLIG EN SPORTIEF GOLFEN

Ook al is squadron 320 uit dienst gesteld, toch vindt op vrijdag 25 augustus a.s. de '320 golfdag' plaats op de Golfbaan Spaarnwoude. Als vanouds een gezelligheidstoernooi met een sportief tintje. Deelname is mogelijk van (ex-)militairen KM, KLu, KL en invités. Er wordt gespeeld op de A & B holes. Liefhebbers en niet-GVB'ers kunnen spelen op de 18 holes van de A en B baan. Inschrijfgeld bedraagt € 32,-. Op de E & D holes wordt gespeeld in twee categorieën: GVB-ers en HCP-ers (HCP 36 en lager, officieel of door de wedstrijdleiding toegekend) Inschrijfgeld is € 37,-. Tevens wordt er gespeeld in de categorie handicappers om de 'Alle Hens pen', de prijs voor de beste brutospeler (HDC 28 en lager). Inschrijven uitsluitend door het verschuldigde bedrag over te maken op gironummer 2219127 ten name van Ben Zonneveld, Pakveldstraat 6, 2042 KD Zandvoort. Vermeld bij inschrijving zo duidelijk mogelijk '320 Open', uw naam, adres, e-mail, handicap en in welke categorie u wenst in te schrijven. Uw bewijs van betaling geldt als inschrijving. Daarbij zal het motto 'vol is vol' gehanteerd worden. De inschrijving sluit uiterlijk op 13 augustus.

HOCKEYSTERS GEZOCHT

Voor de oprichting van een nieuw Nederlands militair dameshockeyteam worden hockeysters gezocht. In eerste instantie wordt er een inventarisatie gemaakt van de inschrijvingen en gekeken of er genoeg aanmeldingen zijn om een nationaal militair team te formeren. Speelsters die interesse hebben kunnen zich aanmelden bij luitenant Van Loon: 055 357 38 32/ e-mail: jlc.v.loon@mlc.mindef.nl

MARINIERS GESLAAGD VOOR OPLEIDING JUDO-LERAAR B

Op 2 mei 2005 startte, onder leiding van sergeant-majoor der mariniers Ed Baaij, voor de korporaals der mariniers Van Oirschot en Nicky Peperkoorn de opleiding tot judoleraar B. De opleiding bestond uit een aantal facetten, zoals het ondergaan en afstemen van de theoretische kennis. Een belangrijk gedeelte hierbij was de 'trainingsleer'. Tijdens het examen, gehouden op de Van Ghentkazerne te Rotterdam, moesten de cursisten een les verzorgen. De trainingen voor de rest van het praktische gedeelte werden ondersteund door de workshops van verschillende externe

instructeurs. Zo verzorgde judoka's Richard de Bijl en Mas Blonk de workshop 'Nage no kata', een van de onderdelen die de cursisten moesten demonstreren op de praktijk examens. Ook Kris de Korte (Trainer van Mark Huizinga en Edith Bosch) gaf een workshop over hedendaagse wedstrijdtechnieken. Alle workshops waren een bijdrage aan de lessen die instructeur Baaij verzorgde. Het laatste onderdeel, Judoleraar B, was gepland op 14 maart. Ook nu waren de korporaals weer met voldoende resultaat geslaagd en bij deze was dan ook meteen aan het einde gekomen aan de

opleiding. Restte alleen nog de diploma-uitreiking met de nodige felicitaties en complimenten richting opleider Baaij en zijn cursisten.

GROTE BEËDIGING MARINEOFFICIEREN

Vrijdag 9 juni werden op de Nieuwe Haven in Den Helder 75 officieren beëdigd. De meesten sloten met de beëdiging het adelborstenbestaan af, om officieel toe te treden tot het officierenkorps. Vice-admiraal Jan Willem Kelder en generaal-majoor der mariniers Rob Zuiderwijk namen de eed en

de belofte af. Dankzij het schitterende weer kon de beëdiging dit jaar voor het eerst sinds lange tijd weer plaatsvinden op steiger 19 van de Nieuwe Haven, waar voor de gelegenheid ook de Hr.Ms. Evertsen was aangemeerd. Na de beëdiging werden – volgens traditie – een zestal prijzen uitgereikt door commandeur

Michiel Tegelberg, de vlagofficier belast met de officiersvorming aan het KIM (VOKIM)). De luitenants-ter-zee 3 Martijn van Diessen, Alexander Haasnoot en Bart Kaal ontvingen alle drie het lidmaatschap van het United States Naval Institute. Zij blonken uit in navigatie, zeemanschap en krijgswetenschappen en toonden een grote belangstelling voor de maritieme wetenschappen.

De nieuw benoemde officier luitenant-ter-zee 3 Mattijs van Gessel ontving uit handen van de VOKIM de Snethlage-beker, voor de tijd die hij heeft gestoken in de Adelborsten Roei- en Zeilvereniging Panta Rhei. Van Gessel heeft met veel enthousiasme deze vereniging nieuw leven weten in te blazen. Het Karel Doorman sabel werd dit jaar toegekend aan luitenant-ter-zee 3 Rudy Steenhoek. De VOKIM prees zijn pragmatische en oplossingerichte instelling als President van de Senaat van het Korps Adelborsten in een tijd waarin vele veranderingen plaatsvonden. Als laatste werd een gouden horloge met inscriptie uitgereikt. Deze eer viel dit jaar te beurt aan tweede luitenant der mariniers Jan Parlevliet. De jonge officier viel op door zijn leidinggevende en persoonlijke kwaliteiten en zijn inzet voor het Korps Adelborsten.

UITREIKING MEDAILLE 'ENDURING FREEDOM'

Op 1 juni heeft de plaatsvervangend Chef Defensiestaf, luitenant-generaal Hans Sonneveld, de herinneringsmedaille 'Enduring Freedom' uitgereikt aan stafleden van Netherlands Maritime Force (NLMARFOR). Het ceremonieel vond plaats tijdens een werkbezoek van de generaal aan COMNLMARFOR, commandeur Hank Ort, aan boord van Hr.Ms. Rotterdam tijdens de oefening Joint Caribbean Lion. De gedecoreerde stafleden maakten in de periode december 2005 tot april 2006 deel uit van de staf van COMNLMARFOR die in deze periode het commando voerde over Task Force 150, de grootste taskforce van de operatie. Een staf van 25 personen, aangevuld met bemanningsleden van Hr.Ms. De Zeven Provinciën, leidde de operatie vanaf dit schip. Op 24 april droeg commandeur Ort het commando over aan zijn opvolger, rear-admiral Sahid Iqbal van de Pakistaanse marine.

ALLE HENS ONLINE
ALLE HENS IS OOK TE VINDEN OP
ALLEHENS.MINDEF.NL

BLOEDBANK VOOR BAGHLAN

Dokter Nico Kruijer heeft enige tijd geleden een project opgestart om de provincie Baghlan van een bloedbank te voorzien. Hij heeft dit geïnitieerd, omdat er in Baghlan veel complicaties zijn bij bevallingen en omdat er een groot aantal trauma slachtoffers valt, met name door mijn- en verkeersongevallen. In geval van een dergelijk trauma was het slachtoffer tot voor kort van bloed van de familie afhankelijk. Indien de familie niet aanwezig was of niet de juiste bloedgroep had, kon het slachtoffer niet worden geholpen.

In nauw overleg met de Militaire Bloedbank in Leiden is een plan van aanpak opgesteld en is beoordeeld wat een eenvoudige bloedbank nodig zou hebben. Er wordt gestart met vol bloed, dit kan namelijk opgeslagen worden in een koelcel onder vier tot acht graden Celsius. De Koninklijke Luchtmacht heeft hier drie koelcontainers voor geleverd. Daarna is een lijst samengesteld van andere benodigdheden, zoals afnamesystemen, bloeddrukmeters, stethoscopen en de verbruiksartikelen als objectglazen, gaasjes en pleisters. Het provinciale ziekenhuis in Pol-e-Khomri is gevraagd om twee ruimtes beschikbaar te stellen. Op donderdag 30 maart was het dan zover. De drie koelcontainers werden in een vrachtwagen geladen en samen met de monteurs naar het ziekenhuis gebracht. De monteurs waren

nodig om met behulp van de lier de koelcontainers van de vrachtwagen af te krijgen. Kasten en tafels waren er nog niet, maar er kon vast nagedacht worden over het werven van donoren. Op zaterdag 6 mei werd onder grote belangstelling van plaatselijke hoogwaardigheidsbekleders en militairen van kamp 'Chatham' de opening gevierd. In de congreszaal van het ziekenhuis werden na het openingsgebed enige speeches gehouden. Na het doorknippen van een lint voor de toegangsdeur van de bloedbank ruimte, was de opening een feit. Als eerste donor meldde zich het plaatsvervangend DG gevolgd door onze eigen dokter. Deze kon na een klein half uur het eerste zakje donorbloed in de koelkast deponeren. Hiermee is het project van het PRT ten einde gekomen. Het is nu aan het ziekenhuis zelf om de bloedbank in stand te houden.

RECTIFICATIE:

In Alle Hens van juni 2006 werd vermeld dat het team adelborsten van het KIM als een na de laatste eindigde bij de Leidse sloepenrace in april dit jaar. Deze plaats was echter weggelegd voor het team 'Nooit de laatste'. De jonkers eindigden een stuk hoger in de ranglijst, namelijk op de negende plaats.

UNIEKE ONDERZOEKSFACILITEIT VOOR NEDERLANDSE DEFENSIE ACADEMIE

Dinsdag 30 mei werd op het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM), onderdeel van de Nederlandse Defensie Academie, het National UAV Research Laboratory geopend. UAV's (Unmanned Aerial Vehicles) zijn vliegtuigen waarvan de bemanning niet langer in het vliegtuig zit, maar op de grond achter een besturingsstation. UAV's worden onder andere ingezet voor het observeren van gebieden en het vergaren van inlichtingen in mogelijk gevaarlijk terrein. De nieuwe onderzoeksruimte wordt grotendeels gevuld door de zogenaamde missiesimulator, een console met daarin meerdere schermen waarop geavanceerde grafische programma's draaien. Vanachter dit 'operator station' kunnen toekomstige gebruikers, in een realistisch nagebootste situatie, prototypes testen van nieuwe

functies en informatiesystemen die de operators moeten ondersteunen bij de uitvoering van hun missie. Een netwerkverbinding met een soortgelijk UAV operator station op de TU Delft maakt het National UAV Research Laboratory een voor Nederland unieke onderzoeksfaciliteit.

"Op het eerste gezicht lijkt het wellicht op een luxe uitgevoerd computerspelletje, maar met behulp van deze simulator wordt onderzoek verricht dat al in de nabije toekomst werkelijkheid zal worden", opent professor Theunissen, initiator van het project en verbonden aan het KIM en de TU Delft, zijn toespraak. Onder zijn leiding verricht een drietal officieren van het KIM onderzoek op het gebied van UAV's. De simulatieomgeving wordt door de onderzoekers van het

KIM en de TU Delft gebruikt om ideeën en concepten, met betrekking tot het toekomstige gebruik van onbemande vliegtuigen, nu al te evalueren.

DELEGATIE KM BEZOEKT DE TOUR

Tijdens de Noordhollands Dagblad Etappe op 6 juni 2006 mocht de Tour de Lasalle een zware delegatie van de Koninklijke Marine ontvangen. Van oudsher is er een band met de marine. Het wielerevenement werd in 1955 gesticht door Marinekazerne Erfprins en vanaf die locatie werd vandaag dan ook gestart. Het startschot werd gegeven door Commandant Erfprins, kapitein-luitenant-ter-zee Matthijs Van Bussel. Hij werd hierbij terzijde gestaan door zijn opvolger, luitenant-ter-zee 1 Peter Van Ingen. 'Tourmiss' Marit Hof ontving als aandenken een huls uit het kanon waarmee de omloop door Den Helder gestart werd. Onder leiding van enkele onderofficieren werden de fietsen gekeurd. Na de finish reikte het Hoofd Opleidingen Koninklijke Marine, kapitein-ter-zee Frank Marcus, de prijzen uit. (foto: Alwin van der Pluym)

MARINIERSOPLEIDING ERKEND ALS MBO-4

Wie voor het laatst de poort uitloopt, komt vaak met een bundel KM-diploma's en certificaten op de arbeidsmarkt terecht. Voor sollicitatiecommissies zeggen deze papieren vaak weinig. Eén van de mariniersopleidingen heeft nu ook betekenis in de burgermaatschappij. Vanaf 29 mei erkent Beroepsopleidingen Sport & Bewegen van het Zwolse onderwijsinstituut Landstede dat het certificaat 'Instructeur Fysieke Training & Sport' gelijk is aan het diploma Sport- en Bewegingscoördinator, een MBO opleiding niveau 4. Op deze dag werd in de Marineclub een convenant tussen de Koninklijke Marine en de onderwijsinstelling ondertekend door Rob van Kessel, voorzitter van de raad van bestuur van Landstede, commandeur Gellius Flieringa,

plaatsvervangend directeur Operationele Ondersteuning en hoofd opleidingen bij de Koninklijke Marine kapitein-ter-zee Frank Marcus.

Nadat de eerste contacten in onderwijsland waren gelegd, ging luitenant-ter-zee 2OC Frans van Zwam aan de slag om de opleiding daadwerkelijk erkend te krijgen. Zo regelde hij bijvoorbeeld dat de mariniers twee weken mountainbiken in het pakket kreeg. Als de samenwerking tussen de mariniersopleiding en het instituut bevalt, zal na dit jaar voltooiing van de opleiding een formeel MBO-diploma opleveren. Voor de Koninklijke Marine levert deze erkenning een goed beeld van de kwaliteit van de organisatie en haar opleidingen. "We kunnen ons nu spiegelen aan de samenleving op welk niveau wij werken en

opleiden. Dan blijkt dat wat wij doen zo slecht nog niet is", aldus Flieringa. "Hoewel het uitstromende personeel vaak goed terecht komt in de arbeidsmarkt, blijkt toch dat geldige certificaten in de burgermaatschappij steeds een belangrijker rol spelen bij sollicitaties", aldus Marcus. De studenten van Landstede krijgen nu de mogelijkheid om vroeg in de studie bij de praktijk te worden betrokken, zodat ze weten wat hun vak inhoudt. In het convenant ligt besloten dat Landstede en de KM hun deskundigheid gaan uitwisselen, maar ook deel gaan nemen aan elkaars programma's en elkaars faciliteiten benutten. Studenten kunnen bijvoorbeeld in plaats van examens beter worden getoetst aan de hand van een proeve van bekwaamheid door mariniers, stelt voorzitter Kessel.

HR.MS. VAN GALEN VERWELKOMT ZEILERS

Hr.Ms. Van Galen heeft op zondag 11 juni de deelnemers aan de Volvo Ocean Race in de Nederlandse wateren verwelkomd. De Rotterdamse burgemeester Ivo Opstelten en Commandant Zeestrijdkrachten, vice-admiraal Jan Willem Kelder, fungeerden als gastheren aan boord van het multipurpose fregat. De Van Galen voer met een aantal gasten vanuit Rotterdam de zeiljachten van de Volvo Ocean Race tegemoet. In de middag finishte de ABN AMRO 2. Dit zeiljacht werd met vier saluutschoten door het fregat welkom geheten, uitgevoerd door de beide gastheren.

REÜNIE HR.MS. VLAARDINGEN

Op 15 juli zal er in het voormalige Mijndienstgebouw een reünie worden gegeven voor personeel dat deelgenomen heeft aan de STANAV van 1994-1995 aan boord van de Hr.Ms. Vlaardingen. Aan belangstellenden wordt verzocht zich om 14.00 uur te melden bij de hoofdingang van het gebouw.

NIEUW CZSK INTRANET IS LIVE

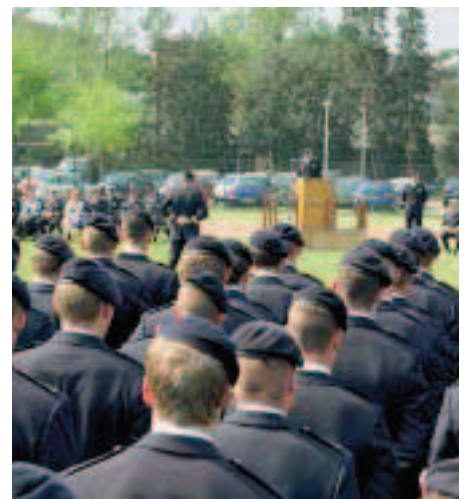

“De trossen zijn los!” roept Hans Baanstra, projectleider CZSK Intranet, enthousiast. Samen met voorzitter van de Intranet Coördinatieraad, kapitein-ter-zee Huub Geilenkirchen, sneed hij woensdag 31 mei een feestelijk versierde taart aan als symbolische opening van de nieuwe CZSK Homepage. “We gaan nu varen, al zijn we nog niet gevechtsgereed”, benadrukt Baanstra. “De fundering is klaar. De volgende stap is de vulling. Dat moeten de mensen – die daarvoor zijn opgeleid – uiteindelijk zelf gaan doen.” In het openingswoord omschrijft Geilenkirchen de defensiebrede intranetsite van de Koninklijke Marine als ‘efficiënt, herkenbaar en doelmatig’. “Ik heb er een goed gevoel over”, aldus de voorzitter. “Maar we zijn er nog niet”, benadrukt hij. “We moeten ons sterk concentreren op het mobiele terrein. Aan boord van schepen moet op dezelfde manier als aan wal gebruik kunnen worden gemaakt van het nieuwe Intranet.” Eind 2006 is de site volledig operationeel. (foto: Albert Vermeulen)

COMMANDO OVERDRACHT TWEDE MARINIERSBATALJON

Op vrijdag 12 mei vond bij de Van Braam Houckgeestkazerne te Doorn de overdracht plaats van het commando over het Tweede Mariniersbataljon van kolonel der mariniers mr. Richard Oppelaar aan majoor der mariniers Jan ten Hove. In zijn toespraak blikte kolonel Oppelaar kort terug op zijn commandoperiode. Het bataljon heeft de afgelopen drie jaar een vrij intensieve periode meegemaakt. Naast het doorlopen van een uitdagend trainings- en oefenprogramma, werden de afgelopen drie jaar vooral gekenmerkt door deelname aan maar liefst drie missies: Irak, Afghanistan en Pakistan. Een reflectie over de missies Irak (SFIR2) en Afghanistan (1 NLD SRF BN) illustreert dat elke missie zijn eigen dynamiek én issues kent. Oppelaar sloot af met de woorden: “U heeft zich ondanks alle beperkingen en hindernissen niet uit het veld laten slaan en uiteindelijk op zeer professionele wijze uw uitdagende takenpakket uitgevoerd. A job very well done! Ik beschouw het als een zeer groot voorecht dat ik met u heb mogen dienen bij dit bataljon. Ik koester de vele prachtige momenten.” Ten Hove gaf in zijn toespraak een doorkijk naar de nabije toekomst: de planning en voorbereiding van de omscholing naar het nieuwe communicatiesysteem NIMCIS, de implementatie van de nieuwe gepantserde Band Vagn (VIKING) en de training van mariniers. Daar

tussendoor zal Ten Hove de, voor het personeel veelal lastige, verstoringen in het kader van ondersteunende taken in goede banen leiden. Hij verwacht van de bemanning van het bataljon een zeer flexibele instelling en een grote inzet om de enorme uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Ten Hove: “Ik kan het niet alleen en u kunt het niet alleen. We kunnen het alleen met elkaar met de juiste mindset. Een mindset waarbij we ons voortdurend moeten realiseren dat wij al het mogelijke hebben gedaan om ons voor te bereiden voor inzet. Of dat hier in Doorn is, Noorwegen of de Antillen.”

DE LAATSTE ZEEMIJLEN VAN HR.MS. WILLEM VAN DER ZAAAN

Hr.Ms. Willem van der Zaan is alweer enige tijd actief in de Middellandse Zee. Tot 14 juni maakte het schip deel uit van SNMG-2. In de voorafgaande periode werd regelmatig met de schepen in dit verband gezamenlijk geoefend en werd regelmatig gepatrouilleerd in het kader van Operatie 'Active Endeavour'. Na havenbezoeken aan onder andere Haifa en Istanbul nam het schip op 13 juni afscheid van het verband. Voordat het schip definitief de terugreis aanvaarde naar Den Helder, stond er een lancering van een NATO Seasparrow Missile (NSSM) op het programma. Ter ondersteuning van de analyse werden op 14 juni in Souda Bay op Kreta een vijftal experts van het Marine Bedrijf en het Marine Doctrine en Tactieken Centrum geëmbarkeerd. De volgende dag volgde een succesvolle lancering in het oefengebied ten noorden van Kreta. Een dag na de lancering stond er weer iets bijzonders op het programma: de Willem van der Zaan zou voor het eerst in haar geschiedenis door het Kanaal van Corinthe (zie foto) voeren. Het kanaal van Corinthe is maar vijftientig meter breed en de wanden bestaan uit steile rotsen van wel tachtig meter hoog. Na de passage door het kanaal werd er koers gezet richting de prachtige baai van Vlore, ongeveer veertig mijl ten zuiden van Durrës. Het vlootbezoek aan

Durrës stond in het teken van het aanhalen van de banden met Albanië en in het bijzonder met hun marine die zich op dit moment in een transitiefase bevindt waarbij samenwerking met NATO partners en vernieuwing van hun kustwacht – en marinevloot hoog op de agenda staan. Daarnaast werd in het kader van een goed doel door circa veertig bemanningsleden geholpen bij de voorbereidingen van het aanleggen van een fundatie voor een hospitaal voor gepensioneerden. Op 28 juni keerde de Willem van der Zaan terug in Den Helder.

BEMANNING BRUINVIS 'OVERLEEFT' OEFENING

Wat doe je als je onderzeeboot stilvalt op grote diepte en niets meer werkt? Bruinvis heeft van 15 tot 19 mei 2006 een oefening gehouden waarbij, volgens het scenario 35 bemanningsleden een aanvaring hebben overleefd en de onderzeeboot afgezonken op de zeebodem, ligt te wachten op een reddingsoperatie van buitenaf. Voor de Nederlandse onderzeeboten was deze oefening een primeur. Internationaal gezien was zij vooral interessant vanwege de lange duur, aldus initiator kapitein-luitenant-ter-zee Mark de Jonge. Op maandag twaalf uur 's middags sloot het luik voor de volgende vier dagen. Tien uur later waren de batterijen leeg en heerste er 'zwart licht' aan boord. De bemanning moest zich behelpen met noodrantsoenen, breeklichtjes en beperkte mogelijkheden tot persoonlijke hygiëne. Met name de noodrantsoenen bleken een groot obstakel en gingen vanaf dag één al tegenstaan bij de bemanning. "...Alsof je brokken vet naar binnen moet werken", volgens het eindrapport. Dit had vanzelfsprekend zijn weerslag op de stemming aan boord. De oefening werd desondanks toch een succes, temeer

omdat de noodvoorzieningen boven verwachting goed presteerden. "Voorafgaand aan deze oefening hebben we een halfjaar onderzoek gedaan naar de eisen waaraan de onderzeeboten moeten voldoen. We moesten de boten bijvoorbeeld uitrusten met genoeg breeklichtjes. Ook hebben we testen gedaan met een nieuw soort CO₂ filtersysteem. We wisten namelijk niet precies hoe snel de kwaliteit van de lucht zou verslechteren als het ventilatiesysteem uitvalt. De nieuwe CO₂ gordijnen werkten bijzonder goed", verklaart De Jonge. Naar aanleiding van enkele ongelukken met onderzeeboten in de afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor het overleven op en ontsnappen uit een onderzeeboot die in moeilijkheden is geraakt. Hr.Ms. Walrus heeft bijvoorbeeld onlangs een oefening gehouden met een reddingsonderzeeboot van de Britse marine. Ook in het scenario van de Bruinvis zou de bemanning geëvacueerd worden met een dergelijke sub. De opvarenden moeten echter rekening houden, dat ze meerdere dagen moeten wachten totdat zo'n boot ter plekke is. Vrijdag om tien uur kon de bemanning de boot

OUDE BEKENDEN IN NIEUWE ROL

Commandant Zeestrijdkrachten VADM J.W. Kelder krijgt uitleg in de demonstratieruimte.

Op 27 april heeft de Commandant Zeestrijdkrachten vice-admiraal Jan Willem Kelder een werkbezoek gebracht aan CAMS-Force Vision te Den Helder, dat operationele software oplossingen voor de Koninklijke Marine ontwerpt en ontwikkelt. Tot 1 april van dit jaar bevonden het Commando Zeestrijdkrachten (CZSK) en CAMS-Force Vision zich gezamenlijk binnen de organisatie van de Koninklijke Marine. Sindsdien valt CAMS-Force Vision onder de defensiebrede Defensie Materieel Organisatie. Het werkbezoek heeft plaatsgevonden in het kader van een hernieuwde kennismaking tussen oude bekenden in een nieuwe rol. Vice-admiraal Kelder heeft tijdens het werkbezoek lopende zaken kort toegelicht en nieuwe ontwikkelingen op de agenda geplaatst. Gezamenlijk is een vooruitblik naar de nabije toekomst uitgevoerd. Voor het CAMS-Force Vision was het werkbezoek een goede gelegenheid om de prioriteitstelling bij de huidige productie toe te lichten en een doorkijk te bieden voor de komende jaren. Zowel CZSK als CAMS-Force Vision zijn nog volop bezig om de transitie naar een nieuwe defensieorganisatie te volbrengen. De gevolgen van de transitie in combinatie met de introductie van nieuwe systemen zijn merkbaar in een volle orderportefeuille en een hoge werkdruk. De prioriteitstelling bij de productie van software systemen vormt een van de belangrijkste aandachtspunten in de samenwerking tussen CZSK en CAMS-Force Vision.

verlaten. De Bruinvis bleek niet in de diepe donkere wateren te wachten op redding, maar lag, zoals ze er de hele week al lag, afgemeerd aan steiger 19 in Den Helder. De bevindingen zullen worden gerapporteerd aan de NATO Submarine Escape and Rescue kennisdatabase. Deze database draagt bij aan de ontwikkeling van internationale richtlijnen en aanbevelingen om de overlevingskansen op onderzeeboten te vergroten.

IN VERTROUWEN ERVARINGEN UITWISSELEN

Bij het Protestants Militair Tehuis 'De Duif' op marinekazerne De Nieuwe Haven te Den Helder, zijn op 22 mei en 8 juni intervisiedagen gehouden voor vertrouwenspersonen KM. Het doel van deze intervisiedagen is om de lokale vertrouwenspersonen in de gelegenheid te stellen ervaringen met collega-vertrouwenspersonen uit te wisselen. Op die manier kunnen zij zichzelf verder bekwamen in het uitoefenen van deze vrijwillige ongebonden nevenfunctie en tevens hun kennis up-to-date houden gezien de ontwikkelingen op dit gebied. De opening

van de intervisiedagen werd verricht door respectievelijk P-CZSK, generaal-majoor Rob Zuiderwijk en de Chef Kabinet, kolonel Ruud Ramaekers. Beide functionarissen onderstreepten – ook vanuit hun eigen ervaring – het belang van het netwerk van de vertrouwenspersonen voor de organisatie. Dat netwerk bestaat uit 390 opgeleide vertrouwenspersonen, burgers en militairen, zowel mannen als vrouwen. Hiervan zijn er momenteel ongeveer tweehonderd daadwerkelijk aangesteld. De rol van de vertrouwenspersoon ligt in principe op het gebied van het bespreekbaar maken van (on)gewenst gedrag en is een aanvulling op de verantwoordelijkheden van de reguliere lijnfunctionarissen en de hulpverleners. De taak van de vertrouwenspersoon is om in de eerste plaats een

luisterend oor te bieden. Daarnaast kan de vertrouwenspersoon vertellen welke stappen er kunnen worden ondernomen om ongewenst gedrag of een ongewenste situatie op te lossen en wat hierbij komt kijken. Na het zomerverlof staan er nog twee intervisiedagen gepland (14 september en 12 oktober). Omdat er meer aanmeldingen voor alle vier de dagen waren dan plaatsen beschikbaar, ligt het in de bedoeling dit jaar nog twee extra intervisiedagen te organiseren.

Voor meer informatie wordt verwezen naar de site van de Centrale Vertrouwenspersoon op het intranet: Intranet Portaal KM - CZSK-Intranet - Commando Zee strijdkrachten - Stafgroep CZSK - Centrale Vertrouwenspersoon (foto's: Albert Vermeulen, LTZ1 Karen Boelema-Robertus)

NON-STOP 'RUNNEN'

Van 3 tot en met 5 juni namen vijf defensieteamams deel aan de vijftiende ROPARUN, de langste non-stopestafette ter wereld. Met deze estafette is circa 3,1 miljoen euro opgehaald voor de stichting Palliatieve Zorg ROPARUN, een stichting die projecten voor palliatieve zorg aan (ex-)kankerpatiënten ondersteunt. De teams van de Defensie Materieel Organisatie (DMO), het Commando Dienstencentra (CDC), de Luchtmacht (Wings for Life), het Opleidings- en Trainingscentrum Manoeuvre (OTCMan) en Opleidings- en Trainingscentrum Rijden (OTCRij) hebben lopend in estafettevorm 530 kilometer van Parijs naar Rotterdam afgelegd. Een team bestaat gemiddeld uit vijftientig personen waarvan acht teamleden loper zijn. De overige teamleden zijn begeleidende fietsers, chauffeurs, masseurs en cateraars. In het team van de

DMO zaten tien KM-medewerkers. Verder deden nog enkele KM-medewerkers mee in niet-defensieteamen zoals Team Den Helder. De teams arriveerden voldaan, met enigszins spierpijn en vooral moe, na twee nachten weinig tot niets te hebben geslapen op de Coolsingel in Rotterdam. Daar werden ze welkom geheten door vele duizenden enthousiaste toeschouwers. Ondanks enkele lichte blessures, pech met een begeleidingsvoertuig, een misverstand over het wisselpunt en een stukje fout lopen heeft het DMO-team de estafette tot een goed einde gebracht met een gemiddelde snelheid die hoger was dan vooraf was gedacht. Voor de meeste teamleden van het DMO-team was deze ROPARUN het debuut, maar de eerste geluiden over een 'doorstart' zijn al gehoord. DMO heeft een gemiddelde snelheid behaald van 13,7 kilometer per uur en eindigde daarmee op de vierentwintigste plaats. De KM-medewerkers van Team Den Helder eindigden iets hoger op de eenentwintigste plaats met een gemiddelde snelheid van 13,79 kilometer per uur.

TIP VOOR DE REDACTIE?
MAIL 'M NAAR:
ALLEHENS@MINDEF.NL

SNELLIUS ZET CARAÏBISCH GEBIED OP DE KAART

Het hydrografisch opnemingsvaartuig (HOV) Hr.Ms. Snellius heeft eind juni de hydrografische meetcampagne in het Caraïbisch Gebied afgerond. In drie maanden tijd onderzocht het schip, samen met twee hydrografische sloepen, de kustgebieden en wateren rondom de Nederlandse Antillen en Aruba en bracht deze in kaart.

Na de Atlantische oversteek zocht de Snellius twee dagen naar de vermeende locatie van de mysterieuze zeeberg Echo. In het verleden maakten enkele schepen melding van deze zeeberg, maar er was echter nooit gericht onderzoek naar gedaan. De Snellius zocht een gebied van globaal honderd vierkante kilometer af. Hierbij werd met het diepzee-echolood geen opvallende verhoging op de oceanbodembodem waargenomen. Wellicht is deze mythe toch een sprookje? Vervolgens startte de hydrografische opnemingscampagne. Daarbij lag voor de Snellius het accent op het opnieuw in kaart brengen van de Sababank. De contouren van deze atol (onderwater koraaleiland) blijken op veel punten anders te liggen dan op de huidige

zeekaart staat aangegeven. Ook ontdekte de Snellius een niet eerder gekarteerd wrak op twintig zeemijl ten zuidwesten van Saba. Dit ruim honderd meter lange vrachtschip staat rechtop op de zeebodem en lijkt onaangevoerd door duikers. Een zware antenne op het brugdak steekt tot zeven meter onder de wateroppervlakte omhoog en vormt een gevaar voor diep stekende, passerende schepen. De exacte identiteit van het wrak is nog niet achterhaald. Ook op het gebied van militaire hydrografie speelde de Snellius de afgelopen periode een belangrijke rol. Tijdens de oefening 'Joint Caribbean Lion 2006' voerden beide hydrografische sloepen zogenoemde 'Rapid Environmental Assessments' uit bij vier stranden. Door de zeebodem in kaart te brengen, konden daar later veilig amfibische landingen worden uitgevoerd. Na de intensieve meetcampagne keert Hr.Ms. Snellius op 13 juli terug in Nederland met een schat aan gegevens die door de Dienst der Hydrografie in Den Haag in de nieuwe editie van de zeekaarten verwerkt zal worden.

(Foto: Koninklijke Marine)

HR.MS. PELIKAAN IN DIENST

Defensie heeft maandag 12 juni het nieuwe ondersteuningsvaartuig Hr.Ms. Pelikaan ontvangen van Damen Shipyards in Gorinchem. Aansluitend werd het schip in dienst gesteld van de Koninklijke Marine. Bij de twee ceremonies waren onder andere de Commandant Zeestrijdkrachten, vice-admiraal Jan Willem Kelder, en de directeur van de Defensie Materieels Organisatie, ir. Dirk van Dord aanwezig. Het casco van de Pelikaan is gebouwd in het Roemeense Galati op de werf van Damen. Eind april heeft de bemanning het schip zelfstandig naar Nederland gevaren voor de afbouw in Gorinchem. Binnenkort vertrekt de Pelikaan om in het Caraïbische Gebied ingezet te worden. Het ondersteuningsvaartuig krijgt daar verschillende taken, zoals het ondersteunen van operaties en oefeningen van het Korps Mariniers en de Kustwacht Nederlandse Antillen & Aruba. Verder levert het bijstand aan de operaties van het stationschip van de marine dat permanent in de West is gestationeerd voor rechtshandhaving, kustwachtoperaties en drugsbestrijding. Bij natuurrampen in het gebied kan Hr. Ms. Pelikaan bovendien snel te hulp schieten met noodzakelijk materieel, personeel en humanitaire hulpgoederen.

KUSTWACHT HOUDT ILLEGALEN AAN

De Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba (KNA&A) heeft donderdagavond 15 juni bij Sint Maarten 35 illegale immigranten aangehouden. Het gaat om 22 mannen en 13 vrouwen, voornamelijk afkomstig uit de Dominicaanse Republiek. Rond tien uur 's avonds nam de kustwachtcutter Jaguar tijdens een routinepatrouille nabij de zuidkust van Sint Maarten een onverlicht, snel varende contact op de radar waar. Deze voer ter hoogte van Simson Bay richting Mullet Pond Baai. Daar bleef het vaartuig enige minuten liggen, waarna het koers naar open zee zette. Op circa een nautische mijl (ongeveer 1,8 km) uit de kust onderschepte het boardingteam van de kustwachtcutter vanuit de 'Rigid Hull Inflatable Boat' (RHIB) de go-fast van het type Yola. Bij detectie probeerde de kapitein nog gas te geven en te ontkomen. Toen dit niet

lukte, sprong hij overboord. Hij werd direct uit het water gehaald en in hechtenis genomen. Alle illegalen zijn aan boord van de Jaguar genomen, waarna de cutter koers zette naar de kustwachtsteiger te Sint Maarten. Daar zijn de kapitein en illegalen overgedragen aan de immigratiedienst. Deze handelt de zaak verder af. In de nacht van donderdag 15 op vrijdag 16 juni hield de KNA&A ook een illegaal vissende trawler nabij Aruba aan. De kustwachtcutter Panter trof de Venezolaanse trawler 'Tonia' illegaal vissend binnen de 'Economische Visserij Zone' van Aruba aan. De vissersboot is onder begeleiding van de kustwachtcutter naar de Paardenbaai te Aruba overgebracht. De 'Aruba Port Authority', douane, immigratie en veterinaire dienst zijn direct ingelicht. De 'Tonia' moet een transactieboete van 51.000 Arubaanse guldens betalen.

'ONDER WATER-ANWB'

De afgelopen periode is met regelmaat een beroep gedaan op de expertise van de onderwaterslassers van de Duik- en Demontegroep (DDG). Met verschillende lasklassen in Den Helder, Griekenland, Italië en op Curaçao konden diverse spoeddokkingen voorkomen worden. De lassers zijn de afgelopen maanden veelvuldig ingezet voor operationele opdrachten. Het betrof met name inspecties van stroomlijnkappen en trossenbeschermers, waarvan de bouten waren los getrild, waardoor deze onderdelen reparatie behoeften. Die reparatie bestaat dan veelal uit het aandraaien van bouten om deze vervolgens te borgen door ze vast te lassen. Aangezien iedere situatie anders is, wordt daarbij een beroep gedaan op het improvisatievermogen van de duiker. Geheel in de filosofie van 'clip on teams' is het lasteam naast diverse acties in de thuishaven Den Helder onder andere ingevlogen naar Griekenland, Italië en Curaçao om onder een aantal M-fregatten en LCF's uiteenlopende problemen op te lossen. Op deze wijze werpen de gespecialiseerde duikers zich op als een soort 'onder water-ANWB'. Een noodreparatie betekent namelijk dat een spoeddokking voorkomen kan worden en het schip zijn operationele programma kan vervolgen. Wanneer de onderwaterslaser geen lasopdrachten heeft, wordt hij ingezet voor andere duik- en demonteeropdrachten zoals preventieve explosievenonderzoeken, hyperbare behandelingen, vernietigen van zeemijnen of zoekacties naar wapens of stoffelijke overblijfselen.

Geïnteresseerd in het duiken bij de Koninklijke Marine of specifiek in het onderwaterslassen? Neem dan contact op met bureau DTC op tst. *06 209 54222 of voor algemene informatie tst. *06 209 53362. (Met dank aan LTZ 2OC Jochen Hekker)

Een duiker in de lastank op de DDG.

VIJF 'RAMPEN' OP ÉÉN DAG...

Op zaterdag 10 juni was er een geneeskundige oefendag op het marineterrein in Den Helder. De vijftig vrijwilligers van het Nederlandse Rode Kruis van het SIGMA

team (Snelle Inzet Groep ter Medische Assistentie) oefenden vijf verschillende rampsituaties met de Centrale Ziekenboeg van de Koninklijke Marine. De oefendag stond in het teken van samenwerken en kennismaken. Door de oefendag op het marineterrein te houden, kregen de leden van het SIGMA een goed beeld van de wijze waarop de geneeskundige dienst van de marine opereert. Medewerkers van de marine konden op hun beurt in de keuken van de geneeskundige hulpverleningsdiensten kijken. Naast het SIGMA vervullen medewerkers van de ambulancedienst een belangrijke rol in de combinatie. Aan het einde van de geneeskundige oefendag keken de deelnemers én de organisatie terug op een leerzame en zinvolle dag. Een dag die zeker voor herhaling vatbaar is.

'DE PAREL' ONTVANGT MEDAILLES IN DE WEST

Op zaterdag 10 juni, tijdens een rustmoment in de oefening Joint Caribbean Lion en doberend voor de kust van Sint Maarten, kreeg de bemanning van Hr.Ms. De Ruyter, de NAVO herinneringsmedaille Operatie 'Active Endeavour' uitgereikt. 'Active Endeavour' is een maritieme operatie die is opgestart na de aanslagen op het World Trade Centre in New York op 11 september 2001. Doel van de operatie is het tegengaan van terroristische activiteiten in het Middellandse Zee gebied. Hiermee worden niet alleen terroristische aanslagen bedoeld, maar bijvoorbeeld ook drugs-, wapen- en mensensmokkel. 'De Parel' heeft van 15 maart tot en met 16 april aan deze operatie deelgenomen tijdens haar vaarperiode van bijna vier maanden ten behoeve van de 'Standard Nato Response Force Maritime Group' (SNMG-2). Speciaal voor de medaille-uitreiking was commandeur Hank Ort, commandant Netherlands Maritime Force, van zijn stafschip Hr.Ms. Rotterdam naar de De Ruyter gekomen om de bemanning een lovend woordje toe te spreken en de eerste medaille uit te reiken aan commandant van Hr.Ms. De Ruyter,

kapitein-luitenant-ter-zee Rob Bauer. De commandeur liet in zijn speech zijn waardering blijken voor de bemanning van 'De Parel', die een drukke periode achter de rug heeft. Van de 320 dagen verbleef Hr.Ms. De Ruyter 235 dagen in het buitenland.

Commandeur Hank Ort reikt de eerste medaille uit aan overste Rob Bauer.

BRAZILIAANSE TAAKGROEP BEZOECT CURAÇAO

Vijf schepen van de Braziliaanse marine meerden op zaterdag 10 juni af in Willemstad. De taakgroep was op de terugreis vanuit Haïti. Daar heeft het goederen en personeel van de Braziliaanse landmacht afgeleverd voor humanitaire hulpverlening. Het betrof een informeel havenbezoek, waarin de bemanningsleden genoten van een vrij weekend ('rest and recreation') op

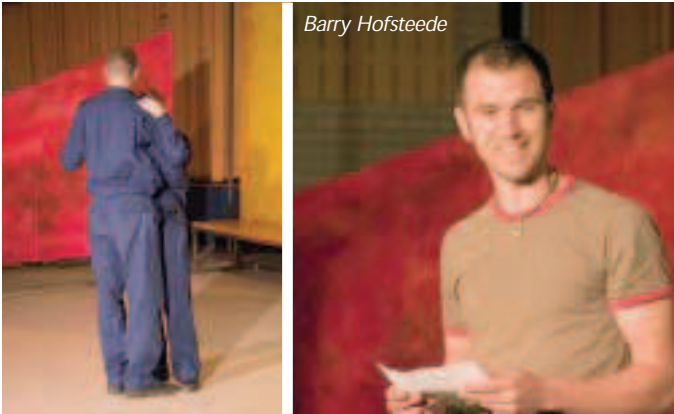
het eiland. Op woensdag 14 juni vertrokken de schepen weer richting Rio de Janeiro te Brazilië. De Braziliaanse taakgroep staat onder leiding van vice-admiraal Francisco Antonio de Magalhães Laranjeira. Het vlootverband is samengesteld uit twee amfibische transportschepen, twee fregatten en een bevoorradingschip en telt in totaal 1326 bemanningsleden.

Veteraan beschrijft trauma in 'Thuisfront'

Het toneelstuk 'Thuisfront', gebaseerd op de ervaringen van Bosnië-veteraan Barry Hofsteede, werd op woensdag 7 juni opgevoerd in de Witte Raaf op de Nieuwe Haven. Een dramatisch verhaal over de relatie tussen een jonge veteraan en zijn partner. Vanaf de eerste minuut tot het eind indrukwekkend en aangrijpend.

Tekst: Vanessa Strijbosch/Foto's: Albert Vermeulen

Barry Hofsteede

"Hij hoort dat Guido zich ter pletter heeft gereden...en hij weet niet wat hij op zijn brood moet doen." De voorstelling, subliem gespeeld door theatergroep Wederzijds, grijpt je meteen al bij de openingszin naar de keel. Veteraan Mike is terug van zijn missie in Bosnië. Zijn vrouw Kim kan niet wachten om hun leven weer op te pakken. Maar Mike kan en wil Bosnië niet achter zich laten. "Dit is het beste wat me is overkomen. Het is mijn oorlog, van mij!" schreeuwt Mike in een van de ruzies naar zijn vrouw.

Barry Hofsteede meldde zich in 1992 vrijwillig aan voor de 'peacekeeper' missie in voormalig Joegoslavië. Hij was toen twintig jaar en kon nooit hebben voorzien dat het hem zeven jaar zou kosten om van zijn posttraumatische stresssyndroom te herstellen. Met het schrijven van onder andere dit toneelstuk probeert Hofsteede over te brengen dat de persoonlijke gevolgen van deelname aan een uitzending vaak ook hun weerslag hebben op de directe verwanten.

"Het is een stuk over mensen die achterblijven en herenigd worden met een geliefde die slechts een schaduw is geworden van zijn vroegere zelf", vertelt Hofsteede in zijn openingswoord. Die 'kloof' wordt door de acteurs op een aangrijpende wijze neergezet. Zo zit Mike doelloos naar de tv te kijken, terwijl Kim enthousiast vertelt over hun nieuwe huis. Op de achtergrond klinkt het nummer 'Suicide is Painless' en voor de neus van Mike wordt een strop opgeknoopt. "Het grootste kapitaal van onze organisatie is de mens", vindt luitenant-ter-zee r Annik Reiff-Kranenburg. Zij houdt zich onder andere bezig met nazorg en haalde de toneelgroep naar Den Helder. "Mijn overtuiging is dat ieder mens op uitzending anders terugkomt."

'Thuisfront' werd nog tot eind juni in het Veteraneninstituut opgevoerd. Na die periode maakt de toneelgroep nog een uitgebreide besloten tournee. ■

Foto's van veteranen

De veteranendag op 29 juni gaf aanleiding voor de opening van de tentoonstelling 'De Veteraan', in het Atrium van het stadhuis van Den Haag. Aan de expositie nemen dertien musea deel waaronder het Marinemuseum uit Den Helder en het Mariniersmuseum uit Rotterdam. In de tentoonstelling belichten de diverse musea vanuit hun eigen specialisme de missies waaraan de Nederlandse Krijgsmacht heeft deelgenomen. De tentoonstelling werd geopend door oud-minister van Defensie, Wim van Eekelen. De tentoonstelling loopt nog tot 15 juli.

Marinechroniek voor een internationaal publiek

Zeehelden en historische wapenfeiten worden bij de Koninklijke Marine tot op de dag van vandaag in ere gehouden en op gezette tijden herdacht. Admiraal Michiel Adriaenszoon de Ruyter en zijn vlaggenschip de Zeven Provinciën, de ontdekkingsreizen, de Zilvervloot, de heldendaad van Van Speyk, kaapvaart, munterij, de Slag in de Javazee, de snorkel van Jan Wichers, crisisbeheersing- en vredesoperaties... we hebben er allemaal wel over gehoord of gelezen. In de 'Chronicle of the Royal Netherlands Navy. Five Hundred Years of Dutch Maritime History' staan de hoogte- en dieptepunten van vijf eeuwen Nederlandse marinegeschiedenis voor het eerst van dag tot dag beschreven voor een internationaal publiek. Het fraai uitgevoerde boek werd op 20 juni aan boord van Hr.Ms. Tromp gepresenteerd door het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH).

De 'Chronicle of the Royal Netherlands Navy' is een herziene, uitgebreide vertaling van de 'Kroniek der Zeemacht. Gedenkwaardige

gebeurtenissen uit vijf eeuwen Nederlandse marinegeschiedenis' uit 2003. Deborah S.A. Trimpe Burger-Hogg, als docente Engels verbonden aan de Nederlandse Defensie Academie, verzorgde de vertaling. Het naslagwerk bevat meer dan veertienhonderd maritieme wetenswaardigheden uit recente en vervlogen tijden. De vele onderwerpen illustreren de van oorsprong wereldwijde expeditionaire oriëntatie van de Nederlandse zeemacht. Het calendarium voert de lezer naar alle continenten. Daarmee is de 'Chronicle' naast een bron voor historische kennis ook een passend representatiegeschenk van de Koninklijke Marine in het buitenland.

Marc A. van Alphen en Anita M.C. van Dissel (eds.) e.a., 'Chronicle of the Royal Netherlands Navy. Five Hundred Years of Dutch Maritime History'; 488 p., gebonden, geïllustreerd, full colour (ISBN-10, 90 6707 611 2, ISBN-13, 978 90 6707 611 1; € 65,00 verkrijgbaar bij iedere boekhandel of BV Uitgeverij De Bataafsche Leeuw 020 6446458).

Reorganisatie treft *9

Sinds jaar en dag was het mogelijk om personen, schepen en de meest illustere bureautjes binnen de organisatie te vinden met *9, het telefoonnummer van de telefooncentrale van de Koninklijke Marine. Dit gaat per 1 januari 2007 veranderen. Het nummer blijft, de dienst wordt anders. Anderhalf jaar geleden heeft DTO de telematica, waar de telefoondiensten onder vallen, overgenomen van de Zeestrijdkrachten en is besloten om de service te verhuizen naar Den Haag. Voor de marine een gemis, voor de tien medewerkers van de centrale betekende de reorganisatie het einde van hun baan.

Tekst en foto: Barry Wijnandts

vlnr: SMJR Gabriëlla Knap, Andrea Ott en Rob van Leeuwen.

Op dit moment werken er nog vier 'oude' telefonisten en wordt de ploeg aangevuld met uitzendkrachten. Rob van Leeuwen is een van de vaste medewerkers. Hij heeft inmiddels een nieuwe betrekking gevonden als servicemedewerker bij DTO. "Er gaat een hoop kennis verloren", zegt hij, "Wij zijn bekend met een heleboel oude termen en afkortingen die ze in Den Haag niet weten, maar die hier nog leven." Chef telefoniste is sergeant-majoor ODVB Gabriëlla Knap. Zij schat dat er per maand ongeveer 35.000 telefoongesprekken worden gevoerd. "Mensen bellen ons uit gewoonte, hoewel ze vaak de juiste telefoonnummers wel ergens op papier hebben staan. We worden ook vaak gebeld als iemand een bepaalde persoon ergens in de organisatie zoekt. Meestal kunnen we hem of haar wel verder helpen. In de adressenlijst van Outlook staat immers niet iedereen even duidelijk omschreven."

Calamiteiten

Naast de gedwongen ontslagen wordt er ook gevreesd voor de kwaliteit van de opvolger van de Helderse centrale. Telefoniste Andrea Ott: "Bij calamiteiten staat hier de telefoon roodgloeiend. Als er bijvoorbeeld in het thuisfront iemand overlijdt, dan kun je niet met een bandje en een keuzemenu aankomen bij een geëmotioneerde nabestaande, of deze lang in de wacht houden." "Bij calamiteiten konden we altijd extra krachten oproepen ter ondersteuning met kennis van de organisatie", vult Knap aan. Met name de service die de telefooncentrale kan leveren bij dit soort noodgevallen is van hoge waarde, zeker als het gaat om de mobiele eenheden waar de marine mee te maken heeft. Het directe contact met de schepen gaat verloren. De telefooncentrale ligt tegenover steiger 21. "Vanuit hier hebben we zicht op de hele haven. We zien zo of een schip aan haar steiger ligt, of op de werf, of dat ze net vertrekt", aldus de verbindelaarster. "Binnenkomende schepen moeten zich bij ons aanmelden en dat gaat nog wel eens mis. Van hieruit zie je dat een schip afgemeerd ligt en dan weten we dat ze bereikbaar is." De sluiting van de centrale ligt gevoelig bij de laatste overgebleven telefonisten. Ze discussiëren over de banen, de kennis en de service die verloren zullen gaan. Als enige functie zal het gebouwtje een technisch centrale blijven voor de verschillende lijnen. Deze zal geheel opnieuw worden ingericht met de techniek van deze tijd. Daarmee behoudt Den Helder wel een back-up die in noodgevallen bemand kan worden.

Stap terug

DTO betreurt het ook dat de dienst een stap terug gaat doen in serviceverlening, maar heeft rekening te houden met de hoge kosten van telefonie. "Van elk telefoontoestel bestaat de helft van de kosten uit dienstbemiddeling", zegt Hans de Graaf, Business Unit Manager Noord West van DTO. "In de huidige contracten worden die kosten teruggebracht. Wij zijn niet meer in staat om de mate van dienstverlening te geven die er nu is." De Graaf legt uit dat de telefonisten van Den Helder in de loop der jaren meer service gaven dan contractueel was afgesproken. "In feite is de hoofdtaak om de telefoon te beantwoorden als een toestel onbezet of in gesprek is." Ook bij DTO begrijpt men dat bij calamiteiten een directe open verbinding met de haven belangrijk is. Op dit moment loopt er een onderzoek naar de extra servicediensten die de telefonisten de afgelopen jaren gaven. "Als we van deze punten een goed beeld hebben, dan leggen we de studie bij CZSK neer. Die moet dan verder bepalen of ze bijvoorbeeld Bureau Thuisfront hier een grotere rol gaan toebedelen", aldus De Graaf. Hoe de nieuwe defensiebrede dienst in Den Haag eruit gaat zien, is nog niet bekend. Wel blijft het bekende nummer voorlopig bestaan.

Voor de veeleisende gebruiker van de centrale zal het opheffen van het bemande station een tegenvaller worden. De Graaf: "Er zit een verschil tussen het afgesproken niveau van dienstverlening in het contract en de beleving van de werknemer. Daar zoeken we altijd naar een goed evenwicht. Dit moet je vergelijken met dat je je auto naar de garage brengt voor een grote beurt en je krijgt hem gewassen en wel weer terug. Een hele goede service, maar dat was niet afgesproken. Het moet wel betaald worden." ■

Reünie UNMEE

De Plaatsvervangend Commandant Zeestrijdkrachten tevens Commandant van het Korps Mariniers generaal-majoor der mariniers Rob Zuiderwijk organiseert een reünie ten behoeve van UNMEE-deelnemers op maandag 30 oktober op de Marinekazerne te Amsterdam. Van november 2000 tot en met juni 2001 hebben 1500 mannen en vrouwen van de Nederlandse krijgsmacht deelgenomen aan de United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (UNMEE) in de Hoorn van Afrika. De opdracht van het Nederlands - Canadees bataljon was het bewaren van de vrede. De militairen hielden toezicht op de terugtrekking van troepen en het zorgdragen van een veilige omgeving. De reünie staat open voor alle actief dienende militairen en postactieven die hebben deelgenomen aan UNMEE. Het tenue voor actief dienende militairen is tenue 6/ DT. Voor postactieven is het tenue burger. Er zijn geen kosten verbonden aan deelname. De reünie wordt aangemerkt als een dienstverrichting. Verdere informatie over deelname aan deze reünie zal te zijner tijd middels internet en intranet worden gepubliceerd.

OFFICIEREN

Bevorderingen:

KTZ H.P.P. van Rede,
 KTZ Drs. E.H. Veen,
 KLTZA G.M. Hellings,
 LTKOLMARN S R.L. Poetiray,
 MAJMARN S F. van den Brink,
 LTZ 1 R. Ongerling,
 LTZ 1 W.P. Van der Veeken,
 LTZ 1 Ing. M.J. Willemsen,
 LTZA 2OC R. Botman,
 LTZ 2OC Ir. A. Hoencamp,
 KAPTMARN S N.K. Jaarsma,
 LTZA 2OC E. van Laar,
 LTZE 2OC F.A.W. Post,
 KAPTMARN S R. Vreeswijk,
 KAPTMARN S D. Wenzel,
 LTZE 2 R. Flohil,
 LTZT 2 A.J. Meijer,
 ELNTMARN S G.I. Rieken.

Dienstverlaters:

CDRA Drs. P.H. Scholten,
 KOLMARN S P.P. Verhulsdonk,
 KLTZ B. Fritsche,
 LTZV 1 P.M. Kerste,
 LTZ 2OC J.L. de Groot,
 LTZE 2OC A. Winkel.

ONDEROFFICIEREN

Bevorderingen:

AOOODOPS R. van Es,
 AOOMARNVB C.J. van Griensven,
 AOOMARNALG R. Jongbloed,
 AOOODOPS H.H. Kosse,
 AOOODVB K. van der Meulen,
 AOOLDGB G.W. van Olderen,
 AOOLDV M.J.A. Poortvliet,
 AOOMARNALG M. van Veen,
 AOOODVB J.J. van Wijngaarden,
 SMJRTDE R.M. van Arkelen,
 SMJRTDE R.C.G. Blokker,
 SMJRLDGD J. Bonnema,
 SMJRLDV A.A. Dek,
 SMJRODVB J.G.M. Hendrix,
 SMJRLDV A.F.W. Lathouwers,
 SMJRODVB B. Reijneveld,
 SMJRODND T.R. de Ruig,
 SMJRTDE P. Schilperoord,
 SMJRMARNALG J.G.C. Veerkamp,
 SMJRWDW E. van Velsen,

SMJRTDW F.R. Vergouwen,
 SMJRMARNALG H.P.F. Wolterink,
 SGTLDV L. Blok,
 SGTTDE A.A.J. den Broeder,
 SGTWDS E.J.W. Colijn,
 SGTTDE W. Douwstra,
 SGTMARNVB R. van Gool,
 SGTWDS A. Groot,
 SGTODND R.C. Heeringa,
 SGTBDV S.M. Hilckmann,
 SGTTDW H.D.E. de Jong,
 SGTODND J. Klem,
 SGTMARNALG R. Kooijker,
 SGTMARNALG S.F. van der Kraan,
 SGTLDGB C. Kurvink,
 SGTMARNALG M.L. van Nelfen,
 SGTODOPS A.E. Platte,
 SGTLDA H. Prins,
 SGTWDS M.R. de la Rambelje,
 SGTTDW J.A. Rozendal,
 SGTLDA A. de Ruiter,
 SGTLDV R.M.P.J. Smetsers,
 SGTMARNALG M. van Veen,
 SGTTDE J.H.S. van Veenen,
 SGTLDA D.S.M. Verheezen,
 SGTODND N. Visser,
 SGTLDA A. de Vries,
 SGTWDS N.J.A. Wemmenhove.

Dienstverlaters:

AOOODVB H. Doornenbal,
 AOOMARNALG R.J. Pander,
 AOOMARNALG H.F.M. van Schalwijk,
 SMJRTDE R.G.J. Bogers,
 SMJRTDW P.W. Erkamps,
 SMJRTDW J.P. ten Kaate,
 SMJRTDW T. Kroon,
 SMJRLDV P.J. Mol,
 SMJRWDW J.P. Pranger,
 SMJRMARNANTAMB P.H.M. de Punder,
 SMJRWDW W.E.J. Schouw,
 SGTMARNALG F.E.J. Bouwman,
 SGTODND M.J.M. van Brakel,
 SGTMARNALG M.W.A. Elfrink,
 SGTLDV J.A.M. de Koning,
 SGTTDE J. Kreukniet,
 SGTTDE R.F. Lorijnen,
 SGTLDV R.M.P.N. van der Ploeg,
 SGTLDV H.H.M. Rommers,

SGTTDW L. Roosien,
 KPLMARNALG J.P.M. Janssen,
 KPLLDGD J. Moss,
 KPLTDE T. Riemens,
 KPLTDW G. van Roekel,
 KPLADBZ R. Scholma,
 KPLTDE P.M. Vermeulen.

MANSCHAPPEN

Bevorderingen:

MATR 1 TDW K. Bontenbal,
 MATR 1 LDV P. van Brecht,
 MATR 1 OD M. Drost,
 MATR 1 TDE R. Hoogeboom,
 MATR 1 ODVB M. Jacobs,
 MATR 1 ODVB E.H. Kahlé,
 MATR 1 LDV N.G.A. van der Kist,
 MATR 1 TDE J.A.M.C. Meuwese,
 MATR 1 LDV S. Molema,
 MATR 1 ODVB E.A.S. Schenk,
 MATR 1 ODVB R.B. Sellmeijer,
 MATR 1 TDW M.W.J. Smit,
 MATR 1 LDV R.M. Spoor.

Dienstverlaters:

MATR 1 TDE J.H. Bektas,
 MATR 1 ODND J. de la Bella,
 MARN 1 ALG M. van den Berg,
 MATR 1 TDW M.ten Berge,
 MATR 1 WDS M.P.A. Bisscheroux,
 MATR 1 ODND M.W. Bosma,
 MATR 1 ODND M. Brandt,
 MATR 1 LDV T. Broekhuijsen,
 MATR 1 ODND D. den Dekker,
 MATR 1 LDA A.J. Frost,
 MARN 1ALG P. van Eerden,
 MATR 1 LDA J.A.M. Fensch,
 MATR 1 ODND S. Gajapersad,
 MARN 1 ALG A.S. Gerrits,
 MATR 1 TDW F.A.L. Groenendijk,
 MATR 1 TDE E. Hoevens,
 MATR 1 LDV H.K. Jonkman,
 MATR 1 TDE M.T.H. van den Kieboom,
 MARN 1ALG S.J. Kool,
 MATR 1 LDGB C. Koopman,
 MATR 1 WDS H.C. Lotterjok,
 MATR 1 TDW D. Mantel,
 MARN 1ALG M. Marks,
 MARN 1ALG M.E. Martis,
 MATR 1 ODVB K. Mittelmeijer,
 MARN 1 ALG W. van den Ochtend,

MATR 1 LDA W. Polman,
 MATR 1 LDV P.M. van Ree,
 MATR 1 WDS R. van Roon,
 MATR 1 BDBRB J.Snel,
 MARN 1 VB K. Teeuwen,
 MATR 1 LDV A.H. van Til,
 MARN 1 ALGJ. Verheij,
 MATR 1 ODND J.J. Wildenbeest,
 MATR 1 LDV R.W. van der Woude,
 MATR 2 OD W.O. Bekker,
 MATR 2 LDGB S.T. Veenhuizen,
 MARN 3 ALG M.A. Altenburg,
 MATR 3 TD B.H.A.M. Beernink,
 MATR 3 TD R. van Berge Henegouwen,
 MARN 3 ALG L.M. van Dam,
 MARN 3 ALG D. El Kabli,
 MATR 3 TD A.M. Halie,
 MATR 3 TD R.P.A. Huisman,
 MARN 3 ALG W.E.R. de Kooter,
 MATR 3 OD J.W.H. van der Meij,
 MARN 3 ALG N. Nelis,
 MARN 3 ALG IJ. van der Ploeg,
 MARN 3 ALG M.P. Puister,
 MARN 3 ALG P.R. de Ridder,
 MATR 3 LDV G.W. Schuitem,
 MARN 3 ALG M. Slagter,
 MARN 3 ALG B. van der Slikke,
 MARN 3 ALG T. Smits,
 MARN 3 ALG C. Strijdhorst,
 MARN 3 ALG F.S. Voormolen,
 MARN 3 ALG H. Wesseling,
 MATR 3 OD J. van der Wijden,
 MATR 3 ODVB R. van Zanten.

BURGERS

Bevorderingen:

P. de Jong, 10,
 E.C. Bijleveld, 8,
 A.M. Blokdijk-Kamp, 6,
 A. Boogaard, 5.

Ontslag:

L.C. Cornet,
 C.S. van der Vet,
 A. Boin-Sanders,
 A.C. de Wijn,
 D.E.H. van der Aa,
 R.F. Abdoellakhan,
 A.S. Ghiraw,
 C. van der Ham,
 R. van der Tang.

14, 15 & 16 JULI 2006
NATIONALE
VLOOTDAGEN
DEN HELDER
WWW.MARINE.NL

Koninklijke Marine

